

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Aila Puustinen-Korhonen

Lastensuojelun kuntakyselyn tulokset

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

KIRJOITTAJA

Aila Puustinen-Korhonen

AINEISTON KÄSITTELY

Oscar Ohlis

Aila Puustinen-Korhonen

Mari Sjöholm

KUVIOT JA KARTAT

Mattias Lindroth

Oscar Ohlis

Heikki Pukki

Mari Sjöholm

ISBN 978-952-293-025-5 (nid.)

ISBN 978-952-293-026-2 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto

Helsinki 2013

Suomen Kuntaliitto

Toinen linja 14, 00530 Helsinki

PL 200, 00101 Helsinki

Puh. 09 7711

Faksi 09 771 2291

www.kunnat.net

Sisältö

1	Lukijalle	6
2	Lastensuojelupalvelujen järjestäminen Suomen kunnissa.....	8
3	Vastaajat	9
4	Tietojen vaihto ja viranomaisyhteistyö.....	10
5	Vastaajien näkemyksiä viranomaisyhteistyöstä ja tiedonvaihdosta.....	14
5.1	Lastensuojeluilmoituksiin liittyviä näkemyksiä.....	15
5.2	Lastensuojelun toimintaan liittyy tietämättömyyttä ja pulmallisia ennakoasenteita muualla palvelujärjestelmässä	15
5.3	Toimiva tiedonvaihto ja yhteistyö.....	16
5.3.1	Toimintatavoista sopiminen ja yhteinen keskustelu prosessin alkaessa edistävät yhteistyötä viranomaisten ja perheen välillä.....	16
5.3.2	Poliisin konsultointi hyvä alku epäilyjen selvittämiseksi ja yhteistyölle	17
5.3.3	Tietojenvaihto ja yhteistyö sujuvat	17
5.3.4	Nimetyt yhteyshenkilöt ja tutkijat edistävät tiedonvaihtoa sosiaalitoimen ja poliisin välillä.....	19
5.3.5	Yhteistyötä pidetään yllä ja vahvistetaan yhteisillä koulutuksilla ja tapaamisilla.....	19
5.3.6	Perheen tukemisesta on sovittu	19
5.4	Tiedonvaihtoon ja yhteistyöhön liittyy ongelmia.....	20
5.4.1	Ilmoitusvelvollisuuteen liittyy tietämättömyyttä ja viivettä	20
5.4.2	Tietojen vaihto ei ole sujuvaa.....	20
5.4.3	Selvittämisprosessi voi kestää kauan ja siihen voi liittyä monenlaista epätietoisuutta	22
5.4.4	Puutteet viranomaisyhteistyössä vaikeuttavat perheiden tukemista.....	22
5.4.5	Ilmoituskynnys.....	23
5.4.6	Ilmoitusvelvollisuuteen liittyviä näkökantoja	23
5.4.7	Kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmän näkemys kollektiivisesta lastensuojeluilmoituksesta	25
5.5	Kehittämissuhteet	26
6	Lastensuojelun asiakkaiden tarvitsemien palvelujen ja tutkimusten saatavuus.....	27
6.1	Palvelut ja taloudellinen tuki.....	27
6.2	Mielenterveyspalvelut lapselle.....	30
6.2.1	Mielenterveyspalvelujen ja lastensuojelun yhteistyössä on ongelmia.....	33
6.2.2	Mielenterveyspalvelujen resursointi on puutteellista	34
6.2.3	Palvelujärjestelmässä on puutteita.....	35
6.2.4	Perheiden tuentarpeet edellyttävät useiden palvelujen käyttöä.....	35
6.2.5	Ehkäisevää työtä peruspalveluissa tulisi vahvistaa – asiakkaita ”valuu” lastensuojeluun	35

6.2.6	Pieni kunta voi olla etu tai haitta	36
6.2.7	Lastensuojelussa on työvoimavajetta ja palvelujen saatavilla olossa on puutteita	37
6.3	Mielenterveyspalvelut vanhemmalle	38
6.4	Ovatko lastensuojelun asiakkaat autettavissa lastensuojelun keinoin?.....	39
6.4.1	Asiakkaat eivät aina halua apua – palveluakin pitäisi lisätä ja kehittää	40
6.4.2	Lasta ei aina voida auttaa lastensuojelussa	41
6.4.3	Riittävän ajan puute sosiaalityössä hankaloittaa auttamista	41
6.5	Kehittämisehdotukset	41
7	Sosiaalityöntekijöiden kelpoisuus ja soveltuvuus tehtäviin.....	43
7.1	Miksi maisteritasoista koulutusta tarvitaan?.....	44
7.2	Sosionomitutkinto ja YAMK-tutkinto	45
7.3	Sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaajatyöparityö ja sosiaalityöjohtoinen tiimi.....	46
7.4	Sosiaalityön koulutusjärjestelmää on kehitettävä	46
7.5	Sosionomiopintojen jatkaminen yliopistoissa	47
7.6	Työvoiman saatavuusnäkökulma	48
7.7	Soveltuvuus.....	48
7.8	Kehittämisehdotukset	48
8	Lastensuojelun voimavarat	50
8.1	Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen työpanos.....	51
8.2	Juridinen asiantuntemus ja muu moniammatillinen asiantuntemus	54
8.3	Ammatillinen täydennyskoulutus, työnohjaus, kriisiapu ja työterveyshuollon tuki työhyvinvointiin	56
9	Palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta.....	58
9.1	Yksityisiltä palveluntuottajilta hankitut lastensuojelun palvelut	60
9.2	Laitossijoituspaikat.....	60
9.3	Jälkihuolto	61
9.4	Perhetyö.....	61
9.5	Perhehoidon hankinta ja tuki perhehoitajalle	61
9.6	Arviointi eri vaiheissa	61
9.7	Kotipalvelu ja palveluja vanhemmalle lapsen sijoituksen aikana.....	62
9.8	Psykologipalveluja ja lääkäripalveluja	62
9.9	Muita palveluja	62
9.10	Yksityisillä palveluilla voidaan täydentää kunnan omaa palvelutuotantoa	62
9.11	Yksityisten palvelujen kalleus, laatu ja valvonta huolestuttavat.....	64
9.12	Yksityisten palvelujen käyttöön liittyy riskejä	64
9.13	Kuntien omien palvelujen tulisi olla riittävän vahvalla tasolla	65
9.14	Kehittämisehdotus	65
10	Sosiaalityön organisointi ja mitoitukset.....	66
10.1	Sosiaalityön organisointi	66
10.2	Sosiaalityön mitoitukset	69
10.3	Mitoituksia kannatettiin	72
10.4	Mitoitukset yhdenmukaisesti työssä pulmalliset toteuttaa	72
10.5	Perheiden erilaiset palvelutarpeet vaikuttavat työmäärään.....	72
10.6	Miten asiakkaana oleminen määriteltäisiin mitoituksen pohjaksi?	73

10.7	Kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmän näkemys henkilökuntamitoituksista	73
10.8	Kehittämisehdotus	73
11	Lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantaminen	74
11.1	Parempi viranomaisyhteistyö säästäisi resursseja ja tukisi paremmin perhettä	75
11.2	Lapsen lapsen oikeudet ja osallisuus vahvemmiksi	75
11.3	Sosiaalityötä vahvistettava ja dokumentaation kehittävä	76
11.4	Lastensuojelun on kyettävä tukemaan peruspalveluissa tehtävää työtä ja peruspalvelujen tukea ja perheille on vahvistettava	76
11.5	Lastensuojelun sosiaalityöllä on oltava riittävästi aikaa ja tekijöitä	77
11.6	Aikuisten tehokas auttaminen auttaisi lastakin	77
11.7	Koulutuksen ja palkkauksen kehittäminen ja ammatinharjoittamislainsäädännön luominen kehittäisi työtä.....	78
11.8	Puutteet palvelujärjestelmässä tulisi korjata	78
11.9	Sijaishuoltopainotteisuudesta on päästävä avohuoltopainotteisuuteen – perheiden on saatava palvelua kotiin	78
12	Lastensuojelulain toimivuus, muutostarpeet ja kunnille annettu ohjeistus.....	80
12.1	Lastensuojelulain toimivuus ja muutostarpeet	81
12.2	Kehittämisehdotus	82
12.3	Valviralta ja Aluehallintovirastoilta saatu ohjaus	82
12.4	Kehittämisehdotus	83
13	Palvelujärjestelmä	84
13.1	Asiakkaan itsemääräämisoikeus	85
13.2	On vahvistettava sellaisia toimenpiteitä, jotka tukevat perheitä ilman lastensuojelun asiakkuutta.....	86
13.3	Terveystieteiden ja sosiaalihuollon yhteistyö on edelleen puutteellista.....	87
13.4	Vanhemmuita tulisi tukea ensisijaisesti kaikkialla palvelujärjestelmässä	87
13.5	Lasten huomioiminen aikuisten palveluissa on tärkeää	88
13.6	Yhteiskunnallinen tilanne ja palvelujärjestelmässä tehtävät säästöt vaikuttavat lastensuojeluunkin	88
13.7	Työparityö päihde- ja mielenterveyspalvelujen kanssa.....	89
14	Terveiset Kuntaliitolle	90
15	Lopuksi	91
	Lähteet	97
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselyn saatekirje	98
	Liite 2. Kyselylomake suomeksi	100
	Liite 3. Kyselylomake ruotsiksi	111

1 Lukijalle

Syksyllä 2012 Suomessa käytiin vilkasta keskustelua lastensuojelun toimintatavoista ja mahdollisuuksista suojella riskioloissa eläviä lapsia ja tarjota palveluja riittävästi ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Sosiaali- ja terveysministeriö perusti syyskuussa ulkopuolisista asiantuntijoista koostuvan työryhmän selvittämään kuntien perhetyön ja lastensuojelun tilannetta ja laatimaan kehittämissuhteita lastensuojelun toimivuuden parantamiseksi.

Kuntaliitossa arvioitiin, että lastensuojelun tilanteen arviota ja kehittämissuhteita lastensuojelun toiminnan ja vaikuttavuuden parantamiseksi olisi syytä kysyä suoraan kunnilta. Tätä varten sosiaali- ja terveysyksikössä laadittiin kysely, joka lähetettiin marraskuussa 2012 kaikille lastensuojelun järjestämisestä vastaaville kunnille ja yhteistoiminta-alueille (222 järjestämistahoa). Kysely osoitettiin lastensuojelun johtaville viranhaltijoille. Kyselyä suunniteltaessa Vantaan kaupungin sijaishuollon palvelupäällikkö Anne Kaatra ja johtavat sosiaalityöntekijät Mervi Vihersalo ja Jaana Lohvansuu toimivat luonnosversion koevastaajina ja antoivat arvokasta apua kyselyn muotoilussa. Tästä heille lämpimät kiitokset.

Vastauksia saatiin yhteensä 195 kpl ja ne kattoivat yhteistoimintajärjestelyjen vuoksi 289 kuntaa, 90,3 prosenttia Suomen kaikista kunnista. Vastanneiden yhteistoiminta-alueiden ja kuntien alueella asuu noin 95 prosenttia väestöstä ja 95 prosenttia lastensuojelun avohuollon asiakkaina olevista ja kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista.

Kyselyllä selvitettiin viranomaisyhteistyön toimivuutta ja tietojen saamista lastensuojelua varten. Erityisesti kysyttiin, kuinka tiedonvaihto ja viranomaisyhteistyö toimivat, kun kyse on lasten seksuaalirikos- tai pahoinpitelyepäily. Lisäksi selvitettiin lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja heidän vanhempiensa tarvitsemien palvelujen saatavuutta, lastensuojelun sosiaalityössä tarvittavaa koulutusta ja osaamista, lastensuojelun käytettävissä olevia voimavaroja, täydennyskoulutusta, sosiaalityön organisointia ja mitoituksia, lastensuojelun kehittämistä kunnissa, yksityisten palvelujen käyttöä, lastensuojelulain ja ohjeistusten toimivuutta ja muutostarpeita ja palvelujärjestelmään liittyviä kysymyksiä.

Kysely koostui pääosin väittämistä ja niiden rinnalla olleesta vastaustilasta, jossa oli mahdollisuus kertoa omin sanoin aihepiiriin liittyviä näkemyksiä ja kehittämissuhteita. Avovastauksia saatiin yhteensä liki 1 200. Vastausten perustella saadaan hyvä kuva siitä, miten lastensuojelu toimii tällä hetkellä osana muuta palvelujärjestelmää ja miten sitä tulisi kehittää.

Tässä raportissa kuvataan kyselyn keskeisimmät tulokset ja kehittämissuositukset. Lastensuojelu näyttyy valittavan usein julkisuudessa kielteisessä valossa eivätkä lastensuojelun työntekijät yleensä puhu työstään julkisuudessa. Siksi tässä raportissa on annettu paljon tilaa vastaajien omalle äänelle ja näkemyksille. Lastensuojelun oma ääni jää monesti vaitiolovelvollisuuden taakse, mikä ei edistä kuntalaisten luottamusta lastensuojelutyötä kohtaan. Kuntalaiset ja lastensuojelun asiakkaat eivät tiedä, mitä lastensuojelutyötä tekevät itse ajattelevat asioista ja miten he näkevät työnsä, asiakkaansa ja työn kehittämisen mahdollisuudet.

Raportti on myös tervetullut lisä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksesta käytävään keskusteluun. Työntekijöiden ääntä kuullessaan lukija voi samalla pohtia, miten lastensuojelun asemaa voisi kehittää osana muuta palvelujärjestelmää ja miten sosiaali- ja terveydenhuollon nykyistä parempi integraatio voisi tilannetta muuttaa.

Kiitämme kaikkia vastaajia heidän panoksestaan lastensuojelun kehittämiseksi.

Kuntatalolla

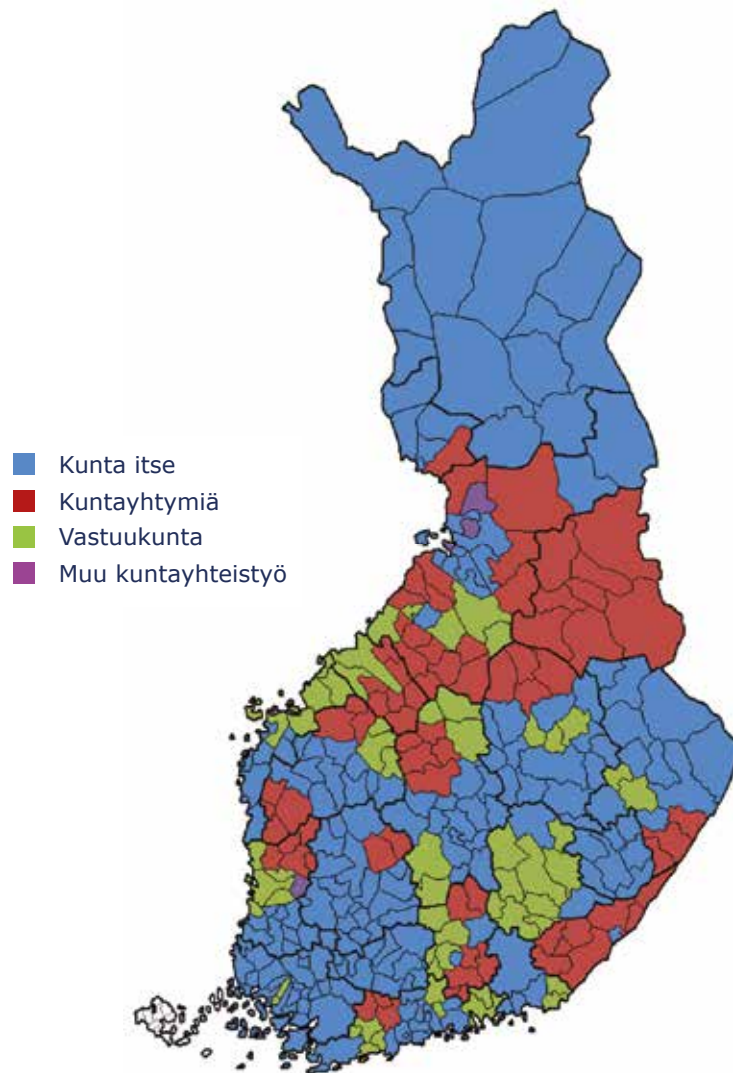
Tarja Myllärinen
Johtaja, sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

2 Lastensuojelupalvelujen järjestäminen Suomen kunnissa

Manner-Suomessa oli vuonna 2012 320 kuntaa, jotka järjestivät lastensuojelupalvelujaan neljällä eri tavalla (kartta 1). 183 kuntaa hoiti lastensuojelun omana toimintanaan, 76 kuntaa kuntayhtymissä, 57 kuntaa vastuukuntamallilla toimivilla yhteistoiminta-alueilla ja neljä kuntaa muuna kuntayhteistyönä.

Kartta 1. Lastensuojelupalvelujen järjestämistapa Suomen kunnissa 2012

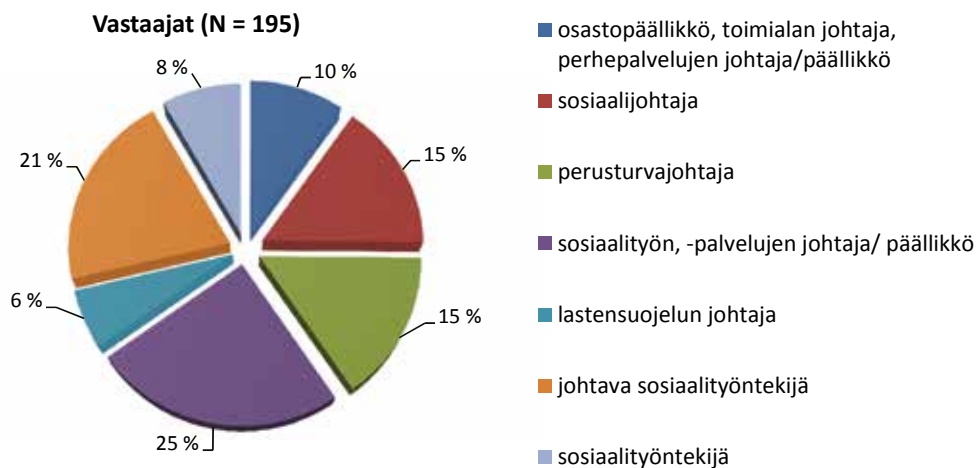

3 Vastaajat

Lastensuojelua koskeva kysely lähetettiin lastensuojelupalvelujen järjestämisestä vastaaville taholle (222 kpl). Saadut vastaukset (195 kpl) kattavat 90,3 prosenttia Manner-Suomen kunnista (289 kuntaa). Kyselyvastaus jäi puuttumaan 31 kunnan osalta. Vastanneiden kuntien alueella asui noin 95 prosenttia väestöstä ja 95 prosenttia lastensuojelun avohuollon asiakkaina olevista ja kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista.

Kysely suunnattiin lastensuojelun johtaville viranhaltijoille. Vastaajista hieman vajaa kolmannes oli sosiaalityöntekijöitä tai johtavia sosiaalityöntekijöitä ja kaksi kolmesta vastaajasta edusti sosiaali- ja terveysjohtoa (kuvio 1). Useat vastaajat kertoivat vastauksia laaditun esimies- ja johtoryhmässä tai työryhmissä yhteistyössä sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Kuvio 1. Vastaajat

4 Tietojen vaihto ja viranomaisyhteistyö

Sisäasiainministeriö ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos selvittivät perhe- ja lapsensurmien taustoja vuosilta 2003–2012 (SM:n julkaisuja 35/2012). Yhtenä selvitettävistä asioista oli eri viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedonvaihdon toimivuus.

Perhesurmia koskevassa selvityksessä suositettiin, että sosiaali- ja terveystoimen henkilökuntaa tulisi kannustaa tekemään lastensuojeluilmoituksia ja ennakkollisia lastensuojeluilmoituksia, lastensuojelun työntekijöitä tulisi kannustaa tekemään rikosilmoituksia lapsiin kohdistuneesta väkivallasta poliisille. Lisäksi suositettiin lainsäädännön kehittämistä moniammatilliseen työskentelyyn.

Sisäasiainministeriön Sisäisen turvallisuuden ministerityöryhmä päätti 17.10.2012 perhe- ja lastensuomien ennalta ehkäisevien toimenpiteiden toimeenpanoista. Tehdyn päätöksen mukaisesti selvitetään mahdollisuudet tehdä lastensuojelulakiin lisäys, jonka mukaisesti lastensuojeluilmoituksen tehnyt viranomaislainen saisi tiedon siitä, onko hänen ilmoituksensa johtanut toimenpiteisiin. Lisäksi selvitetään, onko lastensuojelulakiin tarpeen lisätä oppilaitoksille mahdollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus kollektiivisesti ja selvitetään viranomaisten tiedonvaihtoa säätelevän lainsäädännön toimivuutta ja muutostarpeita.

Kyselyn osiossa 1 kartoitettiin kuntien lastensuojelun näkemyksiä perhesurman taustoja selvittäneen työryhmän näkemyksiin ja Sisäasiainministeriön toimenpiteisiin perhe- ja lapsensurmien ehkäisemiseksi. Kysymystä kollektiivisen lastensuojeluilmoituksen tarpeellisuudesta ei kyselyssä rajattu koskemaan pelkästään oppilaitoksia.

Lastensuojelulain (417/2007) 25 §:ssä on säädetty ilmoitusvelvollisuudesta seuraavasti:

Ilmoitusvelvollisuus

- 1) Sosiaali- ja terveydenhuollon ja lasten päivähoidon;
- 2) opetustoimen;
- 3) nuorisotoimen;
- 4) poliisitoimen;
- 5) rikosseuraamuslaitoksen;
- 6) palo- ja pelastustoimen;
- 7) sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan;
- 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjän;
- 9) seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan;
- 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen;
- 11) hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön; taikka
- 12) koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön

palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (28.12.2012/911)

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapsen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa. (20.5.2011/542)

Sen estämättä, mitä 1 ja 3 momentissa säädetään, on voimassa, mitä rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvästä salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään tai määrätään. (20.5.2011/542)

25 a § (12.2.2010/88) Pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimiseksi

Edellä 25 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä pyyntönä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että:

- 1) pyyntö tehdään viipymättä; ja
- 2) pyynnön yhteydessä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa pyynnön tekemiseen johtaneet syyt.

25 b § (12.2.2010/88) Rekisterin pitäminen

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on pidettävä rekisteriä lastensuojeluilmoituksista ja ilmoitusten sijaan tehdyistä pyynnöistä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi sekä niiden sisällöstä.

25 c § (12.2.2010/88) Ennakollinen lastensuojeluilmoitus

Ennen lapsen syntymää 25 §:n 1 momentissa mainittujen henkilöiden on salassapitosäännösten estämättä tehtävä ennakollinen lastensuojeluilmoitus, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen.

Kiireellisissä tapauksissa päivystävän sosiaaliviranomaisen on arvioitava viipymättä ennakollisen lastensuojeluilmoituksen kohteena olevien henkilöiden sosiaalipalvelujen tarve. Yhteistyössä lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa voidaan arvioida myös välittömästi lapsen syntymän jälkeen tarvittavat sosiaalipalvelut.

Lastensuojeluasiala tulee vireille ja lastensuojeliasiakkuus alkaa lapsen syntymän jälkeen siten kuin 26 §:ssä säädetään.

25 d § (12.2.2010/88) Lastensuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen antaminen poliisille

Jos lapsi muuttaa pois kunnasta 27 §:ssä tarkoitettun lastensuojelutarpeen selvityksen aikana tai ollessaan muutoin lastensuojelun asiakkaana, sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoitettava muutosta lapsen uudelle kotikunnalle tai 16 §:n 1 momentissa tarkoitettulle asuinkunnalle. Uudelle koti- tai asuinkunnalle on tarvittaessa toimitettava viipymättä myös ne asiaan liittyvät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi tai lastensuojelutoimenpiteiden järjestämiseksi. Lapsen uuden koti- tai asuinkunnan on jatkettava selvityksen tekemistä tai muita lastensuojelutoimenpiteitä ottaen huomioon, mitä 16 §:ssä säädetään.

Kun kiireellistä sijoitusta tai sijaishuoltopaikan muuttamista koskeva päätös tehdään

lapsen huostaanottoa tai sijaishuoltoa koskevan asian ollessa vireillä hallinto-oikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa, on päätöksentekijän ilmoitettava tekemästään päätöksestä välittömästi hallinto-oikeudelle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Lastensuojeluviranomaisen on salassapitoa koskevien säännösten estämättä ilmoitettava poliisille, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapseen on kasvuympäristössään kohdistettu rikoslain 21 luvussa rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Lastensuojeluviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa poliisille lapsen kohdistuneesta rikoslain 20 luvussa rangaistavaksi säädetystä teosta siten kuin tämän lain 25 §:n 3 momentissa säädetään. (20.5.2011/542)

Kuvio 2. Viranomaisten välisen tiedonvaihdon ja yhteistyön toimivuus

■ täysin eri mieltä ■ melko eri mieltä ■ ei samaa eikä eri mieltä ■ melko samaa mieltä ■ täysin samaa mieltä

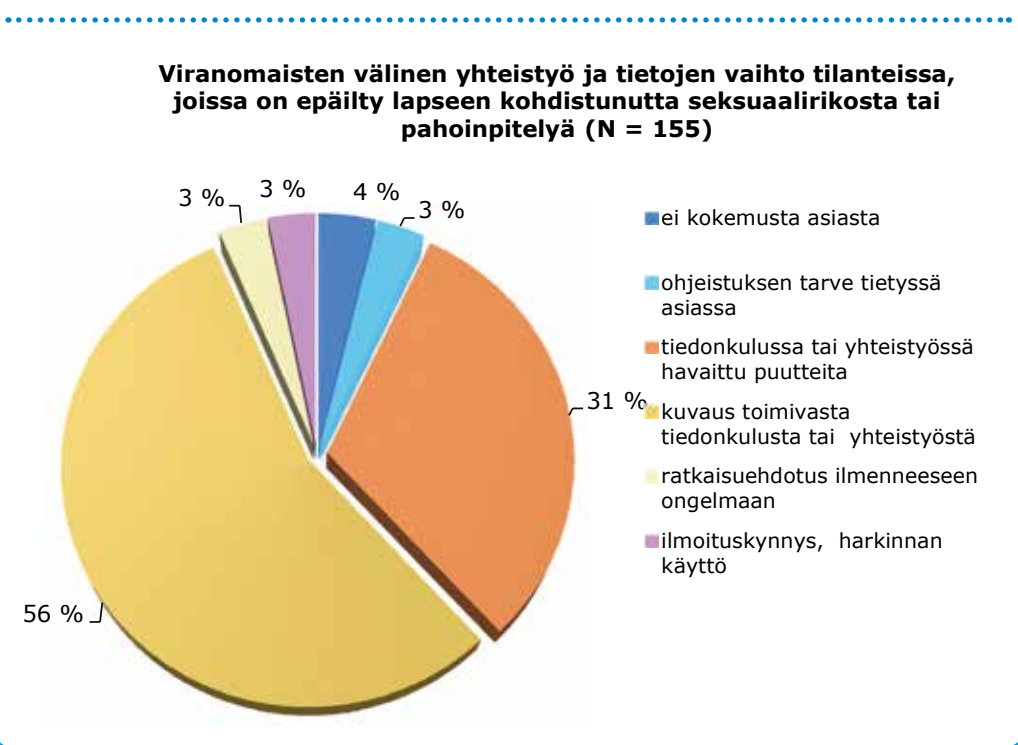

-
- Vahvimman tuen saa näkemys, jonka mukaan lastensuojeluilmoitusta tehtäessä tulisi ensisijaisesti pyrkiä siihen, että huoli otetaan puheeksi siellä, missä se havaitaan ja lastensuojeluilmoitus tehdään yhteistyössä asiakkaan kanssa. Yli 95 prosenttia vastanneista kannatti tätä toimintatapaa.
  - Moniviranomaisyhteistyön tiedonvaihdon selkiinnyttäminen lainsäädännöllä saa myös hyvin vahvaa tukea, sillä sitä kannattaa hieman yli 90 prosenttia vastanneista.
  - Vahvan tuen saa myös väittämä, jonka mukaan sosiaali- ja terveystoimen henkilökuntaa tulisi kannustaa tekemään lastensuojeluilmoituksia ja ennakollisia lastensuojeluilmoituksia nykyistä enemmän. Tätä tuki 87 prosenttia vastanneista.
  - Lastensuojeluilmoituksen tekoon liittyvät pelot voivat olla esteenä lastensuojeluilmoituksen tekemiselle. Tätä näkemystä kannatti hieman yli 86 prosenttia vastanneista.
  - Kolme neljästä vastanneesta tuki näkemystä, että viranomaisten välinen yhteistyö ja perheen asioiden hoito eri viranomaisissa paranisi, jos lastensuojeluviranomainen voisi antaa lastensuojeluilmoituksen tehneelle viranomaiselle tiedon, että asia on otettu käsittelyyn lastensuojelussa.
  - Kaksi kolmesta (65 prosenttia) oli sitä mieltä, että lastensuojelu saa tarvitsemansa tiedot hyvin muilta viranomaisilta suullisesti. Tietojen saaminen hyvin myös kirjallisesti toteutui jonkin verran heikommin.
  - Yli puolet kannatti mahdollisuutta tehdä kollektiivinen lastensuojeluilmoitus. Tätä myös vastustettiin eniten väittämistä, sillä noin joka kolmas vastannut ei kannattanut mahdollisuutta tehdä kollektiivinen lastensuojeluilmoitus.
  - Lähes puolet (43 prosenttia) katsoi, että tietojen vaihdossa eri viranomaisten kesken on ongelmia, jotka heikentävät perheen mahdollisuuksia saada tarvitsemansa palvelut.

5 Vastaajien näkemyksiä viranomaisyhteistyöstä ja tiedonvaihdesta

74 prosenttia vastaajista vastasi avoimiin kysymyksiin viranomaisten yhteistyön toimivuudesta epäiltäessä lapsen kohdistunutta seksuaalirikosta tai pahoinpitelyepäilyä ja 55 prosenttia vastaajista kertoi muita näkemyksiä viranomaisten väliseen tietojen vaihtoon liittyvissä kysymyksissä.

Kuvio 3. Lapsen seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyyn liittyvien avointen kysymysten jakauma

Avointen vastausten perusteella arvioituna viranomaisyhteistyö ja tietojen vaihdon sujuvuus lasten seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyjen selvittämisessä sujuu pääasiassa kohtuullisesti tai hyvin. Viranomaisyhteistyön toimivuus kuitenkin vaihtelee kuntien, poliisipiirien ja sairaanhoitopiirien välillä ja saattaa joskus olla henkilösidonnaista.

On toimintakäytäntöjä, joissa tiedonvaihto sujuu joustavasti kirjallisesti ja puhelimitse ja toisaalla tiedonvaihto toimii jäykästi ja ainoastaan kirjallisesti. Tiedonvaihdon ja viranomaisyhteistyön ongelmat voivat heikentää perheiden tarvitsemien palvelujen saamista, esimerkiksi

---

lastensuojelutarpeen selvittämistä ja perheen tukemista prosessin aikana.

Poliisitutkinta tai terveydenhuollon tutkimukset saattavat kestää pitkään, jopa vuoden, mikä on lapsen ja perheen kannalta huono asia. Toisaalta on luotu toimivia ja sujuvia työmallia, joita toteuttamalla yhteistyö sujuu ja lapsen ja perheen tarvitsemat palvelut järjestyvät oikea-oikea-aikaisesti. Vastaajat havaitsivat parantamisen varaa myös lastensuojelun omassa toiminnassa tiedonvaihdon ja yhteistyön suhteen.

Osa vastaajista pohti myös sitä, ovatko kaikki lastensuojeluun tulleet lastensuojeluilmoitukset todella tarpeellisia ja sitä, miksi neuvoloiden ja varhaiskasvatuksen osuus tehdyistä lastensuojeluilmoituksista on vähäinen. Myös kielteinen suhtautuminen lastensuojeluun muualla palvelujärjestelmässä vaikuttaa vastaajien mukaan siihen, että ilmoituksia jätetään tekemättä. Lastensuojelua kohtaan kerrottiin olevan vääranlaisia odotuksia. Muualla palvelujärjestelmässä on edelleen tietämättömyyttä lastensuojelun toimintatavoista, mistä johtuen myös yhteistyö lastensuojelun ja muiden toimijoiden välillä voi vaikeutua.

5.1 Lastensuojeluilmoituksiin liittyviä näkemyksiä

”Lastensuojeluilmoituksia tehdään liikaa. Esimerkiksi teini-ikäisten kaljoittelu koulujen päättäjäispäivänä saattaa tuottaa satoja lastensuojeluilmoituksia isommissa kunnissa. Tavallisia nuoria tavallisista perheistä. Silti jokainen ilmoitus tulee käsitellä ja resurssit ovat pois todella hädässä elävien lasten palveluista.”

”Lastensuojeluilmoituksista suurin osa tulee koulun tai poliisin kautta. Varhaiskasvatuksen ja neuvolan osuus on vähäinen, mikä on huolestuttavaa varhaisen tuen näkökulmasta. Koska poliisilla on 0-toleranssi, osa lastensuojeluilmoituksista on luokiteltavissa murrosikään kuuluvan kasvun ja kehitysvaiheeseen kuuluvaksi.”

”Lainsäädännössä sinänsä jo riittävät mahdollisuudet tietojen vaihtoon, tarkennusta ja selkiytystä tarvitaan käytännön sujuvoittamiseksi ja lapsen edun toteutumisen varmistamiseksi. Lastensuojelun työntekijöille tarvitaan selkeämpi lupa puhua tilanteissa, joissa on asiakkuus usealla taholla ja lastensuojelun tieto voi edesauttaa perheen tilanteen kohenemistä. Salassapitotoon tarvitaan kuitenkin edelleen täydennyskoulutusta, perheiden asioita ei pienissäkään kunnissa saa käsitellä epävirallisissa keskusteluissa, vaan perheen on tiedettävä yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Ilmoituksen tekeminen esimerkiksi ryhmän nimissä hidastaa prosessia. Ilmoitus nähdään edelleen perheeseen kohdistettuna rangaistuksena, eikä lastensuojelua osata riittävästi markkinoida tukipalveluna.”

5.2 Lastensuojelun toimintaan liittyy tietämättömyyttä ja pulmallisia ennakoasenteita muualla palvelujärjestelmässä

”Yhteistyötahoilla on sellainen käsitys, että lastensuojelun työntekijöiden täytyy raportoida tekemisistään esimerkiksi terveydenhoitajille tai päivähoitajille. Yhteistyötahot eivät luota sosiaalityöntekijöiden työskentelyyn lapsen asiassa. Meitä pyydetään antamaan sellaista tietoa, mikä koskee tapaamme tehdä työtä. Ei niinkään asioita, joista olisi hyötyä lapsen asioiden yhteiselle hoitamiselle. Sosiaalityöntekijöiden ammattitaitoon ei luoteta ja siksi halutaan myös antaa neuvoja sen suhteen miten lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden pitäisi toimia.”

”Kouluissa ja päivähoitossa usein pelätään, että lastensuojeluilmoitus henkilöityy tekijään, vaikka huoli lapsesta on monella työntekijällä. Ilmoituksen tekemisiä saattaa vähentää se, että ilmoituksen tekijä ei saa palautetta siitä, onko hänen yhteydenottonsa johtanut johonkin. Lastensuojelun toimintatavoista on edelleen jopa viranomaisilla epätietoisuutta ja tietämättömyyttä ja pelätään heti huostaanottoa.”

”Tänä päivänä lastensuojelu saa pyydettyä hyvin tiedot muilta viranomaisilta. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöille paineita aiheutuu jonkin verran siitä, että muiden tahojen on vaikea ymmärtää, miksi lastensuojelusta kuitenkin ei kaikkea tietoa perheestä anneta eteenpäin.”

”Yhteistyökumppaneilla on valitettavan paljon ajatusta ja toivetta siitä, että he saisivat määrittää sen, mitä lastensuojelussa tehdään ja asia verhotaan huonon tiedonkulun alle. Olennaista on, että lapsen ja perheen asioissa on selkeä työnjako, kunnioitus toisen työtä kohtaan ja luottamus siihen, että kukin tekee osansa. Riittävä tiedonkulku on mahdollista toteuttaa erilaisissa verkostoissa, joissa perhe on mukana. Toki aidosti hankaliakin tilanteita on, mutta tähän asti niihin on löytynyt järkevä tapa vaihtaa tietoja, jos kaikilla osapuolilla on aito yhteinen intressi.”

”Oletus on, että tiedon vaihto tarkoittaa pelkästään lastensuojelun raportointia tilanteesta muille työntekijöille.”

”Usein on tilanteita, että perustason viranomaiset sanovat, että on hyvä, että lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus, kun ovat itse jo vuosia nähneet, että asiat eivät ole kunnossa. Eivät kuitenkaan itse ole tehneet ilmoitusta. Muut viranomaiset suhtautuvat lastensuojeluun usein negatiivisesti eivätkä tee ilmoitusta, vaikka syytä olisikin. Pelkäävät aiheuttavansa lapselle hankaluuksia, jos tulee lastensuojelun asiakkaaksi tai itselle seuraa hankaluuksia, jos tekee ilmoituksen. Lastensuojelusta on asioista tiedotettu, mutta kun tulee kohta, että viranomaisen tulisi tehdä ilmoitus, sitä ei tahdota uskaltaa tehdä.”

5.3 Toimiva tiedonvaihto ja yhteistyö

5.3.1 Toimintatavoista sopiminen ja yhteinen keskustelu prosessin alkaessa edistävät yhteistyötä viranomaisten ja perheen välillä

”Ilmoituksen tekijä tekee ilmoituksen suoraan poliisille ja samalla tekee lastensuojeluilmoituksen. Sen jälkeen lastensuojelu ryhtyy tekemään lastensuojelutarpeen arviointia.”

”Yleisellä tasolla ensin keskustellaan, kuka toimii, miten toimii, kenellä velvollisuus ja kenellä oikeus toimia. Apuun otetaan lastensuojelulaki ja ilmoitusvelvollisuus. Tapauksesta riippuen myös vanhemmat otetaan mukaan ja heidät tehdään tietoisiksi heidän lapsensa asian hoitamisessa. Tutkintapyyntö poliisille tehdään.”

”Lastensuojeluilmoitus käsitellään perheen ja ilmoittajatahon alkutapaamisessa. Selvityksen aikana tehdään yhteistyötä muiden asiaan liittyvien viranomaistahojen kanssa. Lastensuojelullisten toimenpiteitä mietitään moniammatillisissa yhteistyössä.”

”Lastensuojelu saa tietoa hyvin ja nopeasti muilta yhteistyötahoilta. Yhteistyötahot toki ovat usein sitä mieltä, että heidän pitäisi saada lastensuojelusta tietoa, mihin ilmoitus on johtanut ja miten

---

perheen kanssa työskennellään. Toisaalta ajattelen, että päivähoido ja koulu kannattaa ottaa työskentelyyn mukaan, jotta perhettä todella pystytään auttamaan. Harvoin perheet kieltävät edellä mainittujen tahojen mukaan tuloa, kun asian oikein esittää. Tällöin yhteistyökumppanitkin – koulu ja päivähoido – saavat tietoa siitä, miten perheessä työskennellään ja miten tilannetta seurataan.”

”Täällä meillä tietojen vaihtaminen on sujunut, koska täällä on jo 90-luvulla panostettu keskinäiseen luottamukseen ja sen aikaansaamiseen ja ylläpitämiseen. Työntekijöitä on koulutettu. Sosiaalityöntekijöiden tehtävänä on organisoida moniammatillisten tiimien toimintaa. Olemme saaneet myös lasten- ja nuorten psykiatrian hyvin mukaan. Heillä tietenkin tietojen vaihtaminen on ollut ja on vaikeampaa.”

5.3.2 Poliisin konsultointi hyvä alku epäilyjen selvittämiseksi ja yhteistyölle

”Yhteistyötahoja ovat ensisijaisesti terveydenhuollon viranomaiset ja poliisi. Pienellä paikkakunnalla em. viranomaisten kesken yhteistyö ja tietojen vaihto onnistuu hyvin. Poliisin kanssa yleensä aluksi konsultoidaan esille tulleesta asiasta ja toimitaan sen jälkeen suunnitellulla tavalla.”

”Viranomaisyhteistyö toimii hyvin. Poliisia konsultoidaan ja tutkintapyyntö tehdään lähes aina. Lastensuojelutoimenpitein varmistetaan lapsen olosuhteet. Työnjako on selvä.”

”Poliisin kanssa yhteistyö toimii hyvin. Poliisilla on 24h/vrk puhelinnumero, josta saa tarvittaessa konsultaatioapua ja näkemyksiä tilanteeseen.”

”Pahoinpitelyepäilyissä lastensuojelun sosiaalityöntekijä tekee poliisille ilmoituksen, mikäli ei ole vähäinen asia. Poliisia konsultoidaan joka tapauksessa.”

”Esitutkintapyyntönsä tekemisen jälkeen sosiaalityöntekijä konsultoi tarvittaessa poliisia jatkotoimenpiteistä, koska poliisin haluaa ensimmäisiä yhteydenottajia asianomaiseen perheeseen. Yhteistyöllä pyritään turvaamaan lapsen välitön huolenpito, esim. kiireellisen sijoituksen tarve. Poliisi pyytää sosiaalitoimea hankkimaan lapselle edunvalvojan, mikäli tutkinta alkaa. Päätös edunvalvojasta lähetetään poliisille tiedoksi.”

”Kunnassamme kaikki lapsiin kohdistuneet rikokset konsultoidaan poliisiviranomaisille. Tapauksissa, jotka etenevät rikostutkintaan, yhteistyö toimii hyvin. Poliisilta tulee väliaikattietoja ja yhteistyö oikeuspsykiatrisen työryhmän kanssa on sujuvaa ja avointa ja aloituspalaveri järjestetään aina.”

”Esitutkintapyyntönsä tekemisen jälkeen sosiaalityöntekijä konsultoi tarvittaessa poliisia jatkotoimenpiteistä. Yhteistyöllä pyritään turvaamaan lapsen välitön huolenpito, esimerkiksi kiireellisen sijoituksen tarve. Poliisi pyytää sosiaalitoimintaa hankkimaan lapselle edunvalvojan, mikäli tutkinta alkaa. Päätös edunvalvojasta lähetetään poliisille.”

5.3.3 Tietojenvaihto ja yhteistyö sujuvat

”Yhteistyö on pääasiallisesti ollut helppoa sekä terveydenhuollon että poliisin kanssa. Tietoa saa eri tahoilta joustavasti ja työskentely on tapahtunut hyvässä yhteistyössä.”

”Yhteistyö terveydenhuollon kanssa on parantunut ja pahoinpitelyepäilyissä lapset saadaan hyvin lääkäriin saman päivän/vuorokauden aikana.”

”Yhteistyö toimii hyvin, koska on selkeästi seudullisesti sovitut, vakiintuneet käytännöt psykiatrian, perheneuvolan, a-klinikan ja lastensuojelun kanssa.”

”Viranomaisyhteistyö toimii hyvin. Poliisia konsultoidaan ja tutkintapyyntö tehdään lähes aina. Lastensuojelutoimenpitein varmistetaan lapsen olosuhteet. Työnjako on selvä.”

”Yhteistyö toimii hyvin seri-epäilyissä, koska yhteistyöverkosto on oikeuspsykiatrisessa osaamiskeskuksessa.”

”Tietojen vaihto ja yhteistyö on sujunut hyvin. Poliisi ei anna tietoja juurikaan esitutinnan ollessa kesken, jolla haluttaneen turvata lapsen etua. Lastensuojelu toimii niiden tietojen pohjalta jotka sillä on.”

”Sosiaalipalveluiden ja poliisi välinen yhteistyö on toiminut hyvin. Vakavissa epäilyissä poliisi ohjeistaa koko prosessin ajan sosiaalipalveluiden henkilökuntaa.”

”Lastensuojeluilmoituksen tultua lastensuojelutyöntekijälle, hän tekee poliisille tutkintapyyntö, joka puolestaan ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin. Reitti on täysin selvä ja on toiminut hyvin. Poliisi saattaa vielä soittaa ja tehdä tarkentavia kysymyksiä.”

”Poliisi pyytää oikeuspsykiatrisia tutkimuksia ja on yhteistyössä lastensuojelun kanssa mahdollisen edunvalvojan hakemisen suhteen. Lastensuojelussa käynnistyy lastensuojelutarpeen selvitys, mikäli asiakas on uusi.”

”On sovittu alueellinen toimintamalli erikoissairaanhoidossa toimivan lasten seksuaalirikoksia ja pahoinpitelyjä tutkivan yksikön, poliisin ja sosiaalityöntekijöiden kanssa miten menetellään. Tarvittaessa konsultoidaan toisiamme.”

”Lastensuojelu ja poliisit ovat sopineet yhteisestä toimintakäytännöstä. Seksuaalista hyväksikäyttöä epäiltäessä tutkintapyyntö poliisille tekee ohjeistuksen mukaan viranomaisen, joka asian saa tietoonsa. Sosiaalityöntekijä tekee aina viipymättä tutkintapyyntö poliisille tietoon tulleesta väkivalta- tai lapsen kohdistuneesta hyväksikäyttöepäilyistä. Tutkintapyyntöä ilmoitetaan kaikki asiassa esille tullut faktatieto. Tämä voi tarkoittaa jonkun viranomaisen tekemiä havainnot esimerkiksi mustelmia ja lääkärintodistuksia. Havainnon tekijän ja havaintoajankohdan kirjaaminen on hyvin tarpeellista. Poliisin tehtävänä on arvioida esitutinnan tarpeellisuus. Nimettömän huhun perusteella tutkintapyyntöä ei tehdä. Toisinaan on hyvin epäselvää, millä tavalla lapsen vamma on syntynyt. Lapselle tulee mustelmia ja vakavampiakin vammoja tapaturmaisesti. Epäselvissä tilanteissa asiasta konsultoidaan poliisin tutkinnanjohtajaa. Tällöin arvioidaan, onko alustavien tietojen perusteella syytä epäillä rikosta, ja onko tutkintapyyntö tarvetta. Esitutkintapyyntö tekemisen jälkeen sosiaalityöntekijä konsultoi tarvittaessa poliisia jatko-toimenpiteistä, koska poliisin haluaa ensimmäisiä yhteydenottajia asianomaiseen perheeseen. Yhteistyöllä pyritään turvaamaan lapsen välitön huolenpito, esimerkiksi kiireellisen sijoituksen tarve. Poliisi pyytää sosiaalitoimea hankkimaan lapselle edunvalvojan, mikäli tutkinta alkaa. Päätös edunvalvojasta lähetetään poliisille.”

---

*”Yhteistyötahot ja ilmoittajatahot toivovat, että he saisivat tietää, mitä lastensuojelussa tapahtuu sen jälkeen, kun ilmoitus on otettu vastaan. Heille ei siis riitä se, että olemme ottaneet ilmoituksen vastaan. Senpä takia olemme ottaneet työmalliksi sen, että kutsumme ilmoittajaviranomaisen mukaan ensimmäiseen tapaamiseen perheen kanssa. Perheeltä pyydetään lupa tähän. Ilmoittaja voi olla läsnä ainakin osan ajasta kuullen lastensuojelun selvitystyön etenemisen ja tapaamista-
vat sekä teemat. Toki voimme kysyä taas selvityksen päätteeksi perheeltä lupaa saada viestittää selvitystyön tulos karkeasti ilmoittajataholle - mutta harvoin näin tapahtuu ellei kyse esimerkiksi päivähoidosta, jossa lapsi on jopa pääosan valveaoloajastaan.”*

5.3.4 Nimetyt yhteyshenkilöt ja tutkijat edistävät tiedonvaihtoa sosiaalitoimen ja poliisin välillä

”Jos sosiaaliviranomainen on tehnyt tutkintapyyntö, poliisi on tavallisesti yhteydessä yhteyshenkilöksi ilmoitettuun sosiaalityöntekijän.”

”Poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä on keskeisessä roolissa yhteyksissä poliisin kanssa.”

*”Poliisin kanssa yhteistyö toimii, sillä meillä on paikallinen poliisi, jossa nämä tutkinnot keski-
tetty tietyille tutkijoille ja yhteistyötä voi heidän kanssaan jatkuvasti kehittää. Lisäksi Pääkau-
punkiseudulla oikeuspsykiatrisessa osaamiskeskuksessa on huipputasoa osaamista.”*

5.3.5 Yhteistyötä pidetään yllä ja vahvistetaan yhteisillä koulutuksilla ja tapaamisilla

”Yhteistyössä eri toimijoiden on kehitetty kanssa toimintamalli, joka on tiedossa eri sektoreilla. Aiheesta järjestetään toistuvasti koulutusta eri ammattiryhmille.”

”Tähän vaiheeseen ollaan käynnistämässä yhteistyökonsultaatiota poliisin ja lastensuojelun vastaanottotimien johtavien sosiaalityöntekijöiden kesken, ettei tutkintapyyntöjä tehtäisi silloin, kun poliisille on selvää, ettei esitutkintaa käynnistetä. Lapsen asiakirjoihin voidaan dokumentoida, että tähän on päädytty poliisin konsultaation jälkeen. Yhteistyö terveydenhuollon kanssa on parantunut ja pahoinpitelyepäilyissä lapset saadaan hyvin lääkäriin saman päivän tai vuorokauden aikana. Yhteistyö ja tiedonvaihto lastensuojelun, poliisin ja osaamiskeskuksen välillä toimii hyvin ja sitä pidetään yllä säännöllisillä yhteistyötapaamisilla.”

5.3.6 Perheen tukemisesta on sovittu

”Perhetyö mukana lapsen kanssa ja tukena oikeuspsykiatrisessa yksikössä.”

”Yhteistyö sujuu suhteellisen hyvin. Ilmoitus tehdään ensimmäisenä suoraan poliisille ja jos ilmoituksen tekijä on muu kuin sosiaalitoimi, tehdään ilmoitus myös sosiaalitoimeen. Tämän jälkeen poliisi on yhteydessä sosiaalitoimeen ja yliopistolliseen sairaalaan. Sairaala ottaa yhteyttä sosiaalitoimeen tarvittaessa ja pyytää asiapapereita ja kutsuu arvioinnin loppupalaveriin. Sosiaalitoimen tehtävä on tukea perhettä ja lapsia ko. prosessissa ja olla yhteistyössä eri viranomaistahojen kanssa.”

5.4 Tiedonvaihtoon ja yhteistyöhön liittyvät ongelmat

5.4.1 Ilmoitusvelvollisuuteen liittyvä tietämättömyys ja viivettä

”Viranomaisten tiedonvaihtoon liittyvät ongelmat, kun eri tahoilla on omat salassapitosäädökset eikä välttämättä tiedetä, mitä tietoja voidaan toiselle viranomaiselle luovuttaa eli onko tiedolla merkitystä asian hoitamisen kannalta.”

”Terveystieteidenhuollossa esiintyy edelleen vetoamista salassapitoon sellaisissakin asioissa, joissa sitä viranomaisten välisenä yhteistyönä ei tarvittaisi. Tästä pitäisi ehdottomasti päästä eroon. Terveystieteidenhuollon henkilökuntaa pitäisi kouluttaa enemmän lastensuojeluun ja sosiaalitoimen väliseen yhteistyöhön liittyvissä asioissa. Sosiaalipuolella koulutusta ja myös näkemystä löytyy.”

”Seksuaalirikoksissa on tietämättömyyttä kenelle ensin ilmoitetaan.”

”Pulmana on, että vakavissa pahoinpitelyepäilyissä lastensuojeluilmoituksen tehdään niin myöhään, että vammat ovat jo hävinneet tai pahoinpitely on ehtinyt jatkua pitkään. Iso ongelma on myös, että osaamiskeskus ei useinkaan pysty kuulemaan pahoinpitelyepäilyssä lasta vaan poliisi kuulee pieniäkin lapsia itse.”

”Kaikilla yhteistyötahoilla ei ole riittävästi tietoa, miten pitää toimia lapsen kohdistuneissa seksuaalirikoksissa ja pahoinpitelyissä (terveydenhuolto ja perusopetus).”

”Erityisesti terveystieteiden osalta yhteistyö on heikko, tietoa lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai pahoinpitelystä ei tule tai se tulee viiveellä. Kunnassa on ollut tilanteita, joissa poliisille on ilmoitettu seksuaalisesta hyväksikäytön epäilyistä, mutta lastensuojeluun ei. Nämä tilanteet ovat pulmallisia.”

5.4.2 Tietojen vaihto ei ole sujuvaa

”Yhteistyötä vaikeuttaa se, että lastensuojelun työntekijät antavat tietoja tosi nihkeästi muille tahoille kuten päivähoitoon tai kouluille. Tämän takia todellisesta yhteistyöstä ei voida vielä puhua.”

”Tietoja annetaan etenkin aikuispsykiatrian taholta niin ylimalkaisessa muodossa, että siitä ei saa tarttumapintaa. Suullisesti voidaan kertoa hyvinkin olennaista ja arjen sujumista kuvaavaa tietoa, jolla on merkitystä lasten hyvinvoinnille. Pulmallista on, että tietoa ei saa kirjallisena. Huostaanoton tarve voi olla, mutta ei dokumentoitua tietoa riittävästi.”

”Yhteistyökumppanit kertovat mielellään ohi virallisten teiden huoltaan sosiaalityöntekijöille. Sosiaalityöntekijät joutuvat tilanteeseen, jossa heillä on ikään kuin tieto olemassa, mutta myöhemmin yhteistyökumppanit eivät enää allekirjoita aiemmin antamaansa näkemystä. Sosiaalityöntekijöille ei siis jää dokumenttia huolesta kuten lastensuojeluilmoitusta.”

”Jos koulu tai päivähoito saa selkeästi tiedon epäilyistä seksuaalirikokseen tai pahoinpitelyepäilyistä, niin tieto tulee lastensuojeluun mutta pääasiassa suullisena. Näiden asioiden kirjoittaminen paperille tuntuu vaikealta. Terveystieteidenhuollossa tulee erittäin vähän tietoa näistä asioista. Il-

---

moituksia on tullut pääasiassa naapureilta tai omaisilta, jotka vaativat pääasiassa, että ilmoituksen tekijää ei mainita. Sosiaalipäivystyksen kautta tulleet ilmoitukset ovat olleet selkeimpiä. Huostaan otettujen lasten karkaamisten yhteydessä on tullut selkeästi ilmi ja käsitteelyyn seksuaalirikokset. Poliisi on myös toiminut ko. tilanteissa ja yhden kohdalla ilmoitus on tullut myös keskussairaalaista.”

”Tietoja saa, jos pyytää kirjallisesti. Pidän hyvänä sitä, että viranomaisten välistä tiedonvaihto myös kontrolloidaan. Tiedon pyytämiseksi ja luovuttamiselle tulee olla peruste. Se, että ilmoittajan huoli vähenee, kun hän kuulee mitä toimenpiteitä esimerkiksi lastensuojelu tekee, ei ole peruste antaa tietoa. Terapeuttien ja sairaanhoitohenkilökunnan ilmoitusvelvollisuutta tulisi korostaa enemmän. Laki on siltäkin osin kunnossa. Sosiaalityön ammattitaitoon ei jostakin syystä luoteta riittävästi, mikä aiheuttaa ilmoittamatta jättämisiiä. Luullaan, että lastensuojelu vain ottaa lapsia huostaan. Toisaalta, kun avohuollon tukitoimet eivät heti näy ulkopuolisille, pidetään lastensuojelua tehottomana.”

”Viranomaisyhteistyö vaatii kirjallisia dokumentteja ja vie paljon aikaa ainakin kiireellisissä tapauksissa.”

”Tietoja saa, mutta toisinaan tiedon saanti kestää ja vaatii useammankin kirjallisen pyynnön.”

”Sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijät että muut yhteistyökumppanit esimerkiksi kouluterveydenhuolto ja neuvolat kokevat, ettei tietojen vaihto onnistu vaikka työskennellään samojen perheiden kanssa.”

”Ongelmana on, että yhteistyö toimii hyvin henkilösidonnoisesti. On työntekijöitä, jotka ovat aktiivisesti yhteistyössä lastensuojeluun pelkäämättä luottamuksen menettämistä. Sen sijaan esimerkiksi neuvolassa on työntekijöitä, jotka jättävät tekemättä lastensuojeluilmoituksia, vaikka on suurta huolta, koska heillä on hyvä suhde vanhempaan.”

”Epäillään, häpeillään, ei voida kertoa, koska ”petetään lapsen luottamus”. Piiloudutaan monesti vaihtolovelvollisuuden taakse. Ainakin pienessä kunnassa tämä ei usein toimi kovin mallikkaasti.”

”Viranomaisten välinen yhteistyö ei toimi paikallisesti riittävän hyvin perheneuvolan, lastensuojelun ja poliisin kesken, useimmiten ongelmat esiintyvät tutkintavaiheessa.”

”Tieto kulkee terveydenhuollon ja sosiaalitoimen välillä, mutta asian viranomaiskäsitteily katkeaa, kun se siirtyy poliisin käsitteelyyn.”

”Terveydenhuollosta on vaikea saada helposti tietoja. Etenkin vanhempain mielenterveydenhoitotaho antaa hitaasti tietoa, jolla todetaan myöhemmin olleen merkitystä.”

”Sosiaalitoimesta tehdystä tutkintapyynnön käsittelestä ei tule tietoa poliisilta, miten asia on edennyt tai onko asiaan jo tullut ratkaisu. Tiedon päätöksestä saa yleensä vanhemmalta.”

”Tietojen vaihto on puutteellista, asioiden hoito pitkittynyttä.”

”Joskus tieto poliisilta sosiaalityöhön päin ei kulje. Poliisilta on vaikea saada ilmoituksen käsitteelyyn liittyviä tietoja.”

5.4.3 Selvittämismenetti voi kestää kauan ja siihen voi liittyä monenlaista epävarmuutta

”Tietoja kyllä saadaan, mutta joskus eri viranomaiset joutuvat tilanteessa paniikkiin, tilanne uusi tai täysin vieras eivätkä työntekijät tiedä, miten toimia. Useimmiten konsultaatiot lastensuojelun kanssa voivat selkiyttää tilannetta. Tutkimusten pitkittyminen voi vaikeuttaa todella perheen ja lapsen tukemista. Kaikkien osapuolten epävarmuus jatkosta on hyvin kuormittavaa.”

”Käsittelyt kestävät kohtuuttoman kauan, eikä niiden vaiheista saada tietoa. Epävarmuus ei näin arkojen asioiden hoidossa ole asiakkaan kannalta hyvä.”

”Hankalaa on eri viranomaisten - lastensuojelu, poliisi ja erikoissairaanhoido - eriaikainen käsittely.”

”Tutkimukset poliisissa saattavat venyä hyvin pitkäksi, eikä sosiaalityöntekijä välttämättä tiedä missä mennään.”

”Poliisin esitutkinta kestää lapsen kannalta kohtuuttoman kauan, pahimmillaan yli vuoden.”

”Poliisin prosessit ovat hitaita, tietoa etenemisestä joutuu odottamaan tai pyytämään. On epäselvyyttä prosessin ohjauksesta. Poliisi pyrkii ajoittain määrittämään lastensuojelun toimintaa.”

5.4.4 Puutteet viranomaisyhteistyössä vaikeuttavat perheiden tukemista

”Yhteistyö toimii siltä osin, että lastensuojeluilmoitus tehdään viipymättä, samoin tutkintapyyntö poliisille. Yhteistyön toimimattomuus näkyy kriisiavun antamisessa perheelle sekä perheen eri jäsenten huomioimisessa. Kukaan ei tahdo ottaa vastuuta perheen tukemisesta tässä kriisitilanteessa. Viranomaisten välinen yhteistyö ei toimi paikallisesti riittävän hyvin perheneuvolan, lastensuojelun ja poliisin kesken, usein miten ongelmat esiintyvät tutkintavaiheessa. Asian tiimoilta on yritetty saada yhteistyöpalaveriakin kokoon, siinä onnistumatta.”

”Yhteistyön toimimattomuus näkyy kriisiavun antamisessa perheelle sekä perheen eri jäsenten huomioimisessa. Kukaan ei tahdo ottaa vastuuta perheen tukemisesta tässä kriisitilanteessa.”

”Joskus terveystieteiden osalta pallottelua, kuka lähtee asiaa lapsen kanssa käymään läpi.”

”Poliisin ja syyttäjän kanssa yhteistyö toimii hyvin. Aikuispsykiatriassa varjellaan omaa hoitosuhdetta ja pelätään sen loppumista, jos huoli lapsista nostetaan esille. Päivähoidossa ja neuvolassa tehdään lastensuojeluilmoituksia ja otetaan muutoinkin yhteyttä lastensuojeluun. Ehkä rohkeutta ottaa huoli puheeksi vanhempien kanssa ensin olisi tärkeä lisätä.”

”Oikeuspsykiatrisen poliklinikan tutkimustulokset menevät suoraan poliisille, eikä sosiaalitoimi saa tietoja. Näin ollen tieto lapsen tutkimustuloksista saadaan mahdollisesti vasta siinä vaiheessa, kun asiaa käsitellään oikeudenkäynnissä.”

”Eri viranomaisilta tulee lastensuojeluprosessin hoitamisen kanssa ristiriidassa olevia odotuksia. Esimerkiksi ”tilataan” tutkinnallista syistä (poliisi tai oikeuspsykiatrian osaamiskeskus) yhteydenpidon täyttää rajoittamista. Prosessi ei ole saumatonta, vaikka yhteistyöhalua on. Tarvitaan prosessien yhteistä kuvaamista ja yhteistä istumista alas.”

”Yhteistyö toimii hyvin mutta näkemykset tilanteiden hoidossa voivat olla erilaiset esimerkiksi poliisin kanssa. Poliisi toivoo, ettei kenellekään osapuolelle kerrota mitään, vaan lapsi saataisiin mahdollisimman varoittamatta tutkimuksiin.”

”Ongelma on, miten lastensuojelun tarve selvitetään tutkinnan yhteydessä.”

”Lastensuojelussa on vaikea toimia kertomatta asioista osapuolille koska lapsella ja huoltajilla oikeus saada tietoa. Selkeämmät ja yhtenevät toimintaohjeet olisivat tärkeitä.”

5.4.5 Ilmoituskynnys

”Kynnys tutkintapyyntöön tekemiseen on melko korkea.”

”Perheväkivalta on paljon huonommin ilmoitettua. Poliisilta ja turvakodeista tulee ilmoituksia, kun perhe mennyt sinne pakoon, mutta muuten ei tule. Onko lapsiin kohdistuva perheväkivalta piilossa? Eiväthän nyrkin alla olevat äiditkään kerro, kun pelkäävät nyrkkiä! Toki, sama on ongelma seksuaalisessa hyväksikäytössä, häpeä ja oma syyllisyys. Hyväksikäytöstä kuitenkin tulee ilmoituksia, mutta todellisia juttuja voi edelleen jäädä piiloon.”

”Syytä epäillä kynnyksen tulkinta vaihtelee työntekijöittäin ja tästä pitäisi lainsäädännössä selkeä linjaus, että ilmoitusvelvollisuuden pitäisi olla kynnyksetön ilmoitus lastensuojelulle ja poliisille. Kuntaliiton erityisasiantuntija antaa erilaisia linjauksia.”

”Ilmoittajatahot haluavat olla 100-prosenttisen varmoja epäilyistään. Ilmoitusten tekoon kynnys on edelleen suuri. Pelkona, että jos ilmoitus ei olekaan aiheellinen ilmoittajataho joutuisi puolaan.”

”Poliisista on tullut kuntaamme välillä palautetta, että ilmoitusten tekemistä voisi harkita tarkemmin, vaikka emme niitä varmuuden vuoksi teekään. Pelisääntöjen luominen lapsen edun huomioon ottaen tähän asiaan olisi syytä tehdä.”

”Sosiaaliviranomaiset ovat joissain tapauksissa kokemusteni mukaan hankalassa välikädessä. Jos on tehty arvio, ettei ilmoituksen tarvetta ole, mutta ulkopuoliset muut viranomaiset tai asiassa muutoin aktiiviset vaativat ilmoitusta poliisille. Kokemusten mukaan jotkut kunnat tekevät hyvinkin hanakasti ilmoituksia poliisille ikään kuin tehdäkseen oman osansa ja laittaen vastuun tutkimisesta poliisiviranomaisille. Sitten on muita kuntia, jossa tätä ikään kuin varmuuden vuoksi ilmoittamista ei tehdä, vaan sitä paheksutaan.”

5.4.6 Ilmoitusvelvollisuuteen liittyviä näkökantoja

Tämä kappale on laadittu yhteistyössä Oikeusministeriön lainsäädäntösihteeri Mirja Salosen kanssa.

1.1.2012 tuli voimaan lastensuojelulain muuttunut 25 §, jossa säädettiin lastensuojelulain mukaisten ilmoitusvelvollisten velvollisuudesta tehdä suoraan ilmoitus poliisille, jos heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapsen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa.

Lastensuojelulaki 25 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on **tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä** lapsen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa.

Lastensuojelulaki 25 d §

Lastensuojeluviranomaisen on salassapitoa koskevien säännösten estämättä ilmoitettava poliisille, jos on **perusteltua syytä epäillä**, että lapseen on kasvuympäristössään kohdistettu rikoslain 21 luvussa rangaistavaksi säädetty teko.

Millaista epäilyä tarvitaan pohjaksi ilmoituksen tekemiseksi poliisille seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyissä? Seksuaalirikosepäilyssä ilmoitus tulee tehdä, kun tietoon tulleiden seikkojen perusteella **on syytä epäillä** ja pahoinpitelyrikoksissa silloin, kun **on perusteltua syytä epäillä**. Miten ilmoituskynnyksiä tulisi tulkita?

Lastensuojelun piirissä on jossain määrin arvioitu kaikkia ilmoitusvelvollisia koskevan seksuaalirikosepäilyjen ja lastensuojelun työntekijöitä koskevan pahoinpitelyrikosepäilyjen ilmoituskynnyksen poikkeavan toisistaan. Tapio Rätty kirjoittaa Lastensuojelulaki, Käytäntö ja soveltaminen (2012) -kirjassaan, että ”lastensuojeluviranomaisen ilmoitusvelvollisuus seksuaalirikosten ja pahoinpitelyrikosten osalta on erilainen. Pahoinpitelyrikoksissa edellytetään, että lastensuojeluviranomaisella on perusteltua syytä epäillä lapsen kasvuympäristössä lapseen kohdistunutta rikosta. Sen sijaan seksuaalirikosten osalta riittävä kynnyks on se, että lastensuojeluviranomaisella on syytä epäillä rikosta.”

Käsite ”perusteltua syytä epäillä” on olemassa lastensuojelulaissa myös rajoitustoimenpiteitä koskevassa säätelyssä. Lastensuojelulain mukaisia ajoitustoimenpiteitä koskevassa säätelyssä (66–67 §§ henkilötarkastus ja henkilökatsastus) on käytetty myös perustellun epäilyn käsitettä. Rajoitustoimenpiteitä koskeva säätely uudistettiin muuta lastensuojelulakia aiemmin. Hallituksen esityksessä 225/2004 on kuvattu perusteltu syy epäillä seuraavasti: ”Säännöksissä tarkoitettu perusteltu syy asettaa säännöksen soveltamiselle kynnyksen, yli 50 prosentin todennäköisyyden olemassaolon vaatimuksen.”

Kuntaliiton toimesta tässä asiassa on konsultoitu oikeusministeriötä, joka valmisti rikoslain uudistuksen, jonka yhteydessä lastensuojelulain 25 §:n säätelyä muutettiin tältä osin.

Oikeusministeriöstä 21.1. 4.2.2013 saatujen konsultaatioiden mukaan yksiselitteistä tulkintaa kynnyksistä on vaikea antaa. Mitä tulee 25 §:ään tehtyyn muutokseen, hallituksen esityksessä (HE 282/2010 vp) ei ole käsitelty sitä, mitä tarkoitetaan kynnyksellä ”tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä”, eli sitä, minkä tasoista epäilyä vaaditaan. Sama koskee hallituksen esityksestä annettua eduskunnan lakivaliokunnan mietintöä LaVM 43/2010 vp.

Lainmuutoksen valmistelun kuluessa työryhmätyöskentelyn aikana ja lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa ei tästä asiasta erityisesti ole oikeusministeriön kertoman mukaan keskusteltu tai sitä pohdittu. Näkemys on ollut, että kynnykset ”tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä” ja ”perusteltua syytä epäillä” tarkoittaisivat kirjoitustavalisesta eroavaisuudesta huolimatta samaa asiaa käytännössä. Oikeusministeriöstä katsotaan, että koska näissä kahdessa pykälässä virkkeet on ylipäätään rakennettu eri tavoin, niin ei olisi syytä liiaksi takertua siihen, että ne poikkeavat toisistaan.

Alun perin oikeusministeriö esitti hallituksen esityksessä, että 25 §:ssä olisi ilmoitusvelvollisille annettu ainoastaan oikeus, ei velvollisuutta, tehdä poliisille ilmoitus. Tämä asia

muuttui eduskunnassa sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä.

Kyseistä ehdotusta koskevasta oikeusministeriössä laaditusta hallituksen esityksestä (HE 282/2010 vp, s. 35–39) ilmenee, että lainmuutoksen taustalla oli huoli siitä, ettei epäilyistä lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista välittynyt aina tietoa poliisille riittävän varhaisessa vaiheessa. Esityksessä todetaan, että rikosepäilyä koskevan esitutinnan ja siihen liittyvän todisteiden keräämisen suorittaa poliisi. Lapsen kohdistuvan seksuaalirikoksen ollessa kyseessä on tärkeää, että rikoksen tutkinta suoritetaan asianmukaisesti ja viivytyksettä. Tämä on tärkeää paitsi uhrin suojelemisen näkökulmasta, myös hänen ja rikoksesta epäillyn oikeusturvaan liittyvistä syistä. Ennen lain muutosta oli noussut esiin epäyhtenäisyys poliisille tehtävissä ilmoituksissa. Aiemmin terveydenhuollon ja opetustoimen henkilöstön osalta lainsäädännössä ei ollut rikosilmoituksen tekemiseen oikeuttavaa nimenomaista säännöstä, joka aiheutti toisinaan epäselvyyksiä sen suhteen, voidaanko poliisille tehdä salassapitosäännöksistä huolimatta suoraan ilmoitus epäilyistä lapsen kohdistuneesta rikoksesta.

25 §:n 1 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus on yleinen eikä koske vain rikoksia, vaan myös muita lapsen kasvuolosuhteita mahdollisesti vaarantavia seikkoja. Oikeusministeriössä katsottiin muutosta tehtäessä, että jos kyse on niinkin vakavasta lapsen kehitystä vaarantavasta epäilystä kuin seksuaalirikoksesta, niin asia tulisi saattaa myös poliisin käsiteltäväksi mahdollisimman pian. Aiemman lain voimassa ollessa lastensuojeluviranomaiset ovat saattaneet joissakin tapauksissa pitkäänkin tehdä omia arvioitaan mahdollisesta epäilystä ennen kuin asia on siirretty poliisille tutkittavaksi.

Tarkoituksena on lainvalmistelussa ollut, että lain tarkoittamat ilmoitusvelvolliset ovat tarvittaessa yleisellä tasolla, tapauksen yksityiskohtia ilmoittamatta, yhteydessä etukäteen poliisiin sen arvioimiseksi, ovatko ilmoituksen tekemisen elementit kyseisessä tapauksessa olemassa. Ohjeistuksissa olisi hyvä kiinnittää lastensuojeluviranomaisten huomio siihen, että lastensuojeluviranomainenkin voi asiassa konsultoida poliisia antamatta asianosaisten henkilötietoja. Tällöin voidaan asiaa selostamalla ensin kysyä poliisin alustavaa näkemystä siitä, onko poliisin mielestä tapauksessa syytä epäillä seksuaali- tai pahoinpitelyrikosta.

Hyvä toimintapa käytännössä on siis se, että ilmoitusvelvollinen konsultoi poliisia etukäteen yleisellä tasolla ja sen jälkeen harkitsee, ovatko ilmoituksen tekemisen elementit kyseisessä tapauksessa olemassa.

5.4.7 Kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmän näkemys kollektiivisesta lastensuojeluilmoituksesta

Huoltaja-säätiön laajennetun Kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmä käsitteli ehdotusta kollektiivisen lastensuojeluilmoituksesta kokouksessaan 25.1.

Käsittelyyn osallistuivat Huoltaja-säätiön hallituksen puheenjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja Harri Jokiranta Seinäjoelta, johtaja Marja Heikkilä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta, toiminnanjohtaja Päivi Ahonen Lappeenrannan palvelukeskussäätiöstä, tilaajapäällikkö Niina Korpelainen Kouvolan sosiaali- ja terveystoimesta, sosiaali- ja terveysjohtaja Auvo Kilpeläinen Kemijärveltä, sosiaalijohtaja Pirkko Valtanen Nastolasta, perusturvajohtaja Vesa Isoviita Kuusamosta, toiminnanjohtaja Aarne Kiviniemi Sininauhaliitosta ja toiminnanjohtaja Ulla Salonen-Soulié Huoltaja-säätiöstä.

Tärkein linjaus asiantuntijaryhmän näkemyksen mukaan on se, että yhtään lastensuojeluilmoitusta jäisi tekemättä. Näin ollen asiantuntijaryhmä totesi, että lastensuojeluilmoituksen tekeminen

- tulisi olla vain yksi vaihe pidemmässä prosessissa
- on tehtävä aina, kun on aihetta epäillä lapsen kaltoinkohtelua
- ei ole riittävä vaan siihen tulee liittyä tarvittava yhteistyö eri viranomaisen, erityisesti päivähoidon ja koulun ja asiakkaan välillä.

Vaikka toimivalta on lastensuojeluviranomaisella tulee aina käydä avoin keskustelu vanhempien kanssa ja pyrkiä siihen, että ilmoitus tehdään yhdessä vanhempien kanssa. Jos kuitenkin vanhemmat eivät näe ilmoituksen tarvetta, mutta viranomaiset esimerkiksi koulussa ja päivähoitossa, näkevät sen tarpeelliseksi, niin ilmoitus tulee tehdä vanhempien näkemyksistä huolimatta.

Kollektiivinen lastensuojeluilmoitus tulisi voida tehdä, mikäli sillä voitaisiin turvata, että ilmoitus, mikä muuten jäisi tekemättä, tulisi tehtyä. Toisaalta ryhmä pitää aina ensisijaisena asiakkaan kanssa tehtävää avointa yhteistyötä.

5.5 Kehittämisehdotukset

- Moniviranomaisyhteistyötä selkiytetään lainsäädännöllä.
- Poliisia konsultoidaan etukäteen harkittaessa ilmoituksen tekemistä poliisille seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyissä.
- Kollektiivisen lastensuojeluilmoituksen mahdollisuus selvitetään ja tarvittaessa siitä säädetään lailla. Ensisijaisena pidetään yhteistyössä vanhemman kanssa tehtävää ilmoitusta ja vanhemman kanssa huolen puheeksi ottamista. Kollektiivisella lastensuojeluilmoituksella tulee voida varmistaa se, että muutoin tekemättä jäävä lastensuojeluilmoitus tulee tehtyä.
- Peruspalveluissa ja erikoissairaanhoidossa työskentelevien tietoisuutta ilmoitusvelvollisuudesta lastensuojeluun ja poliisille vahvistetaan, jotta ilmoitukset tehdään nykyistä kattavammin ja viiveettä.
- Lastensuojeluviranomaiselle mahdollistetaan se, että lastensuojeluilmoituksen tehneelle viranomaiselle annetaan tieto siitä, että asia on otettu käsittelyyn lastensuojelussa.
- Yhteistyön sujuvuus ja seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyjen ja joutuisa selvittäminen poliisissa ja terveydenhuollossa varmistetaan kehittämällä työprosesseja. Toimiviksi osoittautuneita työmalleja levitetään lastensuojelussa, terveydenhuollossa ja poliisitoimessa.
- Lastensuojelun, poliisin ja terveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan järjestämällä säännöllisesti yhteisiä tapaamisia ja koulutusta.
- Muun palvelujärjestelmän tietoisuutta lastensuojelun toiminnasta parannetaan.

---

6 Lastensuojelun asiakkaiden tarvitsemien palvelujen ja tutkimusten saatavuus

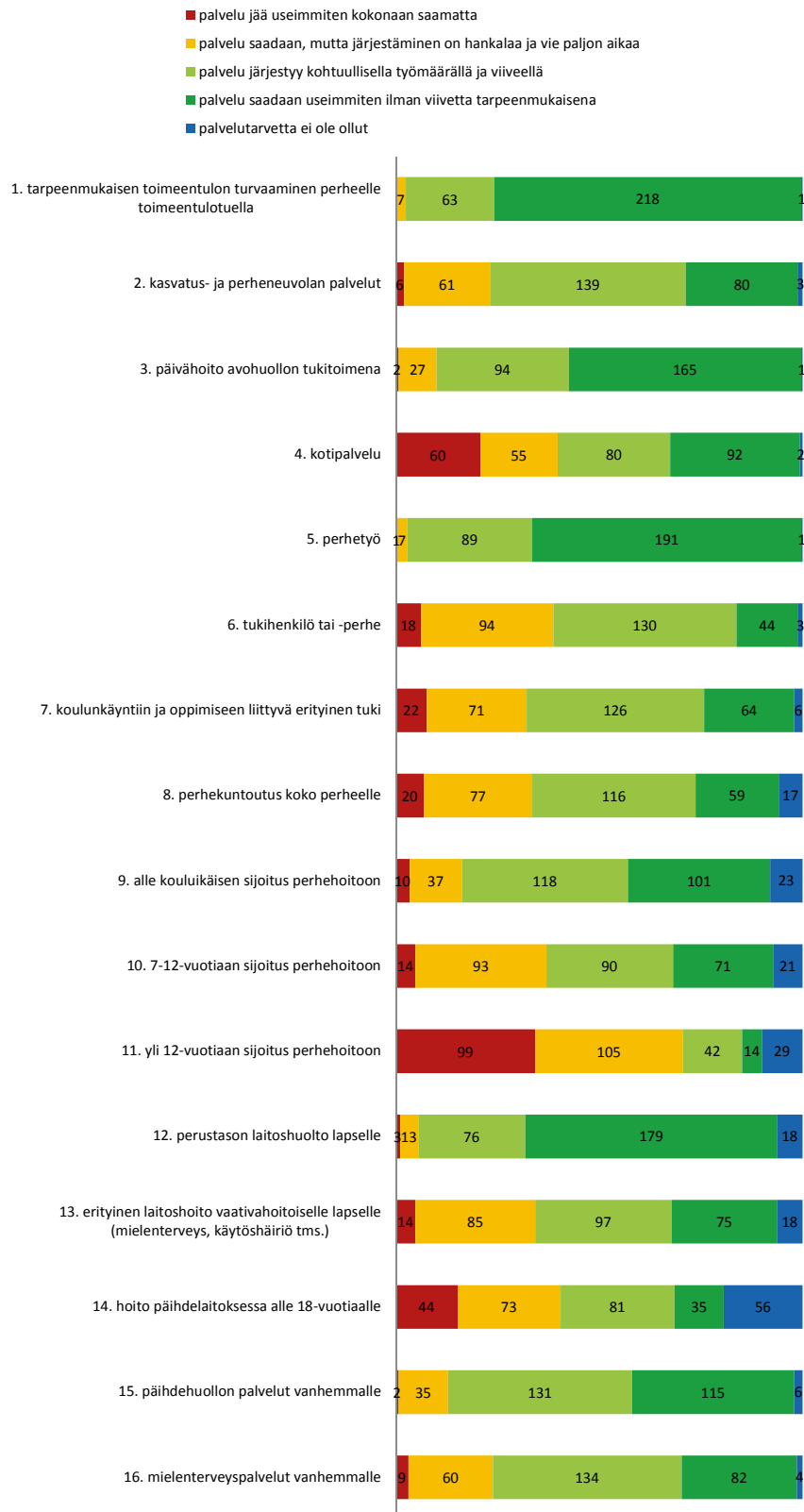
Kyselyssä **kartoitettiin** lastensuojelun asiakkaiden tarvitsemien palvelujen ja tutkimusten saatavuutta sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetuksen osalta. Vastajat arvioivat, kuinka hyvin mainitut palvelut olivat **tarvittaessa saatavilla** lastensuojelun asiakkaille. Vastaajista 42 prosenttia kertoi lisäksi näkemyksiään palvelujen saatavuudesta siihen varatussa tilassa.

6.1 Palvelut ja taloudellinen tuki

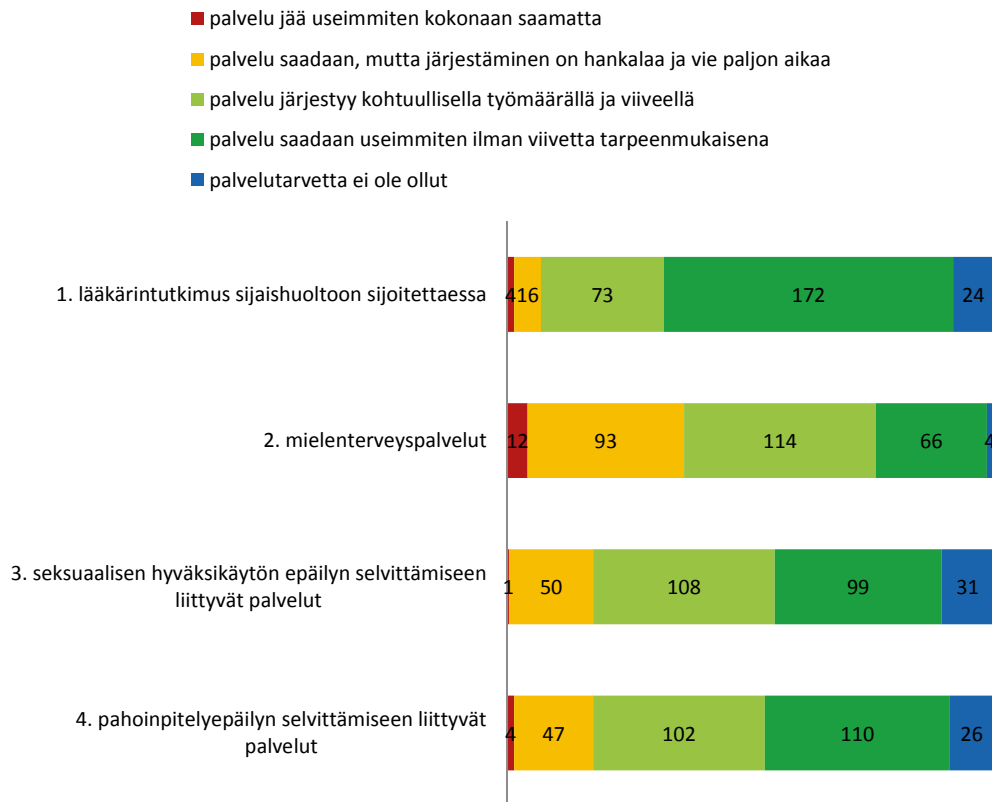
Palvelut järjestyivät vastanneissa kunnissa, joissa oli palvelutarvetta, kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä tai useimmiten viiveettä tarpeenmukaisena seuraavasti

- tarpeenmukainen taloudellinen tuki toimeentulotuella ja perhetyö 97 prosentissa
- perhetyö 97 prosentissa
- päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena 90 prosentissa
- kasvatus ja perheneuvolan palvelut 77 prosentissa
- perhehoito alle kouluikäiselle lapselle 82 prosentissa, perhehoito 7–12-vuotiaalle 60 prosentissa ja perhehoito yli 12-vuotiaalle 21 prosentissa
- perustason laitoshoidon 94 prosentissa, erityinen laitoshoidon vaativahoitoiselle lapselle 63 prosentissa ja hoito päihdelaitoksessa alle 18-vuotiaalle 50 prosentissa
- koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvä tuki 67 prosentissa
- perhekuntoutus 64 prosentissa, tukihenkilö tai perhe 61 prosentissa ja kotipalvelu 60 prosentissa
- päihdehuollon palvelut vanhemmalle 87 prosentissa ja mielenterveyspalvelut 76 prosentissa.

Kuvio 4. Palvelut ja taloudellinen tuki

Kuvio 5. Terveydenhuollon tutkimukset ja palvelut lapselle

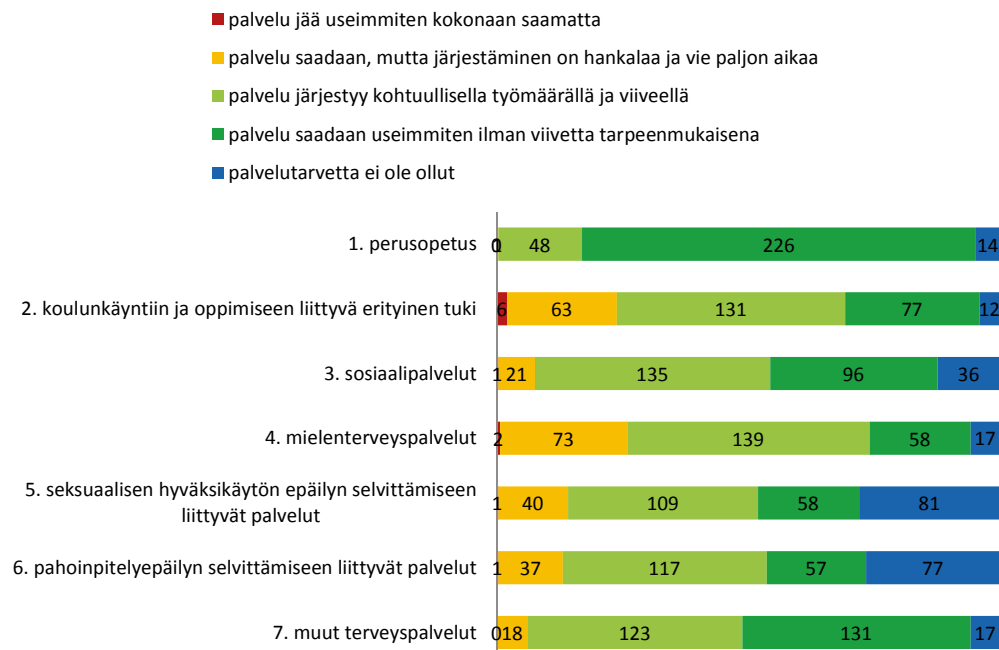

Terveydenhuollon tutkimukset ja palvelut järjestyivät niissä vastanneista kunnista, joissa palvelutarvetta oli, kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä tai useimmiten viiveettä tarpeenmukaisena seuraavasti

- lääkärintutkimus sijaishuoltoon sijoitettaessa 92 prosentissa
- pahoinpitelyepäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut 81 prosentissa
- seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut 80 prosentissa
- mielenterveyspalvelut 63 prosentissa.

Toiseen kuntaan sijoitetun lapsen palvelut

Kuvio 6. Kuinka hyvin sijoitetun lapsen opetus ja palvelut järjestyvät sijoituskunnassa?

Sijoitetun lapsen tarvitsemat palvelut sijoituskunnassa, joissa palvelutarvetta oli, toteutuivat kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä tai useimmiten viiveettä tarpeenmukaisina vastanneissa kunnissa seuraavasti

- perusopetus kaikissa vastanneissa kunnissa
- muut terveyspalvelut 93 prosentissa
- sosiaalipalvelut 91 prosentissa
- pahoinpitelyepäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut 82 prosentissa
- seksuaalisen hyväksikäytön selvittämiseen liittyvät palvelut 80 prosentissa
- koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvä erityinen tuki 75 prosentissa
- mielenterveyspalvelut 72 prosentissa.

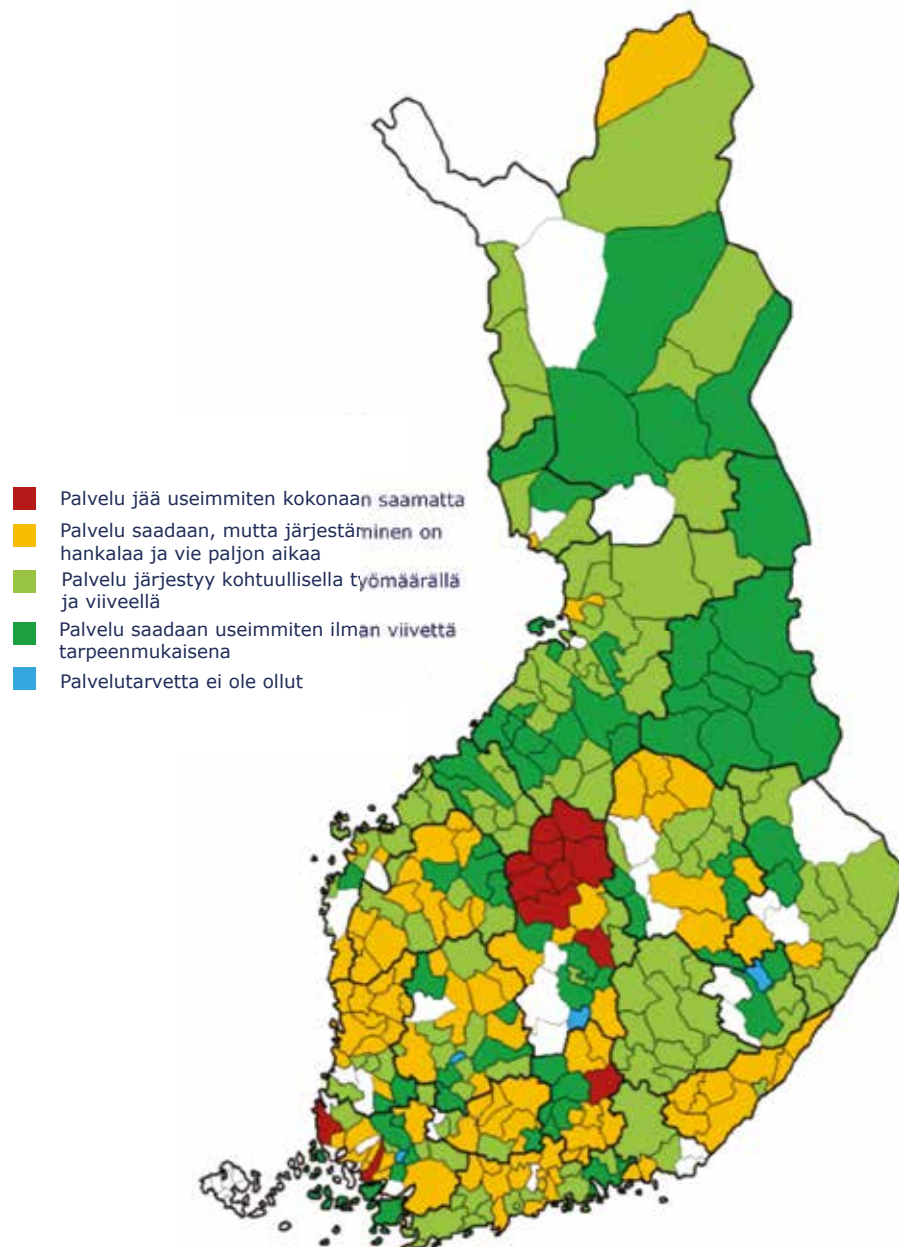
6.2 Mielenterveyspalvelut lapselle

Lastensuojelun näkökulmasta on erityisen tärkeää, kuinka lasten tarvitsemat mielenterveyspalvelut järjestyvät.

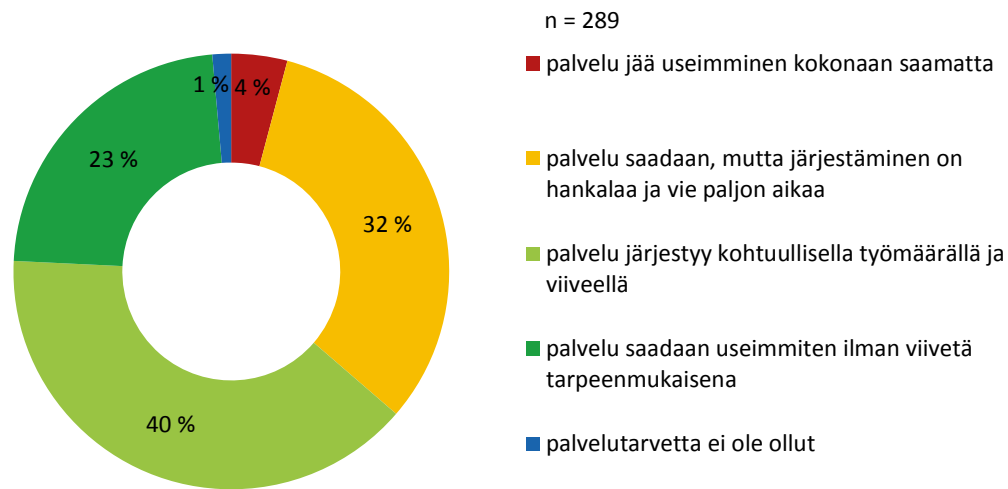
Lapsen tarvitsemien mielenterveyspalvelujen saatavuudessa on eniten ongelmia (kuvio 7 ja kartta 2). Palvelu ei järjestynyt laisinkaan tai sen järjestäminen oli hankalaa ja vei paljon aikaa 105 kunnan alueella. Näiden kuntien alueella oli 6 973 lasta sijoitettuna kodin ulkopuolelle ikäryhmässä 0–17 vuotta, mikä on 47,4 prosenttia kaikista kodin ulkopuolelle

sijoitetuista. Kaikista lastensuojelun avohuollon asiakkaana olevista 0–17-vuotiaista lapsista näiden kuntien alueella asui noin 45 prosenttia (32 214 lasta). Mielenterveyspalvelujen saatavuudessa oli puutteita jonkin verran myös toiseen kuntaan sijoitettujen lasten osalta.

Kartta 2. Alueellinen tarkastelu mielenterveyspalvelujen järjestymisestä lapselle

Kuvio 7. Kuinka hyvin on tarvittaessa saatavilla mielenterveyspalvelut lapselle?

Lastensuojelun asiakkaina olevien lasten mielenterveyspalvelujen saatavuusongelmiin kiinnitettiin huomiota lastensuojelulain 1.1.2008 voimaan tullutta uudistusta valmisteltaessa. Jo tuolloin huomiota kiinnitettiin siihen, että mielenterveyshoidon järjestäminen lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille oli puutteellista.

Terveydenhuollon erityisistä velvollisuuksista on säädetty lastensuojelulain 15 §:ssä seuraavasti: Terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiiriin on annettava lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluja lapselle. Lasten tarvitsemat seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut on järjestettävä kiireellisinä.

Lastensuojelulain 15 §:n perusteluissa todetaan:

”Silloin, kun lapsen hoito ja kasvatusta edellyttävät samanaikaisesti terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluja, olisi tämä turvattava lapselle yhteistyössä. Yhteistyön tarve korostuu esimerkiksi tilanteissa, jossa lapsi tulee lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun piiriin mielenterveydellisistä syistä.

Käytännössä ongelmana on ollut se, että terveydenhuollon viranomaisilla ei ole välttämättä tarvittavia hoitoyksiköitä käytettävissään tai ne eivät ole varanneet riittävästi määrärahoja kyseiseen tarkoitukseen. Tämä on johtanut siihen, että lapsia on jouduttu hoitamaan heidän sairaudestaan huolimatta pelkästään lastensuojelun avohuollon tukitoimin tai huostaan otettuna lastensuojeluyksiköissä, mikä on ongelmallista muun muassa lapsen oikeusturvan kannalta. Terveydenhuollon ja lastensuojelun yhteistyössä lapsen hoidon järjestämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että esimerkiksi psyykkisesti sairaan lapsen hoito järjestetään ensisijaisesti terveydenhuollon toimesta. Lastensuojelutoimenpiteisiin ja erityisesti huostaanottoon voidaan ryhtyä vasta, ellei huoltaja suostu viemään lasta välttämättömäksi arvioituun hoitoon tai kun lapsen psyykkisiin ongelmiin liittyy muita esimerkiksi lapsen kasvuoloihin liittyviä ongelmia ja terveydenhuollon järjestämä hoito yksinään ei turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä” (HE 252/2006).

Mielenterveyspalvelujen saatavuuden lisäksi saatavuusongelmia on jonkin verran lapsen pahoinpitely- ja seksuaalirikoskeppäilyjen selvittämisessä terveydenhuollossa. Tämä tuli esille jo osion 1 avoimissa vastauksissa, jotka koskivat viranomaisten välisen yhteistyön toimivuutta.

Vastaajien avoimista vastauksista ilmenee, että jo pitkään olemassa ollut yhteistyöngelma lasten mielenterveyspalvelujen ja lastensuojelun välillä on edelleen olemassa osassa kuntia ja sairaanhoitopiirejä. Mielenterveyspalvelut toteutuvat kyselyn mukaan kohtuullisen hyvin tai viiveettä tarpeenmukaisena 2/3:ssa kuntia. Mielenterveyspalvelua ja lastensuojelun sijoitusta saatetaan edelleenkin pitää vaihtoehtoisina hoitomuotoina ja lapsen kodin ulkopuolista sijoitusta saatetaan edellyttää ennen mielenterveyshoidon aloittamista. Palvelujen saatavuutta heikentävät myös mielenterveyspalvelujen riittämättömät resurssit ja jonot hoitopääsyssä.

Psykiatrasta hoitoa tarvitsevia lapsia hoidetaan edelleenkin jossain määrin pelkästään lastensuojelun keinoin. Kyselyn tulosten perusteella nousee vakava huoli siitä, toteutuuko hoitotakuu mielenterveyspalveluissa lastensuojelun asiakkaina olevien lasten kohdalla siten kuin pitäisi ja ovatko mielenterveyshoidon puuttuessa tehdyt lasten kodin ulkopuolelle lapsen edun mukaisia.

6.2.1 Mielenterveyspalvelujen ja lastensuojelun yhteistyössä on ongelmia

”Kun lapsi tarvitsee osastohoitoa mielenterveyspalveluissa niin usein psykiatrian puolelta tulee vaade, että lapsi tulee ensin sijoittaa pois kotoa ennen kuin he voivat auttaa. Vanhemmat ovat tilanteessa hädissään, kun tällaista ehdotetaan. Lastensuojelusta joutuu käymään kovan keskustelun ja perustelevaan, ettei lastensuojelu ole sijoittamassa lasta. Psykiatrian poliklinikalle pääsee helpommin. Sosiaalityöntekijä joutuu joskus toimimaan niin sanottuna asianajajana, jotta lapsi saa tarvitsemansa palvelun koulun tai psykiatrian puolelta. Mitä kauempana erityispalvelut ovat omasta kunnasta sitä vaikeampi perheitä on saada palvelua vastaanottamaan. Perheneuvolaan on vaikea päästä.”

”Lasten- ja nuortenpsykiatrian palvelut ovat alueellamme retuperällä. Joskus on jouduttu sijoittamaan lapsi sopivimmaksi katsottuun sijaishuoltoon, kun ei ole ollut mahdollisuutta päästä edes kriisiosastolle paikkapulan vuoksi. Lastenpsykiatrian yhteistyö lastensuojelun sosiaalityöhön ontuu, haudotaan lapsiasiakkaita vuosia ennen kuin otetaan yhteyttä lastensuojeluun, mikä on todella outoa. Harvat hoitokontaktit kymmenien kilometrien päässä sijaitsevaan erikoissairaanhoidon yksikköön, jossa esimerkiksi lääkärit vaihtuvat tiuhaan, eivät ehkä ole laadukasta lastenpsykiatrasta hoitoa. Samoin ohjautumisessa erikoissairaanhoidon on meillä paikallisesti skarppaamisen varaa. Terveysasemalta lähete erikoissairaanhoidon tulee ennen kuin on ollut ensimmäistäkään paikallista verkostopalaveria, jossa olisi arvioitu moniammatillisesti, mitä omassa palvelujärjestelmässä voidaan tehdä. Hoitoketju katkeaa. Lähtettävä terveysaseman lääkäri ei käsittäkseni vastaa lapsen jatkohoidosta, vaan lapsi katoaa erikoissairaanhoidon edellä kuvatuin seurauksin. Toki joskus kutsuja hoitoneuvotteluihin tulee, mutta usein aika myöhään, sitten kun erikoissairaanhoido (!!!) arvioi että olisi sijaishuollon paikka. Uskomatonta!”

”On suuri huoli on lastenpsykiatrian toimintatavoista. On ollut useita asiakastilanteita, joissa he kieltäytyvät ottamasta hoitoon lasta, koska lapsen olosuhteet ovat epävakait. Tällä he jopa kiristävät, että lapsi pitää sijoittaa kodin ulkopuolelle, vaikka lastensuojelun näkökulmasta olisi paljon tehtävissä muutenkin. On käynyt myös niin, että tutkimusjakson päätyttyä todetaan hoi-

don tarvetta, mutta lapsi ei pääse hoitojonoon, jos lastensuojelu ei heidän näkökulmastaan sijoita lasta kodin ulkopuolelle. Nopean, kriisiluontoisen psykiatrisen avun saaminen niin vanhemmille kuin lapselle on äärimmäisen vaikeaa. Jotta lapsi tai vanhempi saa kuitenkin nopeasti apua ja tukea, joudutaan tähän paljonkin käyttämään lastensuojelun voimavaroja, vaikka osaaminen on siellä psykiatrian puolella.”

”Usein terveydenhuollon työntekijät näkevät esimerkiksi lapsen sijoittamisen ensisijaisena ratkaisuna lapsen psykiatriseen hoitoon nähden.”

”Sosiaalityön ja mielenterveyspalveluiden välillä on suuri puute. Lastensuojelutyöntekijät usein näkevät sekä perheen lasten ja aikuisten tarpeen psykiatriselle avulle mutta sitä ei aloiteta ennen kuin tilanne on rauhoittunut. Tähän voi mennä vuosia ja perheen. Yksittäisten jäsenten paha olo pääsee kertymään ja kumuloitumaan. Asiaan täytyy olla jokin kompromissiratkaisu tai sitten psykiatrian käytäntöjä tulisi tarkistaa tai luoda välimallin ratkaisuja tai sitten lastensuojeluun tarvitaan mielenterveystyön osaamista perustyöhön suunnattomasti paljon enemmän kuin sitä nyt on!”

”Lasten ja nuorten psyykkiset ongelmat kaadetaan usein lastensuojelun niskaan. Lapsi jätetään hoitamatta psykiatrian puolella, koska olosuhteet eivät ole vakaat. On vähän kuin niin kuin kävisi hammaslääkärillä ja lääkäri sanoisi, että ei paikata, kun syöt kuitenkin vielä karkkia.”

6.2.2 Mielenterveyspalvelujen resursointi on puutteellista

”Lastenpsykiatrinen hoito voi viivästyä jopa siten, että lastensuojelun laitoshoidtoa joudutaan järjestämään psykiatrisen hoidon vaihtoehtona.”

”Lapsille kohdistuneissa mielenterveyspalveluissa olisi tarvetta pitkäkestoisempiin hoitajaksoihin ja kuntoutuskotipaikkoihin. Tapahtuu liian nopea siirto pelkästään lastensuojelun hoidettavaksi.”

”Lasten- ja nuorisopsykiatrisia terveydenhoidon laitospalveluja on huonosti saatavilla. Lapsia ja nuoria sijoitetaan lastensuojelulaitoksiin, joissa hoito venyy ja vanhemmat luovuttavat. Julkisia erikoissairaanhoidon laitospaikkoja pitäisi olla huomattavasti enemmän.”

”Mielenterveyspalvelut ovat vajavaiset, ja sen takia asiakkaita valuu lastensuojelun puolelle. Monesti asiakkaiden tavoitettavuus on vaikeaa.”

”Lastensuojelussa on asiakkaita, jotka tarvitsisivat enemmän psykiatrisia palveluita. Hoidot usein lyhyitä jaksoja ja avohoidon pitäisi riittää, vaikka lapsi oirehtii lastensuojelun näkökulmasta voimakkaasti.”

”Lastensuojelu joutuu vastaamaan yhä enenevässä määrin tehtävistä, jotka eivät pelkästään sille kuulu. Lastensuojelu vastaa suurelta osin muun muassa osastohoidon tarpeessa olevista psyykkisesti sairaista lapsista, joita lastenpsykiatria ei resurssien takia voi auttaa. Laitoshoidossa on ensisijaisesti mielenterveyspalveluja tarvitsevia lapsia ainakin meillä. Lastensuojelu jää myös ilman psykiatrisen puolen tukea ja konsultaatiota. Perheneuvola on täysin ruuhkautunut, eikä siellä voida vastata näin vaativahoidoisten lasten tuentarpeeseen kuin mitä lastensuojelussa on. Myös

---

muun muassa koulun puutteet resursoinneissa näkyvät lastensuojelussa jatkuva tukihenkilötarpeena koulunkäynnin tukemiseen. Kukaan ei ehdi kuntouttaa vanhempia, aikuispalveluissa ei ole matalan kynnyksen palveluita. Päähde ja mielenterveysongelmaisen vanhemman asiaa ei hoideta ja ainut mahdollisuus on sijoittaa lapsi pois perheestä. Lastensuojelu on jäänyt liian yksin hoitamaan jo nyt liian suuria määriä erilaisia tehtäviä. Missä on muiden toimijoiden vastuu?”

6.2.3 Palvelujärjestelmässä on puutteita

”Asiakkaat eivät saa riittävästi tukea peruspalveluissa jo ennen isoja pulmia. Lastensuojeluun ohjautuu myös asiakkaita jotka ensisijaisesti tarvitsevat psykiatrista tukea ja hoitoa. Samoin neurologisista häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten osuus on kasvanut. Näille asiakkaille ei ole riittäviä kotiin annettavia palveluja tai kuntoutusta. Kunnissa tulisi voida paremmin tukea perheitä kaikissa muissakin palveluissa. Valitettavan usein on helpompaa tehdä lastensuojeluilmoitus eli ulkoistaa avun ja tuen koordinointi lastensuojeluun oman toiminnan sijaan. On normaalia, että perheissä on pulmia, kriisejä ja vaikeita aikoja. Auttamisjärjestelmä tulisi olla muutoinkin luotavissa kuin lastensuojelun kautta. Tällöin lastensuojelu voisi keskittyä niihin asiakkaisiin, jotka selkeästi tarvitsevat erityistä tukea ja apua.”

”Lastensuojelussa näkyvät heti ongelmat muissa palveluissa. Lastensuojelun tehtävänä sen paremmin avo- kuin sijaishuollossa ei ole paikata lastenpsykiatrian puutetta vaan se pitäisi hoitaa terveydenhuollossa. Lastensuojelun tulee perustua hyvään lastensuojelutarpeenselvitykseen ja asiakkuuden jatkuessa ajan tasalla oleviin suunnitelmiin yhdessä perheen kanssa.”

”Ei ole riittävästi tarjolla mielenterveyspalveluja, erityisesti sellaisia joissa huomioitaisiin koko perheen tuen tarve. Vanhemmuutta tukevia palveluja on sirpaleisesti.”

”Lastensuojelu joutuu tällä hetkellä paikkaamaan peruspalveluissa, erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa olevia puutteita. Aikuisten mielenterveyspalveluiden resurssien vähäisyys vaikeuttaa perheiden kokonaisvaltaista kuntouttamista, mikä tullut esiin muun muassa perhekuntoutuksen järjestämisessä.”

6.2.4 Perheiden tuentarpeet edellyttävät useiden palvelujen käyttöä

”Jos perheiden tukeminen on pelkästään sosiaalityöntekijöiden varassa, ei varmasti onnistu riittävä tukemine ajan puutteen vuoksi. Perheet tarvitsevat tukea useilta eri tahoilta, jos palveluita on saatavilla eikä koordinointi ole kohtuutonta.”

”Ongelmat perheissä ovat niin monimutkaisia ja syviä, että niiden hoitaminen ei onnistu vain yhdellä palvelulla. Joskus miettii, että puuttuuko kokonaan joitakin palveluja. Esimerkiksi lastensuojelussa asiakkaana myös kehitysvammaapuolen lapsia. Mistä löytää apua koko perheelle.”

6.2.5 Ehkäisevää työtä peruspalveluissa tulisi vahvistaa – asiakkaita “valuu” lastensuojeluun

”Peruspalveluiden resursointiin pitää kiinnittää enemmän huomiota, jotta apua tarvitsevat perheet tulevat autetuiksi nopeammin ja raskaita lastensuojelun palveluita ei edes tarvittaisi.”

”Lastensuojelun ennaltaehkäisevä tuki on erityisen tärkeä, mutta siihen ei ole panostettu tarpeeksi.”

”Lastensuojelun ongelmana tänä päivänä on valtakunnallisesti peruspalveluiden toimimattomuus ja kehittämättömyys. Tämä johtaa lastensuojeluasiakkuuksien kasvuun ja lastensuojelu hoitaa niitä perheitä, jotka olisivat peruspalveluiden osalta autettavissa.”

”Palvelukonsepti viranomaisten kesken olisi hyvä sopia, jotta ehkäisevää lastensuojelutyöhön voitaisiin enemmän panostaa ja siten lastensuojelun painopistettä vähentää.”

”Välillä sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden saaminen synnyttää lastensuojelun asiakkuuksia. Järjestelmällinen lapsiperheiden sosiaalityö ehkäisevine palveluineen: tukiperheet, henkilöt, kotipalvelu maksuttomana ja päivähoido, tulisi järjestää muutoin kuin lastensuojelun asiakkuuksilla.”

”Päivähoitopaikan saamisessa suuria eroja. Päivähoidon siirtyminen sivistyspalveluihin muuttanut toiminnan luonteen varhaiskasvatuspalveluiksi ja työntää perheitä lastensuojelun asiakkuuteen erilaisissa normaalielämän kriiseissä, joissa päivähoido voisi olla oikeampi ja riittävä tuki perheelle. Päivähoido ei myöskään toimi asiakaslähtöisesti esimerkiksi palveluaikojen suhteen.”

”Lapsiperheiden kotipalvelua ei ole saatavilla ja muita ennaltaehkäiseviä palveluja ei ole riittävästi, jotta perheitä voitaisiin auttaa ajoissa. Kunnan tiukat budjetit estävät edelleen toisiasiassa palvelujen ostamista, vaikka palveluja olisi saatavilla yksityiseltä. Toisia palveluja ovat esimerkiksi perheneuvolapalvelut, mutta niihin on pitkät jonot.”

”Varhaisen tuen palveluja tulisi kehittää ja niihin ohjata matalla kynnyksellä ennen lastensuojeluasiakkuuden syntyä.”

”Tukiperheistä on puutetta, joten vaikka sosiaalityöntekijä katsoisi tämän palvelun tarpeelliseksi, se ei ole mahdollista.”

6.2.6 Pieni kunta voi olla etu tai haitta

”Pienessä kunnassa tehdään laaja-alaista kokonaisvaltaista sosiaalityötä. Siten sosiaalityön palvelut, muun muassa toimeentulotuki hoituu käden käänteessä.”

”Mielestäni pieni kunta ja sen perusturva pystyy paremmin järjestämään palvelut ja työtä voidaan tehdä ennaltaehkäisevästi.”

”Pienen kunnan palveluvalikoima on rajallinen, monet erityispalvelut puuttuvat ja esimerkiksi lastensuojelusta vastaa työntekijä, joka hoitaa myös muun sosiaalityön. Lastensuojelutyö ei saisi missään tilanteessa olla yhden työntekijän varassa. Se on kohtuutonta sekä asiakkaiden että työntekijän kannalta.”

”Aina ei ole edes kyse sosiaalityöntekijöiden ajasta. Ei syrjäalueilla, harvaan asutuilla alueilla ole olemassa kaikkia mahdollisia palveluita ja jos ovat, niin niiden saavutettavuus on hankalaa ja perheille raskasta (pitkät matkat)”

”Varsinkin pienissä kunnissa, joissa yksi ihminen tekee koko lastensuojelun alusta loppuun yksin, on pulmansa. Sosiaalityöntekijällä on työpari vain neuvotteluissa, mutta muuten hän likipitään joutuu yksin työstämään asiaa. Työparin saaminen juuri silloin, kun itselle olisi paras aika, ei onnistu, koska kaikilla on sama tilanne, että joutuu tekemään useita tehtäviä. Ei ole edes toimitoapua saatavilla, kuin erityisen harvoin ja se ei todellakaan palvele tarvetta.”

”Pienessä kunnassa palvelut melkein ostetaan ostopalveluina. Perhehoitajia tai tukihenkilöitä ja -perheitä on hankala saada. Toisaalta taas pienessä kunnassa ei välttämättä ole niin paljon lastensuojeluasioita. Aina on kuitenkin saatu palvelut järjestettyä.”

”Pienen kunnan pulmana on se, ettei ole esimerkiksi perhekuntoutuspalveluita saatavilla lähellä asiakkaita; samoin oikeuspsykiatrian yksikön palveluita joudutaan odottamaan kauan aikaa. Erilaiset perheiden vuorovaikutusarvioinnit ovat heikosti saatavilla riittävän kokeneilta tahoilta. Palveluita voi kyllä ostaa yksityisiltä tuottajilta, mutta palveluntuottajien osaaminen ja palvelun laatu on joskus suurikin kysymysmerkki.”

6.2.7 Lastensuojelussa on työvoimavajetta ja palvelujen saatavilla olossa on puutteita

”Tarvitsimme työntekijöitä sekä lastensuojelun että aikuissosiaalityön sosiaalityöhön. Perheneuvolaan emme ole saaneet psykologeja tarpeen mukaisesti. Kunnassamme ei ole koulupsykologeja. Lastenpsykiatriassa on viiveitä, lienee liian vähän resursseja sielläkin.”

”Pätevien sosiaalityöntekijöiden puute on suuri ja vaihtuvuus myös iso ongelma.”

”Ajan, resurssien puute ja runsas asiakkuuden tarve näyttää olevan useammankin viranomaisen ongelma, eikä vain lastensuojelun. Alueellamme näen suurempana ongelmana peruspalveluiden saatavuuden ja erityisesti lasten ja nuorten psykiatristen palveluiden saatavuus peruspalveluna liian niukkaa. Myös vanhemmuuden tukemiseen suunnattuja palveluja saisi olla vahvemmin saatavilla.”

”Perhehoitoon sijoittamisen prosessi on aivan liian hidas, vaikka sopivuuden varmistaminen onkin tärkeää. Kriisi- ja odotusajan perheitä kaivataan.”

”Julkisia avohuollon palveluita nuorille tarvittaisiin lisää ja monenlaisia. Ostopalvelut markkinoivat erilaisia avohuollon palveluita tehokkaasti, mutta käytäntö ei kuitenkaan kata lupauksia. Hinnoittelu on pilvissä, mutta kilpailuttaminen pitää hinnat jotakuinkin tyydyttävällä tasolla.”

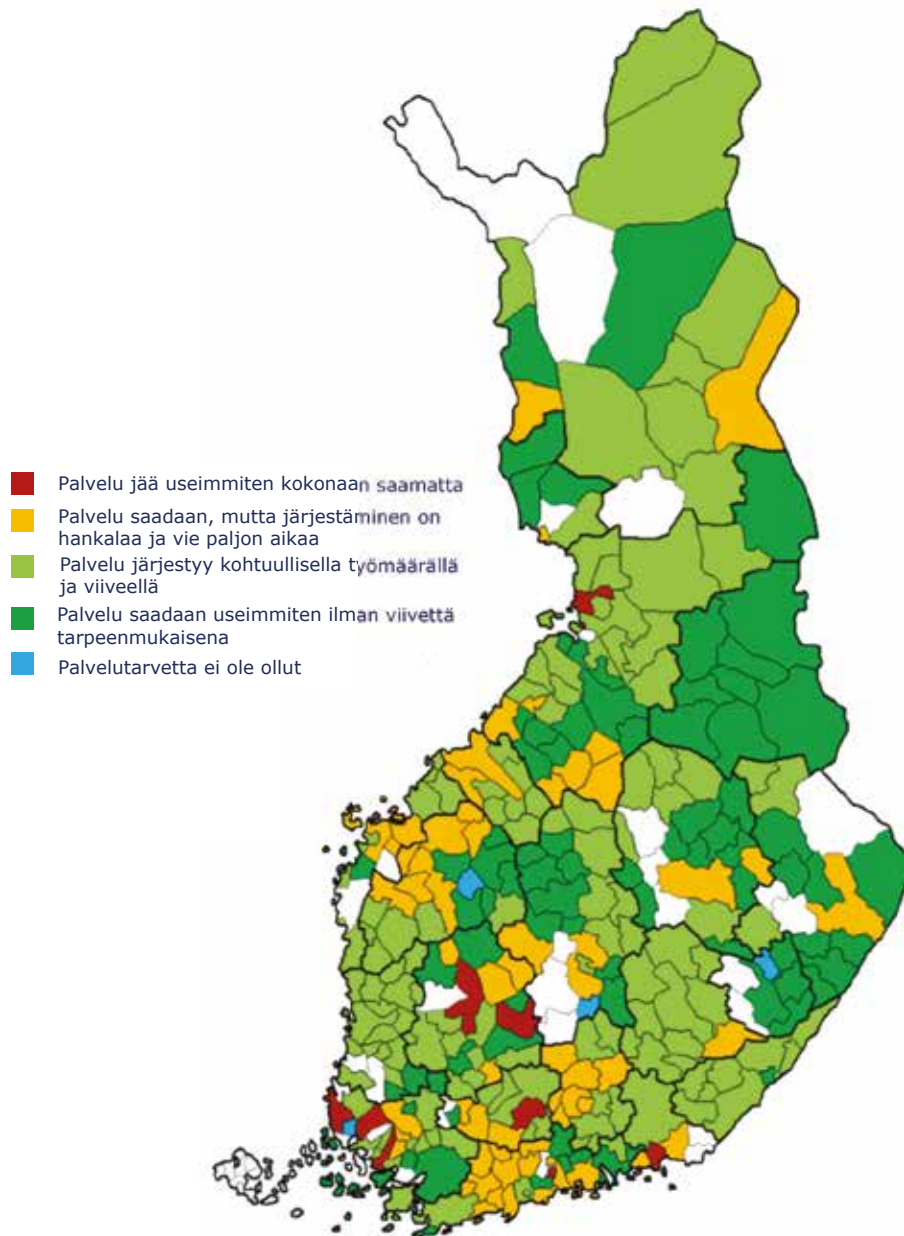
”Tarvittaisiin paljon enemmän koko perheen sijoituspaikkoja tai muita kotiin tehtävän työn muotoja. Perheiden pulmat ovat niin monimutkaisia, että tarvitaan moniammatillista työotetta.”

”Perhetyöntekijöiden määrää pitäisi lisätä valtakunnassa paljon, että perheet saisivat varhaiseman, riittävän kauan ja riittävän intensiivisen tuen.”

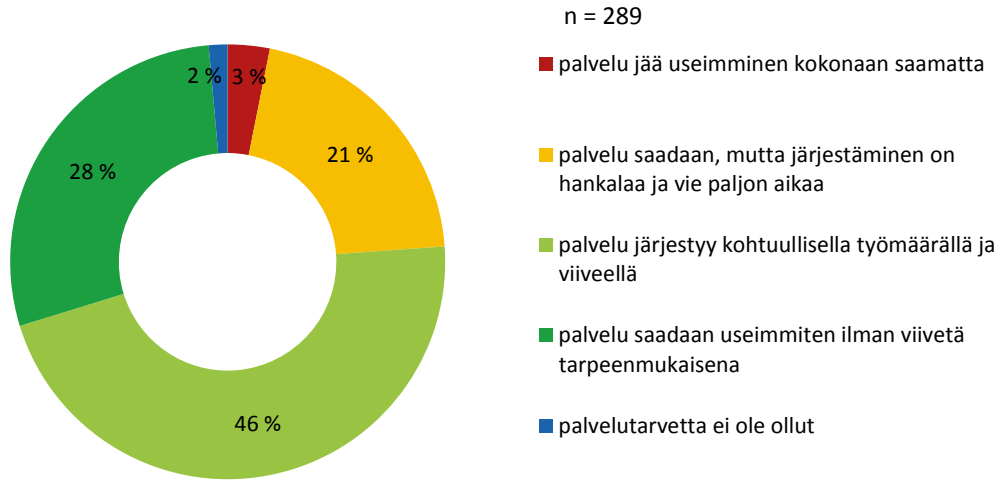
6.3 Mielensterveyspalvelut vanhemmalle

Mielensterveyspalvelut vanhemmille järjestiyvät kohtuullisen hyvin tai viiveettä tarpeenmukaisena kolmessa neljästä vastanneesta kunnasta (kuvio 8 ja kartta 3). 69 kunnan alueella palvelut eivät järjestyneet tai niiden järjestäminen oli hankalaa ja vei paljon aikaa.

Kartta 3. Alueellinen tarkastelu mielensterveyspalvelujen järjestymisestä vanhemmalle

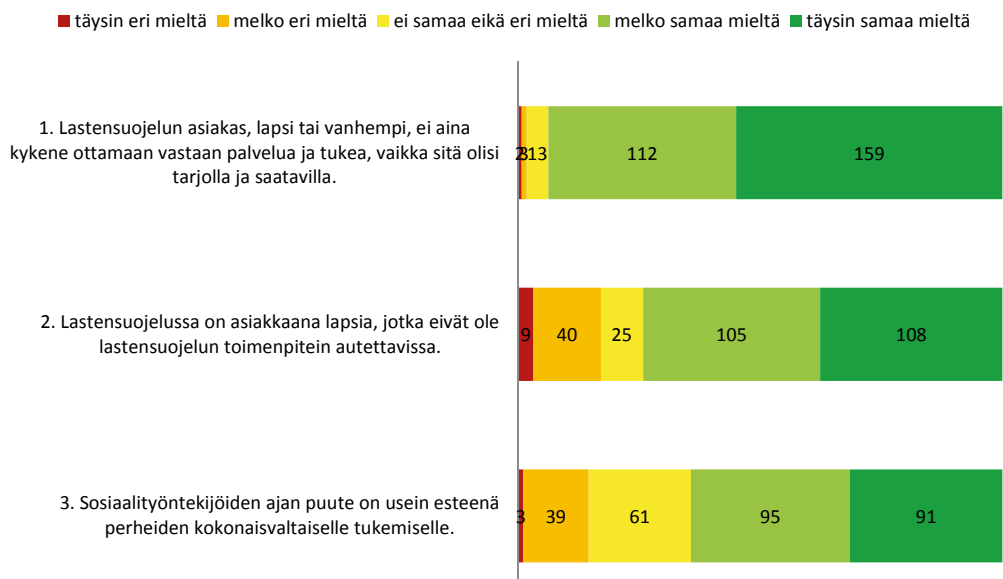
Kuvio 8. Kuinka hyvin on tarvittaessa saatavilla mielenterveyspalvelut vanhemmalle?

6.4 Ovatko lastensuojelun asiakkaat autettavissa lastensuojelun keinoin?

Kyselyssä vastaajat arvioivat myös sitä, missä määrin lastensuojelussa asiakkaina olevat perheet tulevat autetuiksi lastensuojelun keinoin.

Kuvio 9. Lastensuojelun mahdollisuus auttaa kaikkia perheitä ja sosiaalityön ajan puute

- Lähes 94 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että lastensuojelun asiakkaana oleva lapsi tai vanhempi ei aina kykene ottamaan vastaan palvelua ja tukea, vaikka sitä olisi tarjolla ja saatavilla.
- Kolme neljästä vastanneesta arvioi, että lastensuojelun asiakkaina on lapsia, jotka eivät ole lastensuojelun toimenpitein autettavissa.
- Lähes 65 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että sosiaalityöntekijöiden ajan puute on usein esteenä perheiden kokonaisvaltaiselle tukemiselle.

6.4.1 Asiakkaat eivät aina halua apua – palveluakin pitäisi lisätä ja kehittää

”Asiakkaina on ala-asteikäisiä lapsia, jotka tarvitsisivat psykiatrista apua ja tukea, mutta vanhemmat eivät näe ongelmaa eivätkä koe tarvitsevänsä apua.”

”Lapselle on yleensä helppo turvata kaikki tarvittava tukia apu. Vanhemmat voivat olla kyvyttömiä tai haluttomia vastaanottamaan tukea ja apua eikä heitä pystytä niin helposti velvoittamaan tarvittaviin toimenpiteisiin.”

”Perheen etenkin vanhempien sitoutumattomuus työskentelyyn näkyy. Konkreettinen palvelu, kuten siivous, päivähoito ja toimeentulotuki otetaan usein vastaan, mutta tapaamiset keskustelut ynnä muut psykososiaalinen työskentely perheiden kanssa on haastavaa.”

”Palvelujen suhteen on suuri työ saada asiakasta haluamaan palvelua. Poislähtämisen kulttuuri on vahvaa edelleen. Lastensuojelun asiakkuus on usein ”varalla”, jos ei muualta perhe apua saa. Huoltoriitojen sovittelu ei kuulu lastensuojeluun, lastensuojeluasiakirjoja ei tule hankkia oman huoltajuusasian ajamiseen.”

”Lastensuojelun asiakkaiden muuttuneet tarpeet ja käytettävissä olevat palvelut eivät aina kohtaa. Monissa palveluissa vaaditaan omaa motivaatiota. Palveluja tulisi kehittää liikkuvammiksi ja joustavammiksi ajallisesti (ei-polikliinisesti). Oireilevat nuoret tarvitsevat toiminnallisempaa työtä myös terveydenhuollon palveluissa. Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon kehittäminen sisällöllisesti vähentäisi moniasiakkuuksia. Perhe tulisi ottaa tiiviimmin mukaan ja auttaa perhettä kokonaisvaltaisesti. Nyt auttaminen on sektoripohjaista.”

”Lastensuojelua kohtaan on usein vääränlaiset odotukset. Esimerkiksi, jos lapsi oireilee hyvin vahvasti psyykkisesti, niin tähän odotetaan ja vaaditaan, että lapsi tulisi huostaanottaa ja sijoittaa pois kotoa, vaikka lapsen kodin olosuhteet olisivat täysin kunnossa. Lapsen psyykkisiä sairauksia ei pystytä huostaanotolla parantamaan, vaan siihen täytyy olla muita keinoja. Lapsille ja nuorille suunnattuja psykiatrisia palveluja tulisi lisätä ja kehittää merkittävästi.”

”Voiko lastenpsykiatria vain todeta lastensuojeluun ”hoitakaa ensin lapsen kodin olosuhteet kuntoon” niin me tulemme tukemaan/tapaamaan lasta vasta sitten? Lastensuojelu on edelleen ”perälautaa” ja sen ammattilaiset tuskatyöntekijöitä. Meidän tulisi edetä Suomessa kohti aitoa yhteistyötä lasten asioissa, lasten suojelullinen huoli kuuluu kaikille lapsen kanssa toimiville tahoille – jokaisella on vastuualueensa, myös psykiatrialla. Työmalleja tulee kehittää kaikissa palveluissa yhdessä ja erikseen. Ei riitä, että jossakin peruspalveluyksikössä odotetaan lapsiasiakkaan saapuvaksi vastaanotolle ja, kun hän ei saavu, niin se siitä.”

6.4.2 Lasta ei aina voida auttaa lastensuojelussa

”Lasten- ja nuorten mielenterveyspalvelut ovat jonojen kuormittamia ja kynnys erikoissairaanhoidon on noussut liian korkeaksi. Kaikki eivät saa tarvitsemaansa palvelua, vaan ratkaisuksi lasten- ja nuortenpsykiatria tarjoaa potilasta tapaamatta huostaanottoa tai avohuollon sijoitusta.”

”Alaikäisten päihdekatkaisu ja -kuntoutus ovat erityisen haasteellisia. Aikuisille tarkoitettujen tuen mallit eivät toimi alaikäisten kanssa ja vähintäänkin lastensuojelun osaaminen puuttuu. Melkein voisi sanoa, että parhaiten palvelu toimisi, jos lastensuojeluyksikkö voisi saada päihdehoitoon liittyvän erityisosaamisen lupineen ym. Lisääntyvä asiakasryhmä ovat lapset, joilla on vakavia neurologisia oireita, kehityksellistä viivästymää ja vaikeaa käytöshäiriötä. Palvelujärjestelmän puutteet johtavat siihen, että heistä tulee lopulta (lastensuojelun näkökulmasta turhaan) lastensuojelun asiakkaita. Lapset ja vanhemmat tarvitsevat tukea lapsen eri kehitysvaiheissa ja erityisesti kehityksellisissä siirtymissä tulisi olla mahdollista erityisen vahvaan tukeen.”

”Usein on ehkä tilanne, jossa lastensuojelu on ainut palvelu mitä saadaan järjestettyä. Esimerkiksi lastenpsykiatrian taholta saatetaan todeta, että lapsen perhetilanne pitää rauhoittaa (lue: lapsi pitää sijoittaa) ennen kuin psykiatria voi tehdä asiassa jotain!”

”Jos apu tulee lapselle ”liian myöhään” ja ongelmat ovat ehtineet kehittyä laaja-alaisiksi, ei lastensuojelukaan muiden viranomaisten avustuksella voi pystyä tekemään ihmeitä.”

”Lastensuojeluun ohjautuu lapsia, jotka eivät ole lastensuojelun keinoin autettavissa. Siirtämiskulttuuri on voimistunut.”

6.4.3 Riittävän ajan puute sosiaalityössä hankaloittaa auttamista

”Jos resurssit kunnissa olisivat kunnossa ja virkoihin saataisiin päteviä sosiaalityöntekijöitä ja he pysyisivät viroissa, työtä voisi tehdä paljon kokonaisvaltaisemmin. Paljon hyvää tehdään jo nyt ja työtä kehitetään kaiken aikaa, mutta liian usein törmäämme edellä mainittuihin pulmiin.”

”Sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät ovat suuria. Kokonaisuuksien hallinta vaatii paljon. Toisaalta juuri haasteellisten perheiden tilanteita tuetaan kokonaisvaltaisesti, mutta osa jää pienelle tuelle. Ja toisaalta ei ole aikaa tukea oikea-aikaisesti, mutta kokonaisvaltaista tukea kuitenkin.”

6.5 Kehittämisehdotukset

- Lisätään peruspalvelujen ja lastensuojelun yhteistyötä.
- Peruspalvelujen tukea perheille vahvistetaan.
- Lisätään sellaisia hoitomalleja, kuten perhekuntoutusta ja kotiin tehtävän työn muotoja, joissa mahdollistetaan koko perheen ottaminen kuntoutuksen ja hoidon piiriin. Varmistetaan tarvittava moniammatillinen asiantuntemus koko perheen hoitomalleissa.
- Vanhempaintuen malleja (esimerkiksi ryhmät, vanhempainkoulu) kehitetään ja otetaan käyttöön eri tahoilla, myös lastensuojelussa, nykyistä enemmän.
- Lastensuojelun ja päihde- ja mielenterveyspalveluja kehitetään yhteistyössä, esimerkiksi työparityönä, siten, että perheille voidaan tarjota moniammatillista päihde- ja mielenterveys-

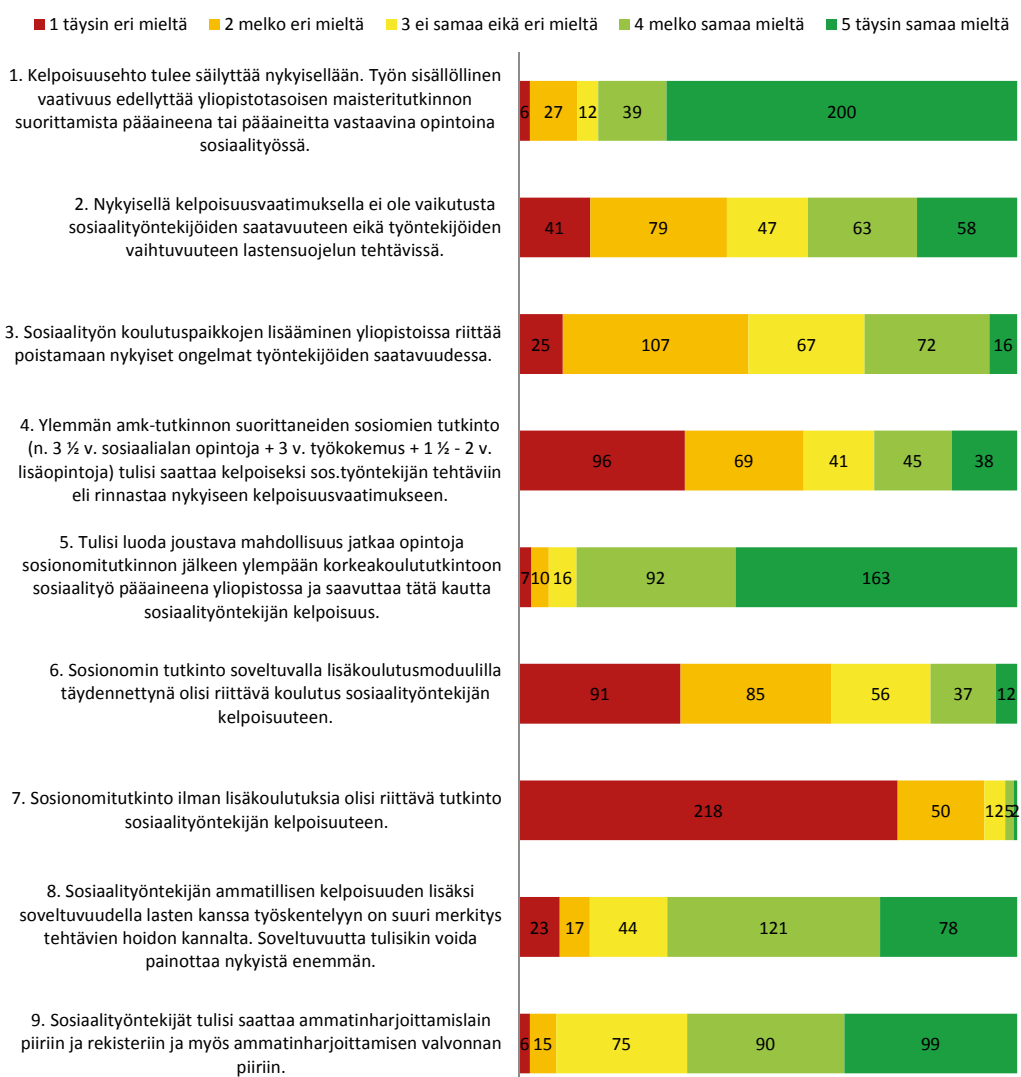
veystyötä kotiin tehtävänä työnä.

- Lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen keskinäisessä yhteistyössä selkiinnytään, millä edellytyksillä lapsi voidaan huostaanottaa, mikä taho voi tehdä arvioin huostaanoton tarpeesta ja mikä taho arvioi lapsen mielenterveyshoidon tarpeen. Lapsen ja perheen tarvitsema tuki ja hoito pitää tapahtua perheen, lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen yhteistyönä.
- Lapsen pahoinpitely- tai seksuaalirikosepäilyn viiveettömään selvittämiseen liittyvien terveydenhuollon palvelujen saatavuus varmistetaan.

7 Sosiaalityöntekijöiden kelpoisuus ja soveltuvuus tehtäviin

Kyselyssä vastaajille annettiin yhdeksän kelpoisuuteen, koulutukseen, soveltuvuuteen ja ammatinharjoittamislainsäädäntöön liittyvää väittämää, joiden osalta vastaajilla oli mahdollisuus vastata missä määrin he olivat väittämistä täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä (kuvio 10). Tämän lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan, mitkä sosiaalityön tehtävät ovat heidän mielestään sellaisia, joissa tulee erityisesti edellyttää maisteritasoista koulutusta. Useampi kuin kolme neljästä vastanneesta kertoi näkemyksiään ja hieman yli puolet vastaajista kertoi lisäksi muita näkemyksiään kelpoisuusasioihin liittyen.

Kuvio 10. Sosiaalityön kelpoisuus ja soveltuvuus tehtäviin

Väittämistä vahvinta tukea (88 prosenttia vastanneista) sai ehdotus, että koulutusjärjestelmään tulisi luoda joustava mahdollisuus jatkaa opintoja sosionomitutkinnon jälkeen ylempään korkeakoulututkintoon sosiaalityö pääaineena yliopistossa ja saavuttaa sitä kautta sosiaalityöntekijän kelpoisuus. Tätä väittämää vastusti vain alle 6 prosenttia vastanneista.

Sosiaalityöntekijän kelpoisuusehdon säilyttäminen maisteritasoisena sai myös vahvaa tukea (84 prosenttia vastanneista).

Hieman yli 70 prosenttia vastanneista arvioi sosiaalityöntekijän ammatillisen kelpoisuuden lisäksi soveltuvuudella lasten kanssa työskentelyyn olevan suuri merkitys. Soveltuvuutta tulisikin voida painottaa nykyistä enemmän.

Noin 40 prosenttia vastanneista arvioi, ettei kelpoisuusehdolla ole vaikutusta työvoiman saatavuuteen ja vaihtuvuuteen.

Noin 30 prosenttia vastanneista kannatti näkemystä, että koulutuspaikkojen lisääminen yliopistoissa riittäisi poistamaan nykyiset työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat lastensuojelun sosiaalityössä.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rinnastamista sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimukseen tuki 28 prosenttia vastanneista ja 57 prosenttia vastanneista oli väittämästä joko täysin eri mieltä tai melko eri mieltä.

Sosionomitutkintoa soveltuvalla lisäkoulutusmoduulilla täydennettynä piti riittävänä sosiaalityöntekijän kelpoisuuteen 17 prosenttia vastanneista ja riittämättömänä 63 prosenttia vastanneista.

Sosionomitutkinto ilman lisäkoulutusta sosiaalityöntekijän kelpoisuuteen sai 2 prosentin tuen ja sitä ei tukenut 93 prosenttia vastanneista.

Sosiaalityön saattaminen ammatinharjoittamislain piiriin sai tukea 66 prosentilta vastaajista ja 7 prosenttia vastaajista ei tukenut sitä. Viidenneksellä vastaajista ei ollut kantaa asiaan.

7.1 Miksi maisteritasoista koulutusta tarvitaan?

”Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä vastaa koko selvityksen ja lastensuojeluasiakkuuden prosessista. Hänellä on koulutuksen antama laaja-alainen teoreettinen tieto ja taito yhdistää eri tieteenalojen tuntemusta. Hän johtaa prosessia, jossa on monia asiantuntija-ammattien edustajia moniammatillisessa tiimissä. Sosiaalityöntekijät ovat ainoa ammattiryhmä, joka joutuu työssään puuttumaan ihmisille perustulain suomiin ihmisoikeuksiin. Sosiaalityöntekijällä on erittäin suuri valta ja vastuu. Siksi koulutuksen korkea taso ja laaja-alaisuus ovat välttämättömiä. Mielestäni tätä asiaa ei pitäisi enää kysyäkään näin kyseenalaistavassa mielessä. Lastensuojelutyön prosessissa sosiaalityöntekijä joutuu ottamaan vastaan kaiken aggression mitä tulee asiakkailta, heidän vanhemmiltaan, sukulaisilta, läheisiltä, medialta ja lakimiehiltä. Koulutus antaa ammatillisuutta, jota voi käyttää kilpenä aggressiota vastaan. Työntekijä on tilanteessa aivan yksin, vaikka siellä olisi kymmenen muuta työntekijää.”

”Lastensuojeluilmoituksen kiireellisyyden arvioiminen. Ratkaisu lastensuojelutarpeen selvittämisen tekemisestä. Lastensuojelutarpeen selvitys ja sen jälkeen tehtävä ratkaisu asiakkuuden jatkumisesta. Päätös kiireellisestä sijoittamisesta. Huostaanoton ja sijaishuoltopaikkaan sijoittamisen valmistelu. Päätös sijaishuoltopaikan vaihtamisesta. Tapaamisen rajoittamiseen ja erityiseen huolenpitoon liittyvät päätökset. Päätös huostaanoton lopettamisesta. Näihin päätöksiin ja ratkaisuihin liittyvä selvittelytyö ja asiakastyö.”

”Lastensuojelua ei tehdä ”peruna kerrallaan” eli yksittäisinä tehtävinä ja suoritteina - sitä tehdään laaja-alaisesti, vaikuttavasti, pitkälle näkemällä, vaikuttavalla yhteistyöllä ja suurella osaamisella ja herkkyydellä.”

”Sosiaalityöntekijän tehtäväkenttä on laaja-alainen ja siinä pitää pystyä arvioimaan kokonaisvaltaisesti asiakkaan tilannetta. Tähän laaja-alaisuuteen liittyy kyky tunnistaa erilaisia sekä organisaatioiden että yhteiskunnallisia rakenteita. Maisterin tutkinnossa tulevat nämä syvällisemmin läpikäytyä. Lisäksi sosiaalityö on pitkälle määritelty erilaisella lainsäädännöllä, joten lakien tunteminen ei riitä, vaan niin pitää osata soveltaa oikein.”

”Omassa yksikössäni on sekä sosionomeja että sosiaalityöntekijöitä ja heidän tehtävänkuvansa on määritelty siten, että koulutus ja kelpoisuus vastaavat kyseistä tehtävää. Monimuotoinen tehtävärakenne on toimiva ja siinä näkee kyllä eron, mikä merkitys kummankin koulutuksen osalta on tehtävän suorittamisessa. Yliopistotason sosiaalityön koulutus on laaja-alaista, antaa edellytyksiä analysoida ja tutkia asioita, on laajempi tietämys palvelujärjestelmistä ja uuden tiedon laajempi osaaminen on helpompaa. Sosionomeilla on sen sijaan parempi osaaminen lähityössä ja menetelmätyössä.”

”Työ on erittäin haastavaa. Työssä joutuu tulkitsemaan paljon erilaisia lakeja, kirjoittamaan lausuntoja, ottamaan asioista selvää. Asioita on kyettävä tarkastelemaan kriittisesti. Tarvitaan laaja-alaista näkemystä ja paineensietokykyä. Olen itse työskennellyt sosiaalityöntekijänä ensin sosionomin tutkinnolla, mutta koin sen riittämättömäksi. Maisterin tutkinnon suorittaminen lisäsi osaamista. Toki koulutuksessa voitaisiin nykyistä enemmän harjoitella esimerkiksi asiakkaan kohtaamista ja vuorovaikutusta.”

”Mitkään työtehtävät eivät edellytä maisterinkoulutusta. Pääasia on henkilön käytännön soveltuvuus tehtävään, vuorovaikutustaidot ja sosiaalityöhön soveltuva persoona.”

7.2 Sosionomitutkinto ja YAMK-tutkinto

”Pitkän esimieskokemuksen perusteella tiedän, että sosionomi AMK-tutkinnon suorittanut voi selvittää sosiaalityöntekijän tehtävistä hyvin. Soveltuvuus henkilökohtaisena ominaisuutena ohittaa mielestäni vaatimukset maisteritutkinnosta.”

”Sosionomi YAMK tulee pikaisesti saattaa pätevyysvaatimukseksi ehdottomasti, koskien sosiaalityöntekijän tehtäviä. Valtio tiukentaa kaiken aikaa vaatimuksia ja kunnissa on mahdotonta noudattaa vaatimuksia nykyisin. Tätä asiaa pitäisi Kuntaliiton ajaa voimakkaasti.”

”Sosiaalityö kokonaisuutena on suurien ilmiökimppujen ja ominaisuuksien hallintaa. En ole vakuuttunut siitä, että nykytasoinen sosionomitutkinto sisältöineen antaa valmiuksia jokaiselle opiskelijalle tällaisten ilmiöiden hallitsemiseen ja käsittelyyn.”

”Lastensuojelun sosiaalityössä mennään niin syvälle perheen yksityisyyteen, joten esimerkiksi lainsäädännön opinnot sosionomi-opinnoissa eivät ole riittävät. Myös tiedontuotannossa, kuten selvitysten teossa, tarvitaan yliopisto-opintoja.”

”Lainsäädännön hallinta tärkeää. Lastensuojelussa monenlaisten lakien osaaminen on ehdoton-

ta. Yliopistojen maisteriopinnot menevät syvemmälle sosiaalityön sisältöön, kuin AMK-tutkintojen opinnot.”

”YAMK-tutkinto voisi olla hyvä pohja sosiaalityöntekijälle, esimerkiksi sosionomi ylempi amk-tutkinto ja sen lisäksi ja 2 vuotta työkokemusta. Ongelmana on se, että ylempi amk-tutkinto ei vastaa sisällöltään sosiaalityön opintoja yliopistossa. Yliopisto-opinnot ovat edelleen laadultaan aivan eri tasoisia kuin YAMK-taso on. Tämä pitäisi ammattikorkeakouluissa myöntää ja lähteä yhdessä yliopistojen kanssa kehittämään toimintaa.”

”Ei pidä rakentaa kahta rinnakkaista järjestelmää: YAMK-tutkinnon suorittaneet sosiaalityöntekijät ja yliopistokoulutuksen suorittaneet sosiaalityöntekijät. Sosionomien jatkaminen jonkin tyyppisenä muuntokoulutuksessa yliopistossa on hyvä ajatus. Ammattikorkeakoulu ja yliopisto valmistavat erilaisia ammattilaisia, siksi ne ovat kaksi eri koulua. Sosionomien tehtäväkuvaa tulisi tarkentaa ja kirkastaa. Sosiaalipalveluissa riittää tehtäviä sekä sosiaalityöntekijöille että sosionomeille.”

”Sosionomi YAMK-pätevyys ei ole kovin selkeä, mihin se on tarkoitettu.”

”Entisajan sosiaalihuoltajatutkinto on ollut hyvä pohjakoulutus. Tutkinnon poistamisen sijaan sen sisältöä olisi voinut muokata paremmin tätä aikaa vastaavaksi. Paluuta siihen ei varmaan ole, mutta todettakoon, että monet tämän päivän kokeneet sosiaalityöntekijät ovat sosiaalihuoltajia.”

”Sosionomin koulutuksen saaneiden ihmisten ryhmä on osaamisen puolesta niin heterogeeninen riippuen opintovalinnoista, ettei nykyisellä koulutuksella voi suoraan antaa pätevyyttä sosiaalityöntekijän tehtävään. Sinänsä sosiaalitoimen palveluissa on tehtäviä, joita ihan hyvin voi sosionomin koulutuksella tehdä. Esimerkiksi toimeentulotuen laskentatehtävät.”

7.3 Sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaajatyöparityö ja sosiaalityöjohtoinen tiimi

”Sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan toimenkuvat tulee selkeästi määritellä. Se on molempien ammattiryhmien etu.”

”Johtava sosiaalityöntekijä tai sosiaalityöntekijä toimisi tiimin vastaavana. Riittäisi, kun 3–5 työntekijän tiimistä yksi olisi maisteritasoisella yliopisto koulutuksella varustettu.”

”Asiakastyössä ja avohuollon päätöksien tekemisessä ei tarvita maisteritutkintoa, pikemminkin sosionomi olisi soveltuvampi koulutus. Sosionomitutkinto on erittäin hyvä ja riittävä ja käytännön läheinen. Koulutukseen hakeutuu ja valitaan tehtävään soveltuvia henkilöitä. Nykyinen maisteritutkinto on etäänäntynyt käytännön työstä.”

7.4 Sosiaalityön koulutusjärjestelmää on kehitettävä

”Sosiaalityöntekijän koulutusohjelma tulisi vastata paremmin tämän päivän haasteisiin.”

”Yliopisto-opetus keskittyy liikaa tieteelliseen tutkimukseen. Varsinainen tieto-taito kunnallisen sosiaalityön tehtävistä ja velvoitteista sekä käytännön työstä jää ohueksi.”

”Maisterin tutkinto säilytettävä, mutta tutkinnon sisältö on uudistettava täysin. Työharjoittelua enemmän ja käytännön työn opetusta. On huomioitava myös opistotasoiset tutkinnot koulutusjärjestelmässä.”

”Lainsäädännön opetus on liian vähäistä työssä tarvittavaan tietoon verrattuna. Teoreettinen tausta tuodaan riittävästi koulutuksessa esille, mutta oikean työn opettelua tarvitaan lisää, jotta itse työ ei ole yllätys valmistuneille. Soveltuvuustestit koulutukseen pääsyn edellytykseksi ja koulutuksen sisältöön lisää käytännönjaksvoja ja käytännön työn opetusta. Lääkäreilläkin koulutus muodostuu teoriasta ja paljosta harjoittelusta.”

”Maisteritutkinto ei takaa riittävää operatiivista tietoa uusille sosiaalityöntekijöille esimerkiksi toimeentulotukilaskelmien teosta tai käytännön vuorovaikutuksesta lasten ja aikuisten kanssa. Maisterin tutkinnon työssä harjoittelut tulisi olla pitempiä ja ohjaajan aika ohjattavalle riittävä ja huolella paneutunut.”

”Lastensuojelun sosiaalityöntekijän opintoihin sosiaalityö pääaineena tulisi lisäksi sisältyä käytäytymistieteitä (esimerkiksi kasvatustiede, psykologia).”

”Lastensuojeluun pitäisi olla erityinen erikoistuminen/erikoistumisopinnot maisteritutkinnon jälkeen.”

”Sairaaloissa ja koulujen sosiaalityössä sekä järjestöissä riittäisi usein sosiaali-ohjaus. Pätevää sosiaalityöntekijäresurssia on runsaasti kiinni tehtävissä, joissa ei ole laaja-alaista kokonaisvastuuta asiakkaan tilanteesta.”

7.5 Sosionomiopintojen jatkaminen yliopistoissa

”Sosiaalityöntekijän pätevyyden hankkiminen tulisi olla helpompaa myös täydennyskoulutuksena johonkin toiseen yliopistotutkintoon liittyen tai esimerkiksi sosionomi-opintojen päälle. Nyt tarvitsee käydä esimerkiksi koko maisterin tutkinto uudelleen saadakseen pätevyyden. Tämä on varmasti este monelle perheelliselle lisäopintojen tekemiselle ja varsinaisen pätevyyden hankkimiselle.”

”Moni sosionomi on motivoitunut sosiaalityöhön, joten sosionomiopinnoista tulisi luoda joustava siirtyminen sosiaalityön opintoihin ja aiemmista opinnoista tulisi saada nykyistä enemmän ’hyvitystä’ tai sitten työkokemusvuosista.”

”Sosionomeilla on usein valtavaa osaamista työskennellä perheiden kanssa; he ovat oiva työpari esimerkiksi lastensuojelutarpeen selvittämisessä ja lasten mielipiteen selvittämisessä. Toivon että kokeneet sosionomit voisivat pätevoityä sosiaalityöntekijöiksi esimerkiksi yllämainitulla tavalla - lisäkoulutusta yliopistossa. On hyvä kehittää työparityöskentelyä sosiaalityöntekijä /sosionomi. En ajattele niin, että sosionomit korvaavat sosiaalityöntekijän, mutta sosiaalityöntekijän työtä voisi pilkkoa sosionomeille.”

”Erittäin hyviä kokemuksia niistä sosiaalityöntekijöistä jotka ovat sosionomiopintojen pohjalta opiskelleet sosiaalityöntekijäksi.”

7.6 Työvoiman saatavuusnäkökulma

”Pitäisi huolehtia siitä, että myös pienissä kunnissa on saatavilla lastensuojelun työparityötä vaikkapa ostopalveluna. Saattaa olla niin, että kunnassa toimii vain yksi tai ei yhtään kelpoisuuden omaavaa sosiaalityöntekijää. Hän voi olla esimerkiksi perusturvajohtaja, joka vastaa samalla kaikesta sosiaalihuollon asiakastyöstä muun työn ohella. Isommissa kunnissa sosiaalityöntekijöillä on liikaakin työtä. Kuntien tiukka taloustilanne vaikuttaa siihen, ettei työntekijöitä palkata tarpeen mukaisesti.”

”Koska sosiaalityöntekijöistä on pula, niin ilman muuta olisi harkittava kelpoisuusehtojen tarkistamista. Sosionomin tutkinto on hyvä peruskoulutus käytännön työhön, mutta lisäkoulutusta tarvitaan sen lisäksi varsinkin lastensuojelutyöhön. Mutta myös muuhun esimerkiksi kenttä on niin vaikea ja tulkinnanvarainen, että laajaa tietämystä tarvitaan koko yhteiskunnan toiminnasta.”

7.7 Soveltuvuus

”Työntekijän persoonallakin on paljon vaikutusta, mutta valitettavasti kaikkia ei voi kouluttaa tai päteväittää lastensuojelun sosiaalityöntekijäksi – soveltuvuustestit?”

”Sosiaalityössä tarvitaan erittäin hyvät vuorovaikutustaidot, pitkäjänteisyyttä ja kykyä tulla toimeen erilaisten ihmisten ja asioiden kanssa. Tästä syystä soveltuvuuskokeet pitäisi olla pakolliset myös yliopistojen sosiaalityön opiskelijavalinnoissa.”

”Hyvistä sosiaalityöntekijöistä on pula. Itsekin lastensuojelua aikaisemmin tehneenä tiedän, ettei siihen työhön sovellu kaikki. Sen takia sosiaalityöntekijöiden pääsykokeissa olisi paikallaan olla soveltuvuustestit kuten psykologeillekin. Arka ja vastuuton ihminen voi tehdä hyvin pahaa jälkeä etenkin pienessä kunnassa, jos ei ole kykyä nähdä asioita perheiden näkökulmasta ja rohkeutta puuttua perheiden epäkohtiin. Mikäli sosionomit voivat toimia jatkossa virallisina sosiaalityöntekijöinä, heille olisi paikallaan olla lisäkoulutusta täsmäkoulutuksena.”

7.8 Kehittämisehdotukset

- Luodaan joustava mahdollisuus jatkaa sosionomitutkinnon jälkeen sosiaalityön opintoja yliopistossa ja mahdollistetaan sosiaalityöntekijän kelpoisuuden saavuttaminen tätä kautta. Aiempi sosionomitutkinto ja työkokemus huomioidaan nykyistä paremmin lisäkoulutusta edellytettäessä.
- Sosiaalityön koulutusta kehitetään vastaamaan nykyistä paremmin käytännön sosiaalityön tarpeisiin lisäämällä työssä oppimisen osuutta, muokkaamalla koulutussisältöjä ja tarkastelemalla kelpoisuusehtoja sosiaalihuollon eri tehtäviin.
- Mahdollistetaan lastensuojelun sosiaalityön alalle soveltuvuuden arviointi osana koulutusjärjestelmän kehittämistä.
- Säädetään sosiaalialalle ammatinharjoittamislaki.
- Sosiaalihojauksen ja sosiaalityön tehtäväjako määritellään selkeästi ja muodostetaan sosiaalityöntekijäjohtoisia sosiaalityön tiimejä.

Vastaajat nostivat sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön työnjakokysymykset esille avoimissa vastauksissa osiossa 3 (Sosiaalityöntekijöiden kelpoisuus ja soveltuvuus tehtäviin), osiossa 6 (Sosiaalityön organisointi ja mitoitukset) ja osiossa 7 Lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Avoimissa vastauksissa kuvattiin sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan toimenkuvia ja vastuita ja korostettiin selkeän tehtävänjaon luomisen tärkeyttä. Joissakin vastauksissa tosin myös esitettiin, että kaikki lastensuojelun tehtävät ovat sellaisia, että ne kuuluvat sosiaalityöntekijän tehtäviin. Näiden ammattiryhmien työnjakoa koskeva väittäminen oli osiossa 9: Palvelujärjestelmä. Vastausten perusteella 84 prosenttia vastanneista tuki väitettä, jonka mukaan toimivalla työnjaolla ja riittävällä määrällä sosiaaliohjausta ja perhetyötä voidaan olennaisesti vähentää sosiaalityöhön kohdistuvaa työpainetta. Seuraavalla sivulla oleva taulukko sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tehtävänjaoksi on koottu ja muokattu kyse-lyvastausten perusteella jatkokeskustelun pohjaksi.

Taulukko1. Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen työnjakoa koskevia näkemyksiä

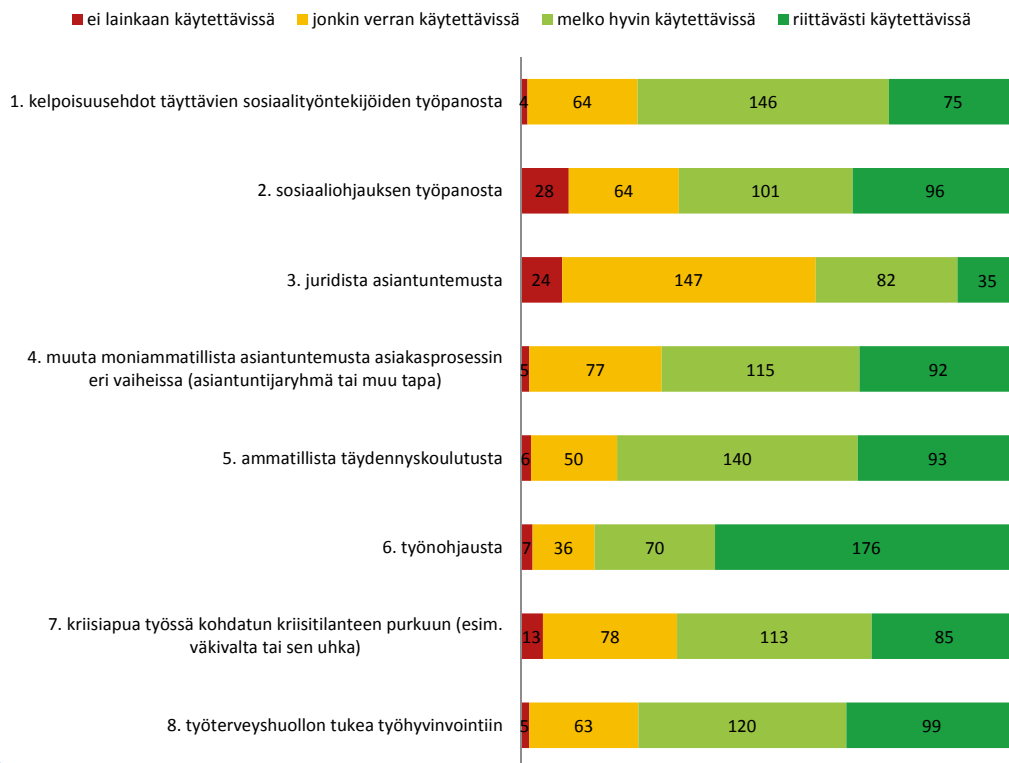
TIIMIT johtava sosiaalityöntekijä tai sosiaalityöntekijä tiimivastaavana, tiimissä 4-5 työntekijää, joista 1 maisteritason koulutuksen omaava, muut sosiaaliohjaajia	
Sosiaalityöntekijän tehtävät	Sosiaaliohjaajan tehtävät
lastensuojelun päätöksenteko, joka koskee yksilön oikeuksiin ja perhe-elämään puuttumista, kuten kiireellinen sijoitus ja sen lopettaminen, huostaanotto valmisteluineen, huostaanoton lopettaminen ja rajoitustoimenpiteet. (Lastensuojelulain 13 b §:n säätely)	avohuollon tukitoimipäätökset asiakassuunnitelmaan perustuen (esimerkiksi taloudellisen tuen tai muun tuen myöntäminen lapselle ja perheelle, tukihenkilö- tai perhe, loma- ja virkistystoiminta, harrastustoiminnan tukeminen) (edellyttäneen virkasuhdetta sosiaaliohjaajilta)
lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnin johtaminen lastensuojeluprosessin eri vaiheissa: lastensuojelutarpeen selvittäminen, avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon palvelutarve, rajoitustoimenpiteiden vaikutukset asiakassuunnitelmaan, asiakkuuden lopettaminen	pääosin vastuu käytännön selvitys- ja valmistelutyöstä, lähityöstä asiakkaan kanssa (perhetyö, menetelmät), asiakkaiden palveluohjauksesta ja muista avohuollon ja jälkihuollon tukitoimien käytännön toteuttamisesta asiakassuunnitelman mukaisesti
vastuu palvelutarpeeseen perustuvasta asiakassuunnitelman laadinnasta	sosiaalityöntekijän työparina erityisesti lastensuojelutarpeen selvitysten tekeminen ja lapsen mielipiteen selvittäminen lastensuojeluprosessin eri vaiheissa
lausuntoasiat, huoltoriita- ja sovitteluasiat	jälkihuollossa vastuutyöntekijä voi olla sosiaaliohjaaja
isyys- ja elatussopimusasiat, jotka eivät ole riidattomia	riidattomat isyyden tunnustamiset ja elatussopimusasiat
esimiestehtävät, hallinto, talousasiat ja kehittämisvastuu	sairaalojen ja koulujen sosiaalityö

8 Lastensuojelun voimavarat

Kuntatyönantajat selvitti kyselyllä loppuvuodesta 2012 kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatilannetta kokonaan hoitamatta olevien vakanssien osalta. Kyselyssä oli ensimmäistä kertaa mukana erillinen kysymys lastensuojelun osalta sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien ja lähihoitajien (tms. vastaava hoitaja lastensuojelussa) työvoimatilanteesta. Tulosten mukaan lastensuojelussa oli vuonna 2012 kokonaan hoitamatta olevia sosiaalityöntekijän vakansseja sosiaalityöntekijöiden osalta 11 prosenttia, sosiaaliohjaajien osalta 2,5 prosenttia ja lähihoitajien osalta 7,8 prosenttia. Kokonaan hoitamatta olevista oli vähennetty ne, joihin ei ollut tarvetta palkata ketään. Lastensuojelun työvoimassa on siis kyselyn mukaan vajetta 2,5 prosentista 11,0 prosenttiin.

Kyselyssä kartoitettiin, missä määrin kunnissa ja järjestämisalueilla lastensuojelun käytössä on tarpeeseen nähden käytettävissä kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien työpanosta, juridista asiantuntemusta, muuta moniammatillista asiantuntemusta (asiantuntijaryhmä tai muu tapa), ammatillista täydennyskoulutusta, työnohjausta, kriisiapua työssä kohdatun kriisitilanteen purkuun ja työnohjauksen tukea työhyvinvointiin (kuvio 11).

Kuvio 11. Kuinka hyvin lastensuojelulla on käytettävissään tarpeeseen nähden voimavaroja?

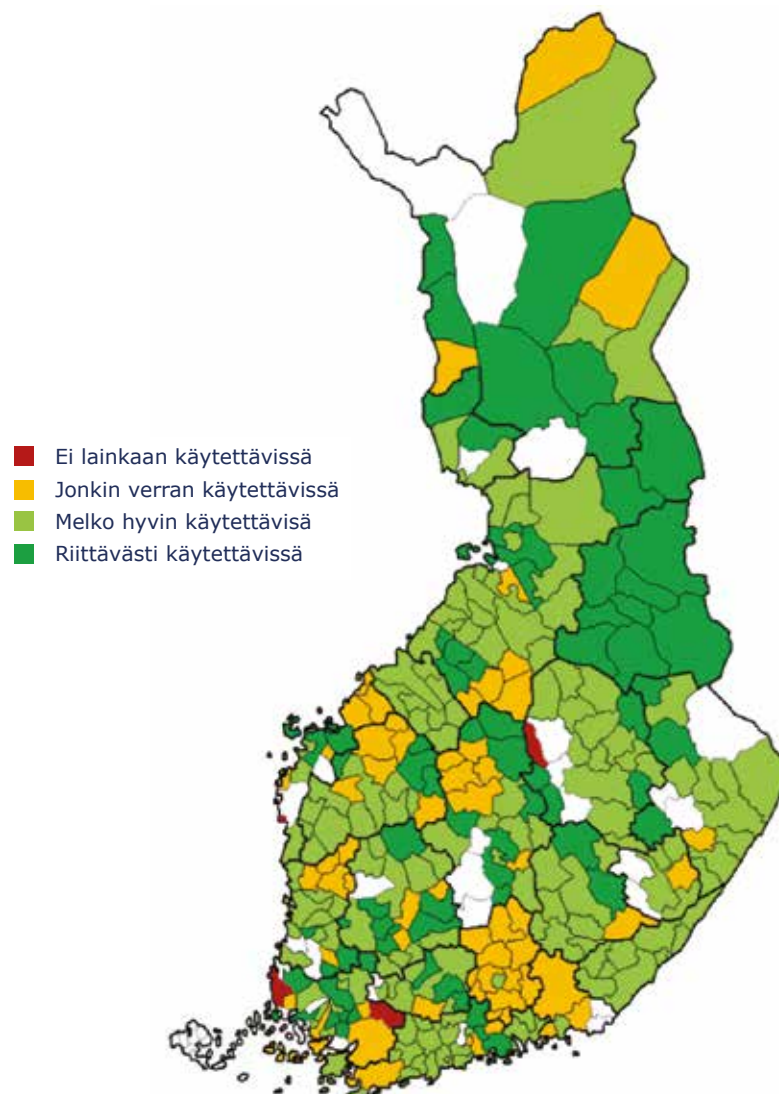

8.1 Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen työpanos

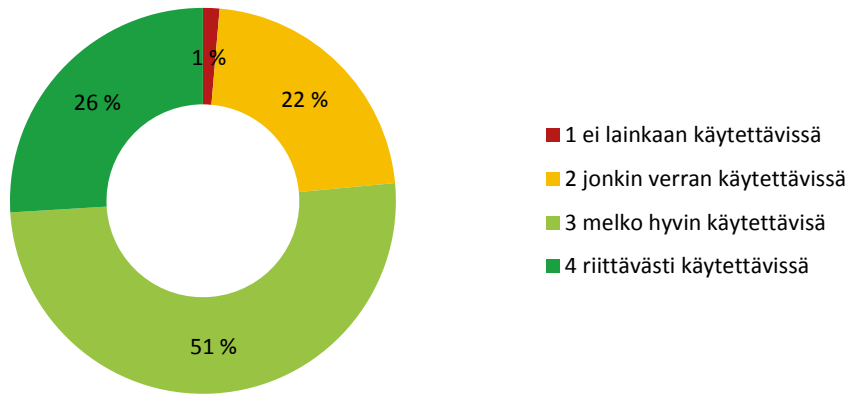
Neljässä vastanneista kunnista ei ollut lainkaan käytössä sosiaalityön työpanosta, hieman yli viidenneksessä sitä oli jonkin verran käytössä. Melko riittävästi kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden työpanosta oli hieman yli puolessa vastanneista kunnista ja 26 prosentissa työpanosta oli tarpeeseen nähden riittävästi käytössä (kuvio 12). Kartassa 4 on kuvattu sosiaalityön työpanoksen riittävyttä alueellisesti.

Kodin ulkopuolisissa sijoituksessa olevista 0–17-vuotiaista lapsista 2 646 (18,1 prosenttia) ja avohuollon asiakkaina olevista lapsista 13 901 (19,2 prosenttia) on lastensuojelun asiakkaana kunnissa, joissa ei ole lainkaan tai jonkin verran käytettävissä kelpoisuusehdot omaavien sosiaalityöntekijöiden työpanosta.

Kartta 4. Sosiaalityöntekijöiden riittävyys tarpeeseen nähden alueittain

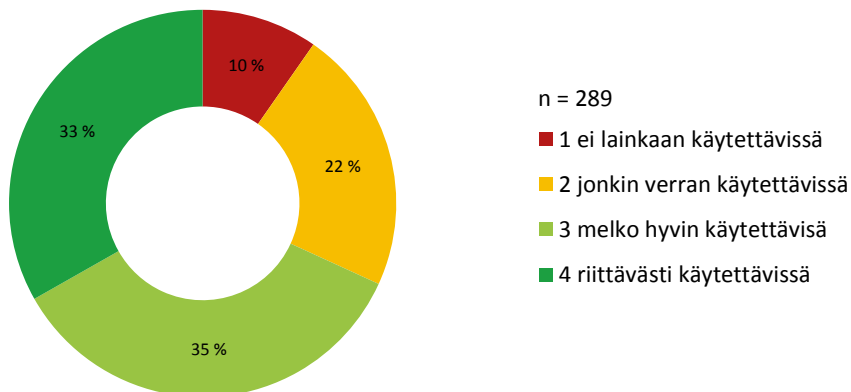

Kuvio 12. Onko lastensuojelulla käytettävissään kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden työpanosta?

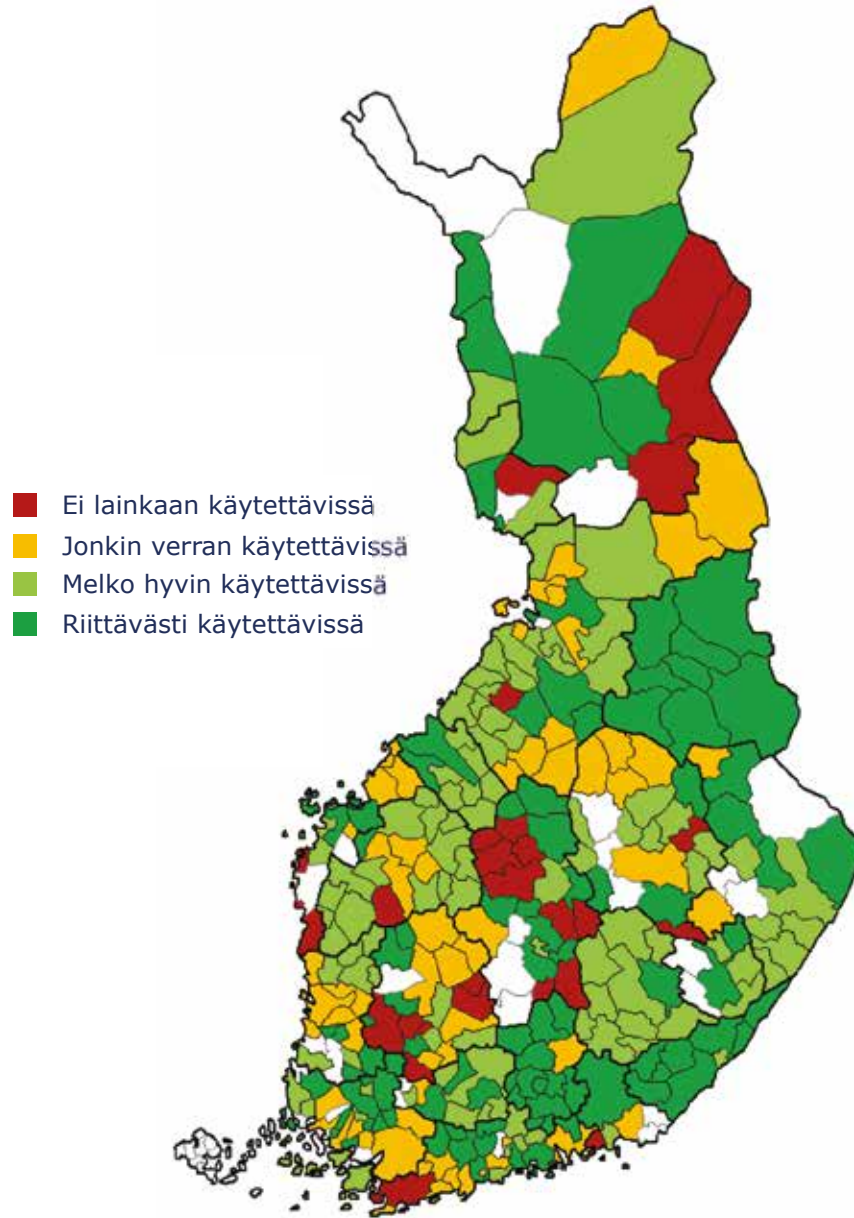

Sosiaaliohjauksen työpanosta on melko hyvin tai riittävästi tarpeeseen nähden käytettävissä 68 prosentissa vastanneista kunnista (kuviot 12 ja 13). Niissä kunnissa, joissa on eniten vajetta tarpeeseen nähden, oli avohuollon asiakkaana 23 167 0–17-vuotiasta lasta ja 4 700 lasta oli sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Määrät ovat noin kolmannes avohuollon asiakkaina olleiden ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrästä ikäryhmissä 0–17 vuotta vuonna 2011. Kartassa 5 on esitetty sosiaaliohjauksen työpanoksen riittävyys alueellisesti.

Kuvio 13. Onko lastensuojelulla käytettävissään sosiaaliohjauksen työpanosta?

Kartta 5. Sosiaaliohjauksen työpanoksen riittävyys alueittain

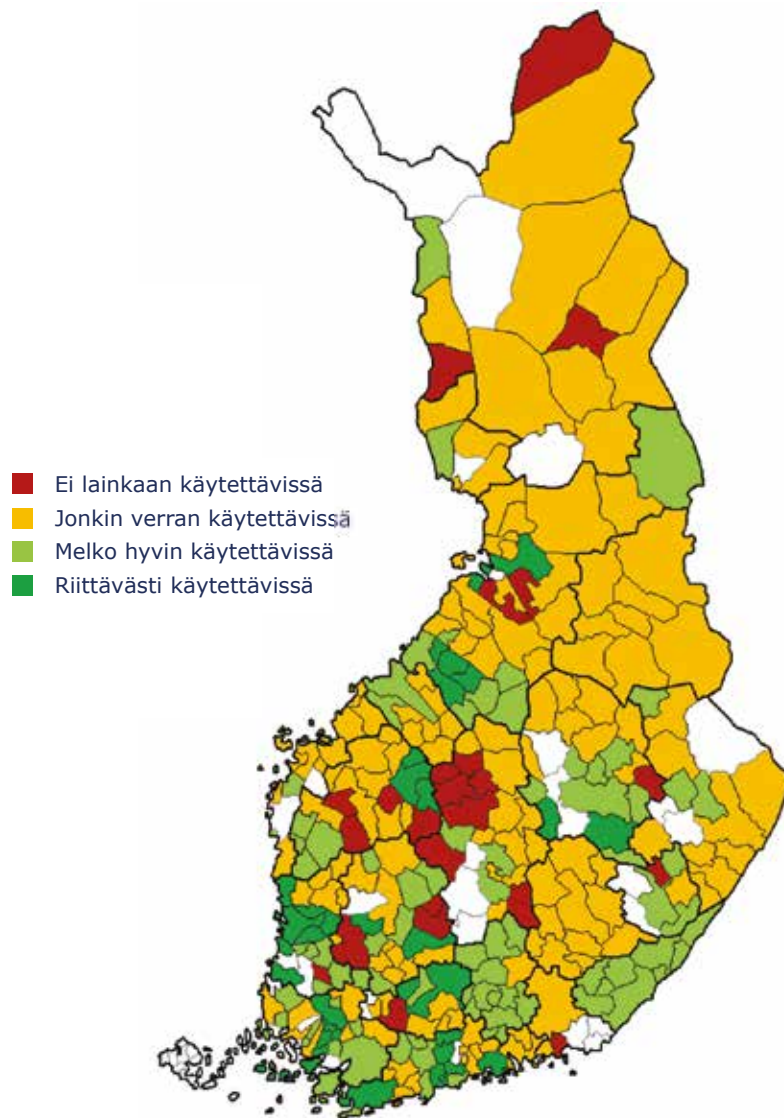

8.2 Juridinen asiantuntemus ja muu moniammatillinen asiantuntemus

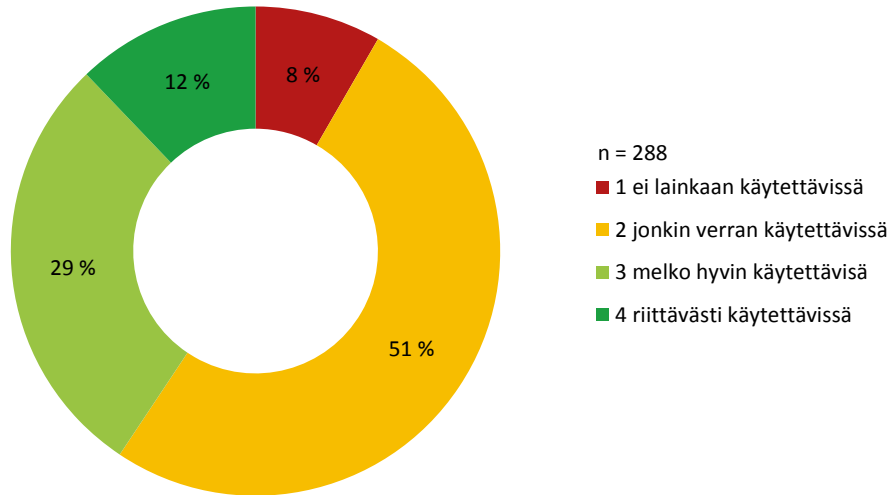
Juridisen asiantuntemuksen saatavuudessa on ilmeisiä ongelmia etenkin suurten kaupunkien ulkopuolella. Vastanneista kunnista sitä oli saatavilla riittävästi tarpeeseen nähden 12 prosentissa vastanneista kunnista (kartta 6 ja kuvio 14).

Kartta 6. Juridisen asiantuntemuksen riittävyys alueittain

Kuvio 14. Onko lastensuojelulla käytettävissään juridista asiantuntemusta?

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä voi saada muuta moniammatillista asiantuntemusta työnsä tueksi esimerkiksi moniammatillisesta asiantuntijaryhmästä. Lastensuojelulain 14 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.

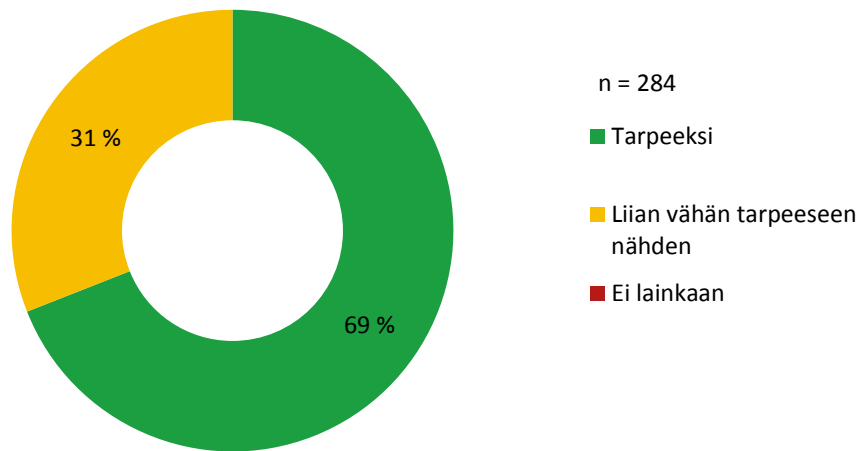
Tätä varten kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

Moniammatillista asiantuntemusta voidaan hankkia myös sopimalla erilaisia konsultatiokäytäntöjä erikoissairaanhoidon tai päihdepalvelujen kanssa. Kyselyn mukaan vain alle 2 prosenttia vastanneista kunnista oli sellaisia, joissa ei ollut lainkaan saatavilla moniammatillista asiantuntemusta ja lähes 72 prosentilla vastanneista kunnista asiantuntija-apua oli saatavilla tarpeeseen nähden melko hyvin tai riittävästi.

8.3 Ammatillinen täydennyskoulutus, työnohjaus, kriisiapu ja työterveyshuollon tuki työhyvinvointiin

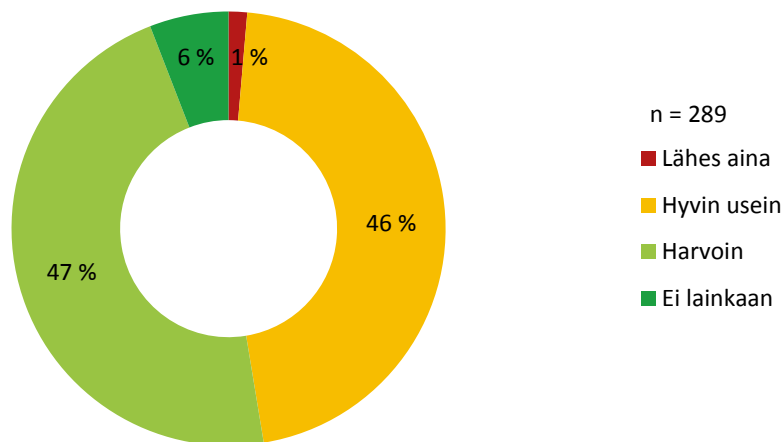
Ammatillista täydennyskoulutusta oli saatavilla kaikissa vastanneista kunnista (kuvio 15). Lähes 70 prosentissa vastanneista kunnista sitä oli pystytty järjestämään tai hankkimaan tarpeeksi.

Kuvio 15. Kuinka paljon pystytte järjestämään tai hankkimaan tarvitsemaanne täydennyskoulutusta?

Sosiaalityön täydennyskoulutuksen hankkimisen esteenä ei ollut se, ettei sitä olisi ollut mahdollista järjestää tai hankkia, vaan se, että lähes puolessa vastanneista kunnista lastensuojelun työkiireet estivät koulutukseen osallistumista lähes aina tai hyvin usein (kuvio 16).

Kuvio 16. Kuinka usein lastensuojelun työkiireet estävät sosiaalityöntekijöitä ja johtavia viranhaltijoita osallistumasta täydennyskoulutukseen?

Työnohjausta oli melko hyvin tai riittävästi käytettävissä 85 prosentissa vastanneista kunnista, jonkin verran sitä oli käytettävissä 12 prosentissa vastanneista kunnista ja vain kuudessa kunnassa työnohjausta ei ollut lainkaan käytettävissä.

Kriisiapua työssä kohdatun kriisitilanteen purkuun esimerkiksi väkivaltatilanteen tai sen uhan vuoksi oli melko hyvin tai riittävästi käytettävissä lähes 69 prosentissa vastanneista kunnista ja jonkin verran 27 prosentissa vastanneista kunnista. Kriisiapua ei ollut lainkaan käytettävissä 13 vastanneessa kunnassa.

Työterveyshuollon tuki työhyvinvointiin puuttui viidestä kunnasta. Sitä oli jonkin verran käytettävissä joka viidennessä vastanneista kunnista ja melko hyvin tai riittävästi saatavilla kolmessa neljästä vastanneesta kunnasta.

9 Palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta

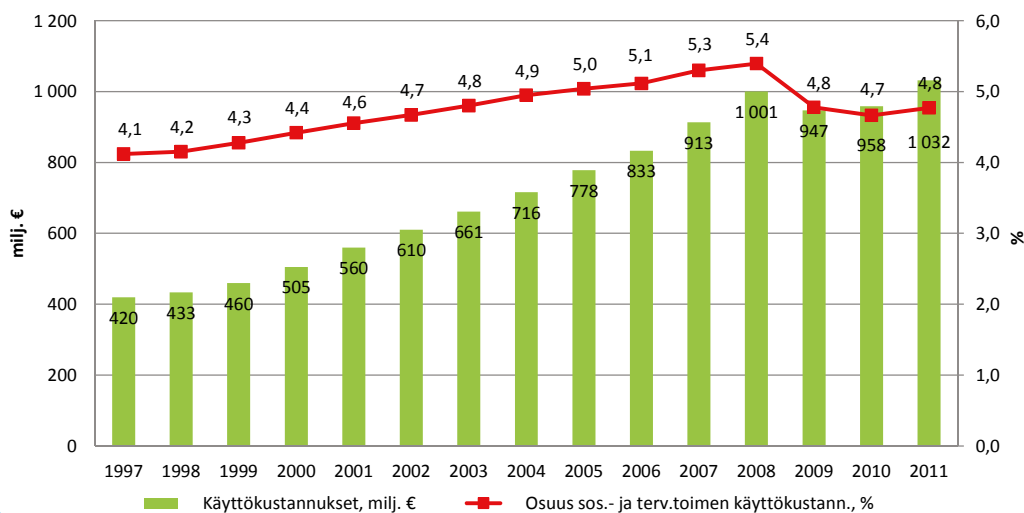
Vuonna 2011 kunnat käyttivät lasten- ja perheiden palveluihin 1,03 miljardia euroa, mikä oli 4,8 prosenttia sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannuksista (kuvio 17).

Kustannuksiin sisältyvät lastensuojelun laitos- ja perhehoito, kasvatusta ja perheneuvonta, lasten ja perheiden tukihenkilötoiminta, lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien asioiden hoito, isyyden selvittely, lapsen elatus- ja elatuksen turvaamisasiat, kasvattilasten valvonta, ottolapsineuvonta, avioerosovittelu, sosiaalinen lomatoiminta, ensi- ja turvakodit, nuorten asumispalvelut, perheneuvottelukeskus, lasten puhe- ja toimintaterapia, yli 18-vuotiaiden jälkihuolto (huostaanottopäätös loppunut), koulukuraattoritoiminta, elatustuen takaisinperinnän palautus (vuoteen 2013 asti), ellei sitä ole merkitty taseessa saatavien vähennykseksi, muihin luokkiin kuulumattomat lasten ja nuorten asumispalvelut yms. lasten ja perheiden palvelut mukaan lukien sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön suorittama ohjaus, neuvonta ja sosiaalisten ongelmien selvittäminen (sekä muu tukitoiminta), joka ei kuulu muiden sosiaali- ja terveystoimen tehtäväluokkien tehtäviin.

Lasten ja perheiden palvelujen käyttökustannuksiin ei sisälly päivähoito. Vuoden 2009 notkahdus käyttökustannuksissa johtuu elatustuen siirrosta Kelalle.

Kuvio 17. Lastensuojelun laitos- ja perhehoito sekä muut lasten ja perheiden palvelut
Käyttökustannukset ja niiden %-osuus sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannuksista

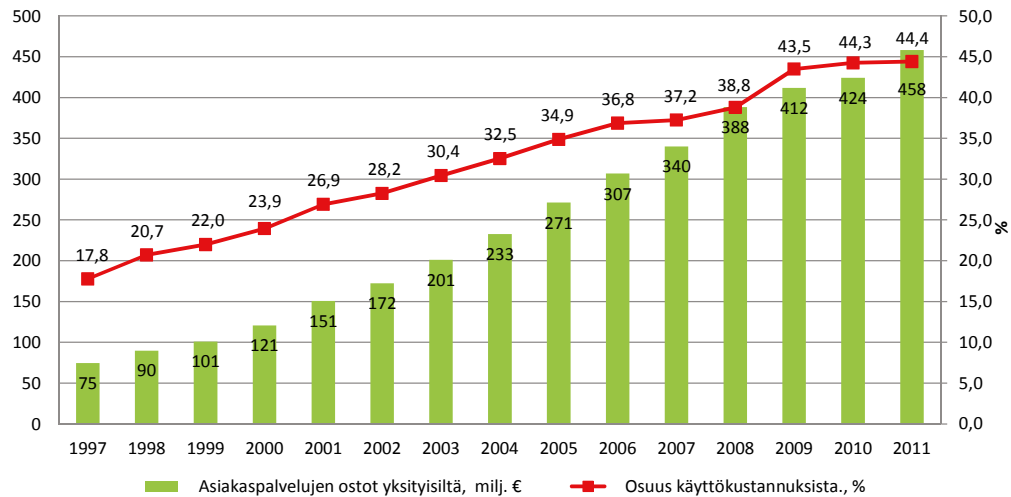
Lähde: Tilastokeskus

Asiakaspalvelujen ostot yksityisiltä ja niiden prosenttiosuus käyttökustannuksista lastensuojelun laitos ja perhehoidossa ja muissa lasten ja perheiden palveluissa on noussut vuoden 1997 17,8 prosentista vuoden 2011 44,4 prosenttiin käyttökustannuksista (kuvio 18).

Kuvio 18. Lastensuojelun laitos- ja perhehoito sekä muut lasten ja perheiden palvelut
Asiakaspalvelujen ostot yksityisiltä ja niiden %-osuus käyttökustannuksista

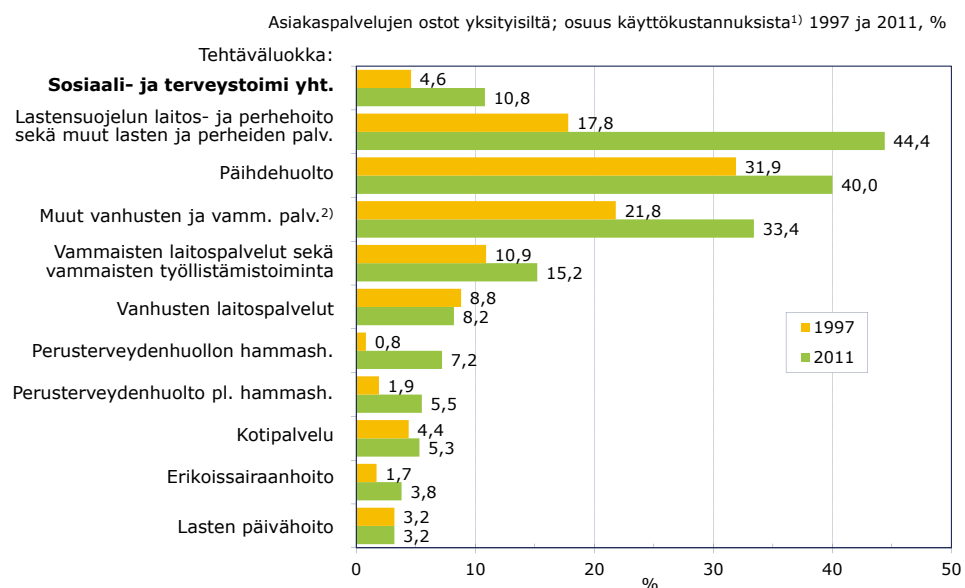
Lähde: Tilastokeskus

Asiakaspalvelujen ostot yksityisiltä palveluntuottajilta ovat lisääntyneet vuoden 1997–2011 välisenä aikana eniten lastensuojelun laitos- ja perhehoidossa ja muissa lasten ja perheiden palveluissa verrattuna koko muuhun sosiaali- ja terveystoimeen (kuvio 19). Vuonna 2011 kaikista lastensuojelun laitos- ja perhehoidon ja muiden lasten ja perheiden palvelujen palveluista 44,4 prosenttia hankittiin yksityisiltä palveluntuottajilta.

Kuvio 19. Asiakaspalvelujen ostot yksityisiltä palveluntuottajilta sosiaali- ja terveystoimessa 1997 ja 2011

Lähde: Tilastokeskus

1) Käyttökustannukset = toimintamenot (ml. sisäiset erät) + poistot + vyörytyserät.

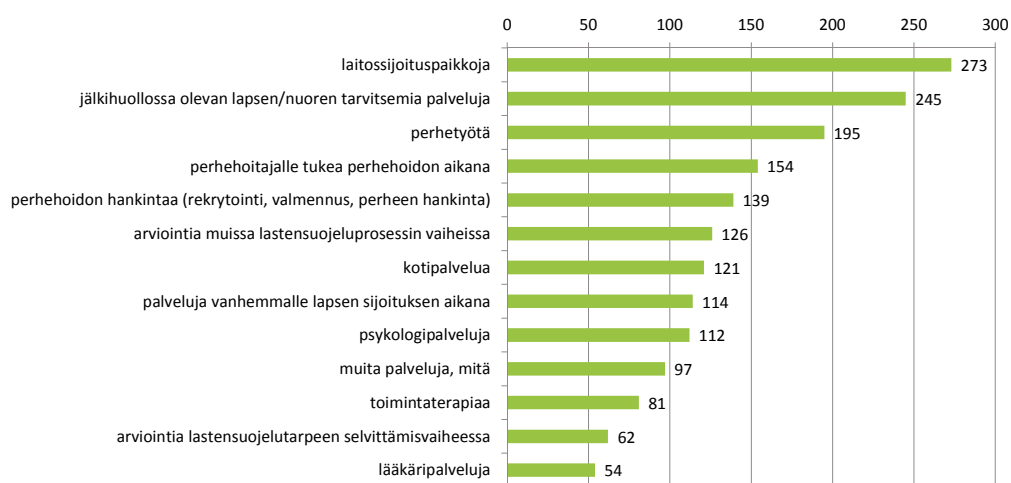
2) mm. vanhusten ja vammaisten päivähoito, päivä-/palvelukeskukset, palvelutalot, ryhmäkodit ja muut vanhusten ja vammaisten asumispalvelut, vanhusten ja vammaisten perhehoito, vammaisetuudet sekä omaishoidon tuki

9.1 Yksityisiltä palveluntuottajilta hankitut lastensuojelun palvelut

”Strategianamme on sekä tuottaa palveluita itse että ostaa niitä. Hankintastrategia on juuri valmisteilla. Lastensuojelussa on perusteltua ostaa harvoin tarvittavaal muuta erityispalvelua. Laadun valvonta on haasteellista ja monikansalliset omistuspohjat kyseenalaisia. Yrityksiä, jotka pyrkivät iskemään kuntien haasteellisiin kohtiin, kuten sosiaalityöntekijöiden puutteeseen, on entistä enemmän ja suhtaudun niihin kriittisesti. Tasavertaisuus ja laatu ovat lähes mahdottomia varmistaa.”

Vastaajille oli tarjolla listaus mahdollisista yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavista palveluista. Vastaaja valitsi joko kyllä tai ei sen mukaan, hankkiko kunta tai alue kyseisiä palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta (kuvio 20). Jokaisen vaihtoehdon jälkeen oli mahdollisuus vapaassa vastaustilassa kuvata tarkemmin, mitä ostot sisälsivät.

Kuvio 20. Mitä palveluja hankitte yksityisiltä palveluntuottajilta?

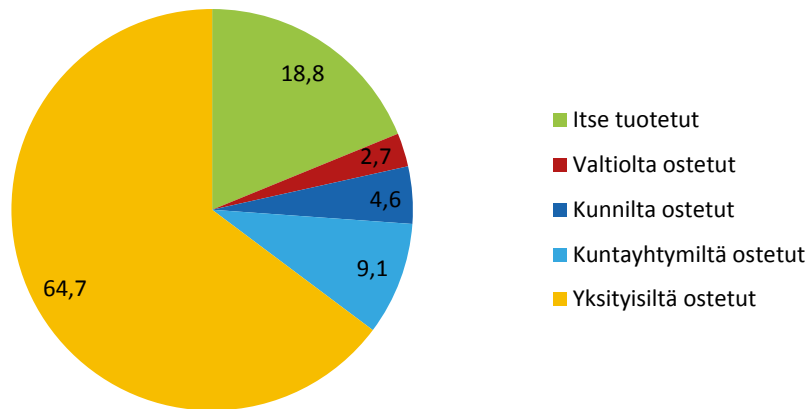
9.2 Laitossijoituspaikat

Laitossijoituspaikkoja hankittiin kaikkein yleisimmin yksityisiltä palveluntuottajilta. Niitä osti 79 prosenttia vastanneista kunnista. Hankittavina palveluina kerrottiin ostettavan avohuollon ja sijaishuollon laitospalveluja ja ammatillista perhekotihoitoa. Useat kunnat ostavat kaikki sijoituspaikkansa ja osa kunnista kaikki pitkäaikaiset sijoituspaikat yksityisiltä palveluntuottajilta, koska näitä laitospalveluja lapsille ei kunnassa ollut. Lisäksi ostettiin laitossijoituspaikkoja erityisen vaativahoitoisille lapsille, erityisen huolenpidon palvelua sijaishuollossa, psykiatrista hoitoa laitoshoidon ja arviointijaksoja laitossijoituksen aikana.

Laitos- ja perhehoidon hoitopäivistä suuri osa hankittiin yksityisiltä palveluntuottajilta vuonna 2011 (kuvio 21).

Kuvio 21. Lastensuojelun laitos ja perhehoidon hoitopäivät (kuntien + Kainuun maakunta). Toiminta palvelujen tuottajan mukaan v. 2011, %-osuus

Lähde: Tilastokeskus

9.3 Jälkihuolto

Lähes 85 prosenttia vastanneista kunnista hankki yksityisiltä palveluntuottajilta jälkihuollossa olevan lapsen ja nuoren tarvitsemia palveluja. Yhä useammin kunnat ostavat laitoksen jälkihuoltopalveluja, myös laitospalvelua. Lisäksi ostetaan erityisesti toisessa kunnassa asuvalle nuorelle jälkihuoltoa ja omaa palvelua täydentämään perhetyötä, tuettua asumista, tukihenkilötoimintaa ja päihdehuollon palveluja.

9.4 Perhetyö

Perhetyötä ostopalveluna hankki 67 prosenttia vastanneista kunnista. Oman perhetyön lisäksi ostetaan tiivistä ja tai pitkäkestoista perhetyötä, erityisosaamista päihdeongelmisten vanhempien kanssa työskentelyyn, lasten valvottuja tapaamisia, ilta- ja viikonloppuna tehtävää perhetyötä, sijoitetun lapsen kotiutustilanteessa perhetyötä sijoituspaikan kautta, tukihenkilötoimintaa ja erityisesti kehitysvammaiselle lapselle suunnattua perhetyötä.

9.5 Perhehoidon hankinta ja tuki perhehoitajalle

Perhehoidon hankintaa (rekrytointi, valmennus, perheen hankinta) osti lähes puolet vastanneista kunnista. Palvelua ostettiin kuntien yhteisesti omistamilta sijaishuoltoyksiköiltä ja erityisyksiköiltä, järjestöltä ja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Yli puolet kunnista hankki ostopalveluna perhehoitajalle tukea perhehoidon aikana. Tätä palvelua ostetaan usein samoilta tahoilta kuin edellä mainittua perhehoidon hankintaa. Hankittavia palveluja ovat perhehoitajalle järjestettävä tuki, koulutus, työnohjaus, konsultaatio, lastenhoitoapu ja perhehoitajan vapaan aikaiset hoitojärjestelyt.

9.6 Arviointi eri vaiheissa

Lastensuojelutarpeen selvittämisvaiheen työskentelyä on ostettu yksityisiltä palveluntuottajilta noin joka viidennessä kunnassa oman työn lisäksi, epäpätevän sosiaalityöntekijän työ-

pariksi ja vanhemmuuden arvioinnin tekemiseen. Lisäksi ostopalvelua on käytetty vaikeissa jääviystilanteissa, kun lastensuojelutarpeen selvittäminen on koskenut omaa henkilökuntaa tai kun on tarvittu psykologin tutkimusta lastensuojelutarpeen selvittämävaiheessa.

Arviointia lastensuojeluprosessissa muissa vaiheissa hankki ostamalla 43 prosenttia kunnista. Ostettiin vanhemmuuden arviointia lastensuojeluprosessin eri vaiheissa, jääviystilanteissa, kun arvioitava oli omaa henkilökuntaa, tiivistä koko perheen arviointia esimerkiksi perheen kotona, olosuhdeselvityksiä, kotiuttamisvaiheen työskentelyä kodin ulkopuolisen sijoituksen päättyessä, sijaishuollon ja huostaanoton tarpeen arviointeja, palveluiden jatkoarviointia määräaikaisen sijoituksen aikana ja laitospuolesta perhekuntoutusta ja -arviointia.

9.7 Kotipalvelu ja palveluja vanhemmalle lapsen sijoituksen aikana

Näitä palveluja ostettiin 41 prosentissa vastanneita kuntia. Palvelut olivat siivouspalvelua, kodinhoitoapua, lastenhoitoa ja tarvittaessa palvelua kotiin viikonloppuisin tai joskus öisin.

39 prosentissa vastanneita kuntia ostettiin vanhempien tueksi sijoituksen aikana psykososiaalista tukea, erityisosaamista ja oman työvoiman riittämättömyyden/jääviyden vuoksi perhetyötä, tarpeen mukaan, päihdepalveluja ja päihdekuntoutusta, perhekuntoutusta ja muita kuntoutuspalveluja, ryhmätoimintaa vanhemmille, ensi- ja turvakotipalvelua ja intensiivistä kotiin tehtävänä työtä.

9.8 Psykologipalveluja ja lääkäripalveluja

Psykologipalveluja osti 38 prosenttia vastanneista kunnista. Niitä olivat lapsen psyykkisen tilanteen arviointi, kun työskentely tapahtuu lapsen kotona, terapia, vanhemmuuden arviointi, kasvatusta- ja perheneuvolan palvelut, psykologin palvelua sijaishuollossa olevalle lapselle, teraplayta, neuropsykologisia testejä ja psykologi työpariksi kotiin tehtävässä kuntouttavassa työssä.

Lääkäripalveluja lastensuojelun asiakkaille hankki ostamalla alle viidennes vastanneista kunnista. Näitä olivat silmälääkärin ja psykiatrin palvelut, erilaiset tutkimukset ja hoidot.

9.9 Muita palveluja

Kolmannes vastanneista kunnista hankki muitakin palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Näitä olivat perheiden avo- ja laitospuolesta kuntoutuspalvelut, ensikotipalvelut, turvakotipalvelut, edunvalvonta, perheterapia, neuropsykologin palvelut ja vaativa siivouspalvelu. Muita hankittuja palveluja olivat myös kuljetuspalvelut, nuorille suunnattu ammatillinen tukipalvelu, tukiviikonloput, päihdehuolto, kriisipalvelut, koulutus, työnohjaus, konsultaatio, musiikki-terapia, olosuhdeselvitykset, päivähoito, ja erityisen vaativia tukihenkilö tai tukiperhepalvelu. Toimintaterapiaa hankki ostamalla alle kolmannes kunnista.

9.10 Yksityisillä palveluilla voidaan täydentää kunnan omaa palvelutuotantoa

44 prosenttia vastaajista kertoi näkemyksiään yksityisten palvelujen käyttöön lastensuojelussa.

Useat vastaajat kertoivat, että yksityiset palvelut voivat tukea ja täydentää kunnan omaa palveluvalikoimaa, mutta samalla on tärkeää pitää kunnan omat resurssit hyvällä tasolla. Yksityiset palvelut voivat erikoistua erilaiseen ammatilliseen työhön ja pitää painopistealuee-

---

naan tiettyä problematiikkaa ja myös hankkia siihen täsmäosaamista. Esimerkiksi perhetyötä täydentämään tai korvaamaan on ostettu perhetyötä ja perhekuntoutusta ja myös tukihenkilö ja -perhetoimintaa hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta.

Viime vuosina on esimerkiksi panostettu avohuollon tukitoimissa ostopalveluihin, jotta voitaisiin välttää lasten laitossijoituksia, jotka puolestaan hankitaan kokonaisuudessaan yksityisiltä palvelun tuottajilta osassa kuntia. Monissa kunnissa väestöpohjan arvioitiin olevan liian pieni omien laitospalvelujen järjestämiseen. Esimerkkinä liian pienestä väestöpohjasta omia laitospalveluja ajatellen mainittiin 22 000 asukasta. Erityisesti sijaishuolto mainittiin palveluna, joka ostetaan joissain kunnissa kokonaisuudessaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Ostamalla sijoituspaikan yksityiseltä palveluntuottajalta saadaan tietty sijoituspaikka tietylle lapselle. Tämän katsottiin olevan hyvä esimerkki jossa yksityinen ja julkinen palvelutuotanto voivat yhdessä saada tulosta aikaan. Useilla kunnilla oli myös hyväksi todettuja ja pitkään kestäneitä kumppanuuksia yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Kuntien yhteisesti ylläpitämät, seudulliset sijaishuoltoyksiköt koettiin hyväksi, luotattaviksi ja toimiviksi. Perheiden rekrytointi, valmennus ja tukeminen tapahtuvat näiden yksiköiden kautta, samoin muiden sijaishuoltopaikkojen etsintä, sijoituksen toteutus ja valvonta.

Lastensuojelun laitoshoidon arvioitiin olevan suurta liiketoimintaa eikä kunnissa useinkaan koeta saatavan sitä, mitä on katsottu tilatun. Hinta-laatusuhteessa koettiin olevan suurta vaihtelua riippuen palveluntuottajasta. Korkeat hinnat vastaavaan kunnalliseen toimintaan verrattuna hämmästyttävät kunnissa. Yksityisten palvelujen arvioitiinkin olevan ylihinnoiteltuja kuntien itse tuottamiin palveluihin verrattuna.

Vaikeutena koettiin myös palveluntuottajien suuri määrä ja se, ettei paikkojen laadusta ja sopivuudesta sijoitettavalle lapselle ole käytännössä mitään varmuutta sijoituspäätöstä tehdessä, vaan kyse on usein eräänlaisesta hakuammunnasta tilanteessa, jossa ratkaisu on tehtävä hyvinkin nopeasti. Kunnilla pitäisi olla enemmän aikaa tutustumiskäynteihin palveluja tarjoaviin yrityksiin, jotta voisi kertoa niistä asiakkaalle.

Yksityisiä palvelujen tuottajia on havaittu tulleen alalle runsaasti viime vuosina. Kaikkien palveluntuottajien toiminta ei välttämättä ole laadukasta. Valvonta koetaan hankalaksi ja haastavaksi. palvelujen hinnoittelu, esimerkiksi matka-aikojen laskuttaminen - kaipaisi selkiyttämistä. Raportointi kuntaan päin ei välttämättä ole säännönmukaista.

Yksityisten palveluntuottajien valvonta ei aina ole riittävää, ja kunnilla ei aina ole valvonnan toteuttamiseen riittävästi resursseja.

Yksityiset palveluntuottajien koettiin hakevan tällä hetkellä kuumeisesti uusia toimintamuotoja säilyttääkseen toimintansa. Pelkän sijaishuollon palvelujen tarjoamisesta on havaittavissa siirtymistä tarjoamaan avohuollon palveluja, kuten perhetyötä, avokuntoutusta ja perhehoitajien rekrytointia. Yksityiset palveluntuottajat saattavat nykyään tarjota aggressiivisesti palvelujaan, joihin ei kunnissa aina ole varaa. Sama tilanne voi olla naapurikunnissakin, joten kuntaliitokset eivät olisi ratkaisu tähän ongelmaan.

Yksityisten palveluntuottajien katsottiin tuottavan palveluita, joille on kysyntää. Yksityisten palveluntuottajien ketjuuntuminen nostaa kuntien arvioin mukaan hintoja, laatu saattaa kärsiä sekä kilpailu kaventua. Pienet yksityiset lastensuojeluyksiköt voivat olla joustavampia ja yhteistyö kunnan kanssa helpompaa.

Useat vastaajat arvioivat, että lastensuojelussa erityisesti palvelutarpeen arviointi eri vaiheissa on palvelu, joka on viisasta järjestää oman toimintana. Yksityisissä laitoksissa sijoitettuna olevien lasten kotiutustyö koettiin haasteena, sillä lapset ja perheet pyritään kiinnittämään laitokseen eikä kotiuttamaan sieltä pois.

Yksityisten palvelujen käytössä katsottiin piilevän vaara vastuun ulkoistamisesta. Ehtiikö kunta riittävästi olemaan mukana asioissa ja pystyykö kunta pitämään langat käsissään? Kaikkea ei voi ulkoistaa. Yksityisten palvelujen käytön lisäämisessä arvioitiin myös olevan uhkia: kuinka kauan niitä saa, minkälaisella sitoutumisella, miten tieto kulkee kunnan ja palveluntuottajan välillä ja pirstaloituuko lapsen polku liiaksi.

9.11 Yksityisten palvelujen kalleus, laatu ja valvonta huolestuttavat

”On erittäin kallista ja hajallaan. Huolestuttaa markkinoille meno.”

”Sijaishuollon kustannukset ammatillisessa perhekodissa tai laitoksessa ovat aivan liian korkeat. Pienen kunnan on mahdotonta selvittää 15–17 lapsen sijaishuollon kustannuksista, kun vuoro-kaushinta on 190–275 euroa. Perhehoito on toki halvempaa.”

”Kunnalle tulisi luultavasti halvemmaksi, jos kunta itse pystyisi tarjoamaan riittävästi perhetyötä, palveluja vanhemmalle ja perhekuntoutusta ja psykologipalveluja.”

”Yksityisiä palvelujen tuottajia on tullut runsaasti viime vuosina. Kaikkien toiminta ei välttämättä ole laadukasta. Yksityisten palveluntuottajien valvonta on hankalaa ja haastavaa. Hinnoittelu kaipaisi selkiyttämistä. Raportointi ei ole välttämättä ole säännönmukaista.”

9.12 Yksityisten palvelujen käyttöön liittyy riskejä

”Haluaako yksityinen palveluntuottaja toimia niin, ettei lastensuojelun tarvetta enää ole?”

”Laatu vaihtelee liikaa. Yksityisillä ei ehkä motivaatiota korjata perheen tilannetta.”

”Kuntien käytössä tulisi olla myös omia laitospaikkoja. Esimerkiksi kiireellisissä sijoituksessa jatkotoimenpiteiden tarpeen arvioiminen on osoittautunut sujuvammaksi ja määrätietoisemmaksi kuntien omilla lastensuojelulaitoksissa. Kotiinpaluu on ollut selkeästi kirikkaampana tavoitteena kunnan omilla laitoksissa.”

”Huolettaa se, kykenevätkö kunnat pitämään langat, kun palveluja entistä enemmän ostetaan ulkoa.”

”Tilanne tällä hetkellä epäselvä, koska ei ole mitään takuuta, millaisia palveluja yksityiset palveluntuottajat tarjoavat. Kilpailutus on vielä olematonta ja palvelun laatu ja taso epätasaista.”

”Yksityisten palvelujen käytön lisäämisessä on uhkia: kuinka kauan niitä saa, minkälaisella sitoutumisella, miten tieto kulkee, pirstaloituuko lapsen polku liiaksi.”

”Yksityisiä palveluja ja niiden laatua vaikea arvioida. Palvelut jäävät usein irrallisiksi ja tavoitteet ja keinot jäävät usein epäselviksi. Ulkopuoliset palvelut työllistävät enemmän kuin kunnan omat palvelut.”

”Vastustan täydellistä sosiaalitoimen ulkoistamista yksityiselle palveluntuottajalle. Vaikka kunnan palveluksessa oleva sosiaalityöntekijä vastaisikin asiakassuunnitelmasta, mutta kunnalla ei ole ainoatakaan omaa palvelua, eikä työntekijällä mahdollisuuksia valita, mistä hankitaan,

---

työntekijä tulee liian riippuvaiseksi yksityisestä palvelujen tuottajasta, varsinkin kun on vain se yksi ainoa, jolle kaikki ulkoistettu.”

9.13 Kuntien omien palvelujen tulisi olla riittävän vahvalla tasolla

”Jollakin keinoin olisi oltava myös julkisen sektorin palveluja, jotta hintatasolle olisi vertailupohjaa ja kustannukset pysyisivät kohtuullisina. Avohuollon tukipalveluja on ostettavissa ihan laidasta laitaan, mutta hinnat ovat pilvissä. Ymmärrän, että laadusta on maksettava ja maksetaankin. Lastensuojelu on kuitenkin alue, jossa yritetään kaikki keinot käyttää, jotta lapsen tilanne paranisi ja aikuisuuteen kasvu onnistuisi.”

”Pienen kunnan on sijoituksissa turvauduttava ostopalveluihin, mutta monissa muissa lastensuojeluun liittyvissä palveluissa järkevämpi ratkaisu olisi itse tai naapurikunnan kera järjestetty toiminta, joka olisi tällöin pitkäjänteistä ja suunnitelmallista. Kuntien palvelujen alasajo on poikinnut monen ”sortin” palvelun tuottajaa.”

”Sinällään palvelut ovat pääsääntöisesti olleet hyviä, mutta ostopalveluja käyttämällä on kuitenkin haasteellista kehittää omia toimintoja.”

”Yksityiset palvelut tukevat julkista palvelutuotantoa. Olemme pyrkineet tuottamaan omia työmuotoja esimerkiksi ammatillinen tukihenkilö, sosiaalihoajaan lähituki avohuollossa ja jälkihuollossa, perhearviointi- ja kuntoutustyömuoto ja perhehoidon sosiaalihoaja. Omana työnä tehty työ on kustannusvaikuttavampaa. Laskelmia on tehty esimerkiksi ammatillisen tukihenkilötyön osalta. Tiedonkulku ollut hyvää ja oikea-aikaista. Pitkäkestoisia laitossijoituksia tulisi saada vähennettyä koko Suomen maassa. Toki perhehoito on nyt lainkin mukaan ensisijainen, mutta käytännössä ei aina mahdollinen. Mitä näihin ”mahdottomiin” tilanteisiin vaihtoehtoksi?”

”Ostetaan psykiatrisen sairaanhoidon palveluita esimerkiksi kotona tehtävässä tiiviissä perhe-työssä, missä vanhemmalla on psykiatrisen tuen tarvetta. Ostetaan myös lastenpsykiatrasta lapsen kotona tehtävää hoitoa. Tätä tukea on annettu myös perhehoitajien tueksi vaativissa tilanteissa. Yksityiseltä ostetaan entistä enemmän vahvaa jälkihuollon palvelua, koska sijoituksia tehdään entistä enemmän nuorten kohdalla ja sijoitusajat jäävät lyhyeksi, joten kuntoutuminen ilman vankkaa jälkihuollon tukea jää vähäiseksi. Arvioitaessa koko lastensuojelun prosessia, on tilanteita, missä ostopalvelu on paikalla, mutta edellyttää hyvää yhteistyötä. Perustyössä, esimerkiksi lastensuojelun tarpeen selvityksessä, oma työ on huomattavasti laadukkaampaa. Yleensä omana työnä tehtynä selvitystyö mahdollistaa hyvän yhteistyön lapsen ja perheen kanssa, jos lastensuojelun asiakkuus jatkuu selvittämisen jälkeen. Meillä on kokemusta siitä, että omana työnä tehty palvelu on vähentänyt kustannuksia ja ollut tehokasta. Omaa työtä onkin lisätty ja resurssia on siirretty pois ostopalveluista.”

9.14 Kehittämisehdotus

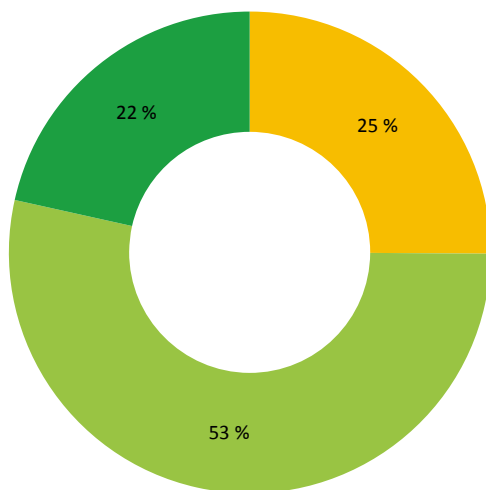
Kuntien omana toimintana tai kuntien yhteisenä toimintana järjestettäviä lastensuojelun avo- ja laitoshuollon ja jälkihuollon palveluja vahvistetaan ja monipuolistetaan, jotta yksityisten palvelujen rooli kunnan omia palveluja täydentävänä palveluna voidaan varmistaa ja lastensuojelun kustannusten kasvua hillitä.

10 Sosiaalityön organisointi ja mitoitukset

10.1 Sosiaalityön organisointi

Kyselyllä kartoitettiin lastensuojelua järjestävien alueiden tapoja organisoida lastensuojelun sosiaalityötä avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon osalta (kuvio 22). Sitten kysyttiin, miten lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat hoidetaan (kuviot 23–25). Lopuksi kysyttiin, miten jälkihuollon palvelu on järjestetty (kuvio 26). Kyselyllä ei selvitetty sitä, kuinka monella järjestämisalueella lastensuojelutarpeen selvittäminen on eriytetty omaksi toiminnakseen.

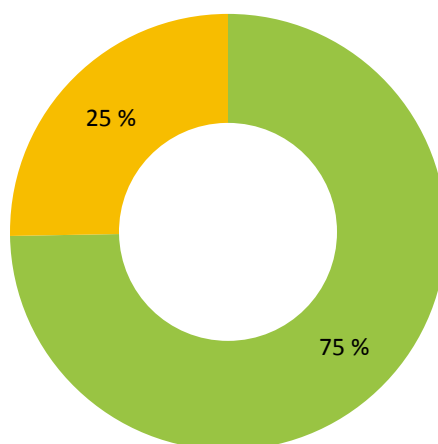
Kuvio 22. Kuinka lastensuojelun sosiaalityö on organisoitu?

n = 279

- 1. Teemme yhdennettyä sosiaalityötä (sosiaalityöntekijöillä voi olla lastensuojelun ohella tehtävänä esimerkiksi aikuissosiaalityötä tai vammaissosiaalityötä.)
- 2. Lastensuojelun sosiaalityö on eriytetty muusta sosiaalityöstä siten, että samat sosiaalityöntekijät tekevät avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityötä.
- 3. Lastensuojelun sosiaalityö on eriytetty muusta sosiaalityöstä siten, että myös avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityö on eriytetty toisistaan.

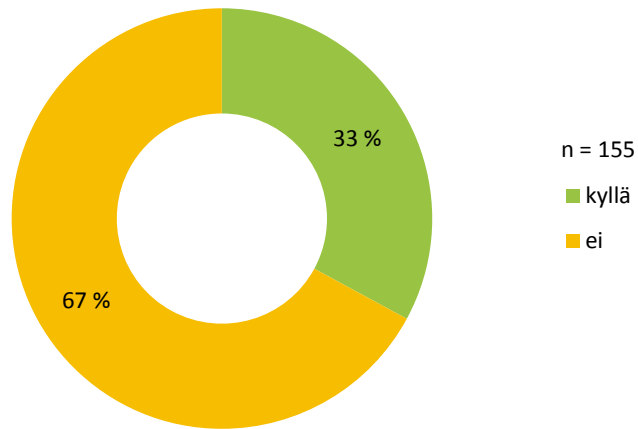
Kuvio 23. Yhdennettyä sosiaalityötä tekevät sosiaalityöntekijät hoitavat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat

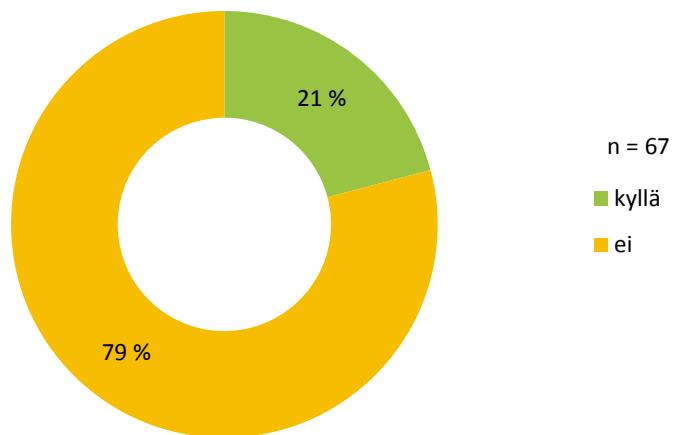
n = 83

- kyllä
- ei

Kuvio 24. Lastensuojelun sosiaalityötä tekevät sosiaalityöntekijät hoitavat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat

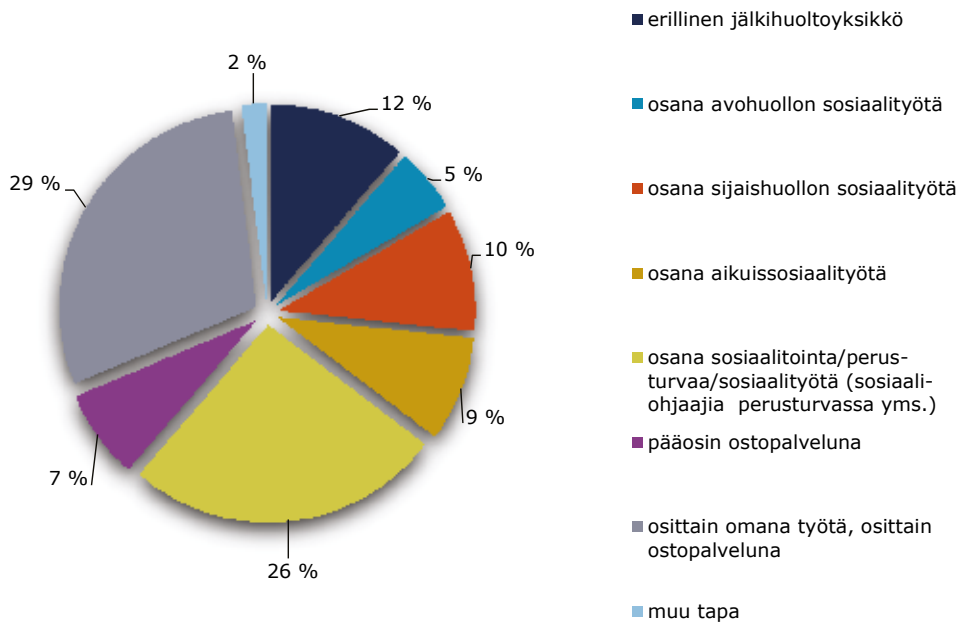

Kuvio 25. Avohuollon sosiaalityöntekijät hoitavat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat

Kuvio 26. Jälkihuollon järjestäminen

Kertokaa tässä lyhyesti, miten jälkihuolto on alueellanne järjestetty?
(N = 150)

Hieman yli puolet kunnista on organisoinut lastensuojelun sosiaalityön eriyttämällä sen muusta sosiaalityöstä siten, että samat sosiaalityöntekijät tekevät avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityötä. Hieman yli viidennes kunnista on eriyttänyt lastensuojelun sosiaalityön erikseen myös avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityöhön ja neljännes kunnista tekee yhdennettyä sosiaalityötä.

Yhdennettyä sosiaalityötä toteuttavista kunnista kaksi kolmesta on sisällyttänyt myös lastensuojeluasiakkaiden toimeentulotukiasiat yhdennettyyn työhön ja neljännes kunnista ei ole toiminut näin.

Lastensuojelun sosiaalityön eriyttäneistä kunnista kaksi kolmesta oli organisoinut myös lastensuojelun asiakkaiden toimeentulotukiasiat lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja kolmanneksessa vastanneista kunnista lastensuojelun sosiaalityöntekijät eivät hoitaneet toimeentulotukiasioita.

Silloin, kun lastensuojelun sosiaalityö oli eriytetty vielä pidemmälle eli niin, että kunnissa oli erikseen avohuollon sosiaalityötä tekevät ja sijaishuollon sosiaalityötä tekevät, viidenneksessä kunnista avohuollon sosiaalityöntekijät hoitivat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentuloasiat ja muissa tällä tavalla lastensuojelutyön organisoineissa kunnissa avohuollon sosiaalityöntekijät eivät hoitaneet toimeentulotukiasioita. Ilmeisestikin heidän toimeentulotukiasioitaan hoidettiin kuntien aikuissosiaalityön yksiköissä.

Jälkihuoltoa järjestettiin useilla eri tavoilla. Jälkihuoltoa tehtiin osana aikuissosiaalityötä, osana perusturvaa sosiaaliohjaajien voimin, osana sijaishuoltoa tai avohuoltoa tai sitä

---

varten oli oma yksikkö. Osa kunnista hoiti jälkihuollon pääosin ostopalveluna ja osa omana toimintana ja ostopalveluna.

Kuntien lastensuojelutyötä siis tehdään monilla erilaisilla organisointitavoilla. Tämä tuo omat haasteensa sen arvioimiseen, voidaanko ja tulisiko lastensuojelun sosiaalityöllä olla mitoituksia asiakasmääristä.

10.2 Sosiaalityön mitoitus

”Nykyinen lastensuojelua koskeva keskustelu keskittyy liiaksi sosiaalityöntekijöiden määrään. Tarkoituksenmukaisempaa olisi katsoa lastensuojelussa työskentelevien työntekijöiden kokonaisuutta ja lähteä toteuttamaan jo vuonna 2007 STM:ssä valmistellun tehtävärakennesuosituksen mukaista työnjakoa, jossa sosiaalityöntekijä vastaa niistä tehtävistä, jotka edellyttävät ylempää korkeakoulututkintoa ja ovat mukana asiakasprosessin avainkohdissa. Sosiaaliohjaajat (amk-sosionomi) vastaavat pääosin selvitys- ja valmistelutyöstä, asiakkaiden palveluohjauksesta, perhetyöstä, avoimuuden ja jälkihuollon tukitoimien toteuttamisesta asiakassuunnitelman mukaisesti. Näin saataisiin tehtävänkuvat vastaamaan koulutusta ja myös sosionomien osaaminen tulisi hyödynnettyä täysimääräisesti.”

”Olisi hyvä määritellä ehdoton on katto asiakasmäärille.”

”Sitova mitoitus on hyvä tavoite, mutta sen määrittely vaatii paljon pohjatyötä ja lastensuojelun eri tehtäväkokonaisuuksien tarkastelun.”

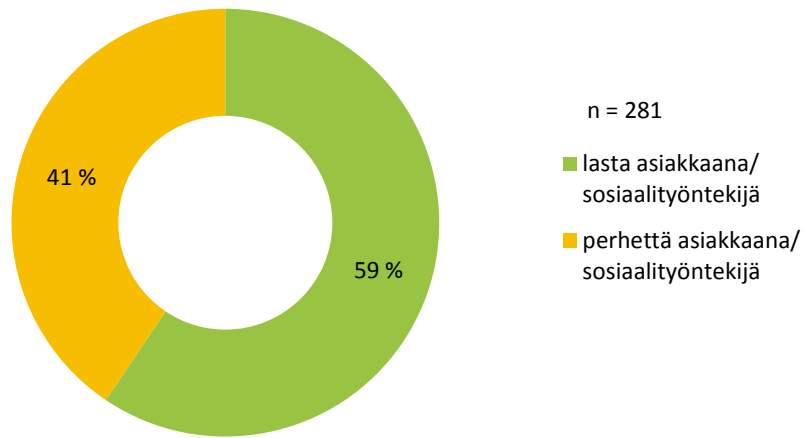
”Jos sitovat mitoitus tulisivat voimaan ennen rakenteellisia muutoksia, johtaisi se vain lain rikkomiseen varmaan jokaisessa kunnassa. Yllä mainitsemani mitoitus (lasta/perhettä/sosiaalityöntekijä) koskevat nykyistä tapaa hoitaa lastensuojelua. Jos työ organisoidaan toisin, voi mitoitus olla isompikin.”

”Mitä tehtäisiin yli jääville asiakkaille?”

Lastensuojelun sosiaalityön asiakasmäärille sosiaalityöntekijää kohti ei ole tällä hetkellä olemassa mitoitussuosituksia. Niiden tarpeesta on keskusteltu laajasti viime vuosina. Mitoitukseen liittyvät kysymykset ovat olleet mukana lastensuojelun laatusuositusten valmistelutyössä. Valmistelu on alkanut vuoden 2009 alkupuolella ja lausuntokierros kunnille ja keskeisille viranomaisille ja sidosryhmille järjestettiin vuodenvaihteessa 2010–2011. Mitoitusten tavoitteena on se, että niiden avulla voitaisiin vaikuttaa sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriin ja lastensuojelun sosiaalityössä ilmenevään ylikuormitustilanteeseen. Suositusten valmistelu on edelleen meneillään Sosiaali- ja terveysministeriössä.

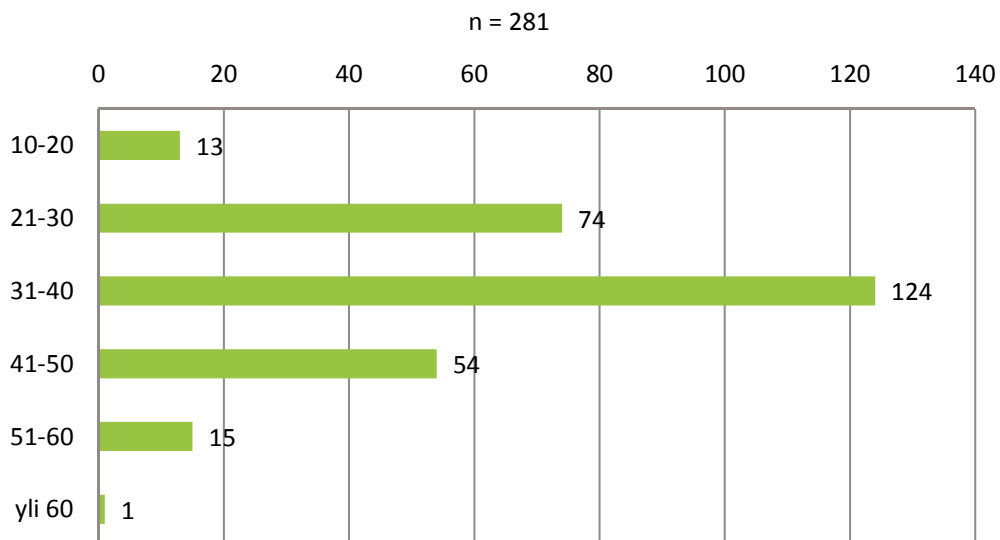
Kyselyssä kysyttiin ensin vastaajien näkemyksiä tilanteesta, että mikäli lastensuojelun asiakasmäärille annettaisiin suosituksia mitoituksista, tulisiko niiden olla lasta/ sosiaalityöntekijä vai perhettä/sosiaalialaityöntekijä (kuviot 27). Sen jälkeen kysyttiin vastaajien arvioita kummankin vaihtoehdon osalta sopivista asiakas- ja perhemääristä sosiaalityöntekijää kohden (kuviot 28 ja 29). Kyselyssä ei ehdotettu valmiiksi muita vastausehtoja mitoitusmääräytymiselle. Lopuksi kysyttiin, kannattavatko vastaajat mitoituksia (kuviot 30). Tämän jälkeen vastaajat (46 prosenttia vastanneista) perustelivat antamiaan vastauksia avoimessa vastaustilassa ja kertoivat muita näkemyksiään mitoituksiin liittyen (luvut 10.3–10.6).

Kuvio 27. Mikäli suosituksia lastensuojelun asiakasmäärille annetaan, mitoituksen tulisi olla

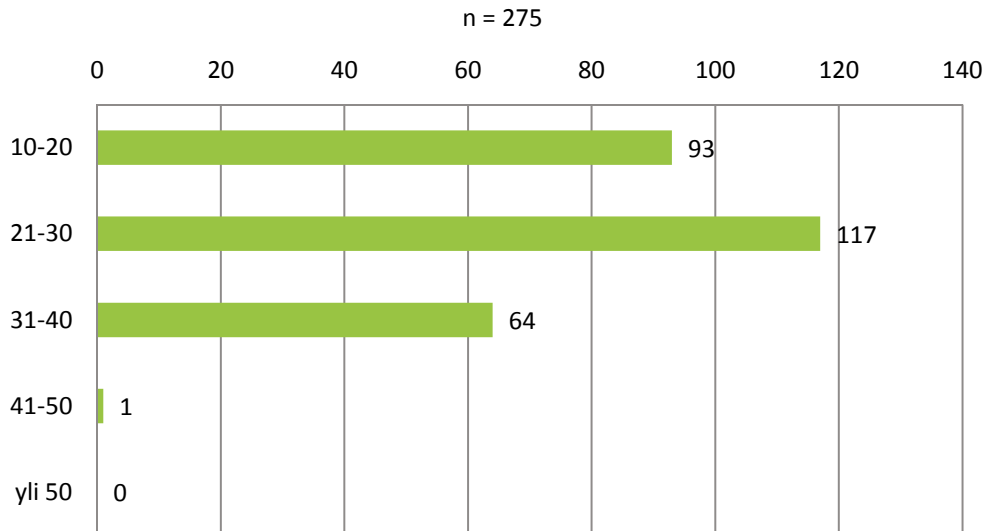

Arvioikaa mitkä olisivat sopivat asiakasmäärät lastensuojelun sosiaalityössä.

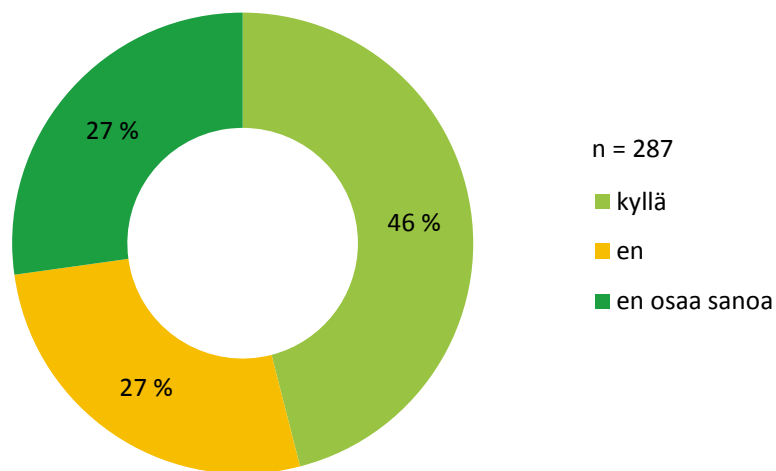
Kuvio 28. Sosiaalityöntekijällä asiakkaana samanaikaisesti lapsia

Kuvio 29. Sosiaalityöntekijällä asiakkaana samanaikaisesti perheitä

Kuvio 30. Kannatatteko sitovaa mitoitusta sosiaalityön asiakasmäärälle?

Mikäli suosituksista asiakasmääristä annettaisiin joko lapsimäärään tai perheiden määrään liittyen, vastaajat kannattivat enemmän lapsimäärään perustuvaa mitoitussuosittelua. Selvästi eniten (44 prosenttia) vastaajat kannattivat sitä, että sopiva asiakasmäärä asettuisi 31–40 lapsen välille sosiaalityöntekijää kohti. Hieman yli neljännes vastanneista kannatti asiakasmäärää 21–30 lasta/sosiaalityöntekijä ja alle viidennes katsoi, että 41–50 lasta voisi olla sopiva lapsimäärä sosiaalityöntekijää kohden. Näitä pienemmät tai suuremmat asiakasmäärät saivat vain vähäistä kannatusta.

Vajaa puolet vastanneista (42 prosenttia) asettaisi perheiden määräksi sosiaalityöntekijää kohden 21–30 perhettä, kolmannes vastanneista näki sopivaksi 10–20 perhettä ja neljännes 31–40 perhettä. On huomattava, että vastaajat vastasivat kattavasti näihin kysymyksiin, myös niissä tilanteissa, että eivät itse kannattaneet asiakasmäärään perustuvia sosiaalityön mitoituksia.

Sitovia mitoituksia kannatti alle puolet vastanneista (46 prosenttia). Osa vastusti (27 prosenttia) ja osalla vastanneista (27 prosenttia) ei ollut selkeää kantaa asiaan.

Avoimissa vastauksissa kuvataan sitä, miksi mitoituksia kannatettiin, millaisia pulmia liittyisi lastensuojelun asiakasmääriin perustuvaan mitoitukseen ja niitä seikkoja, joita olisi hyvä ottaa huomioon mitoituksia suunniteltaessa. Kukaan vastanneista ei ollut sitä mieltä, että lastensuojelun kuormitukseen ei tulisi puuttua millään lailla. Vastaajat ovat lähteneet pohtimaan sitä, millä tavalla työtilanteeseen vaikutettaisiin siten, että työn määrään ja kuormituksen voitaisiin todellisuudessa vaikuttaa.

10.3 Mitoituksia kannatettiin

- Jos työmäärä olisi kohtuullinen, asiakkaita ehdittäisiin oikeasti auttaa. Kansalaisten tulisi olla samanarvoisessa asemassa riippumatta siitä, missä kunnassa he asuvat.
- Ylikuormitustilanteessa – pahimmillaan yli 70 lasta sosiaalityöntekijällä – joudutaan karsimaan asiakkaita ”hyvinvoivimmasta” päästä. Kiireellinen työ vie aikaa muilta perheiltä eikä heidän asioitaan voi loputtomasti siirtää.
- Mitoitukset ovat tarpeellinen työ hoidettavuuden ja tuloksellisuuden kannalta. Mitoituksen tulisi olla kuntia sitova, joka huomioidaan budjetissa ja sitä kautta työntekijämäärissä. Mitoituksen perusteella voitaisiin perustella lisäresursseja lastensuojeluun.

10.4 Mitoitukset yhdennetyssä työssä pulmalliset toteuttaa

- Asiakasmäärät yhdennettyä työtä tehtäessä on vaikeata määritellä asiakasmäärään perustuvaksi.
- Eri asiakasryhmien tarpeet yhdennetyssä työssä ovat erilaisia ajatellen myös asiakaspäästösten tekoa ja asiakastilanteiden haastavuutta.
- Pienessä kunnassa yksi sosiaalityöntekijä hoitaa kaiken sosiaalityön – miten mitoitetaan?

10.5 Perheiden erilaiset palvelutarpeet vaikuttavat työmäärään

- Asiakasmäärä ei kerro vielä mitään työmäärästä. Asiakasperheiden tilanteet ovat erilaisia. Joskus sosiaalityöntekijällä voi olla asiakkuudessa 50 perhettä, joista 30 aktiivisessa työskentelyssä ja 20 harvakseltaan tavattavia, joskus voi olla akuutissa vaiheessa 40 perhettä samanaikaisesti.
- Perheet selvitysvaiheessa, huostaanottovaiheessa, sijaishuollossa ja jälkihuollossa vaativat erityyppisen työskentelyn ja työmäärän. Työn kuormittavuuden vaihtelu akselilla rauhallisessa suunnitelmallisessa avohuollon vaiheessa olevat ja huostaanottoprosessissa olevat on suuri. Esimerkiksi selvitysvaiheessa voisi olla 3–5 perhettä kerrallaan, jotta selvittäminen voitaisiin hoitaa huolellisesti ja määräaikojen puitteissa.
- Osassa perheitä on vain yksi lapsi ja jossain jopa 12 lasta. Osassa perheistä lastensuojelun tarpeessa on vain yksi lapsi ja osassa kaikki lapset. Tämä vaikuttaa myös asiakassuunnitel-

-
- mien ja asiakaspäätösten määrään ja dokumentaatioon.
- Esimerkiksi pari kolme perhettä voi viedä yhden sosiaalityöntekijän työajan kokonaan, toisaalta työ voi olla monien perheiden osalta asiakassuunnitelmien laadintaa ja päivittystä, jos perhe on ohjattu muun palvelun piiriin ja saa tarvitsemansa palvelun muualta palvelujärjestelmästä. Toisinaan yksi perhe voi työllistää yhtä paljon kuin 10 muuta perhettä lastensuojelussa.
  - Mitoitus on epäjohdonmukainen riippumatta siitä, onko se määritelty lapsia vai perheitä sosiaalityöntekijää kohti.
  - Mitoituksissa pitäisi ottaa asiakasmäärän sijasta huomioon työn laatu ja sisältö.
  - Sosiaalityöntekijät yleensä kannattavat mitoituksia. Esimiehet ja hallinto eivät kannata varauksettomasti asiakkuuksiin liittyvien määrittelyongelmien vuoksi.

10.6 Miten asiakkaana olemisen määriteltäisiin mitoituksen pohjaksi?

- Mitä tarkoitettaisiin samanaikaisesti asiakkuudessa olemisella? Pitäisi määritellä, mitä sosiaalityöntekijän tulisi vähintään tehdä asiakkaansa kanssa tarkastelujakson aikana, jotta voidaan puhua aktiivisesta asiakkuudesta. Jos sitoviin mitoituksiin mennään, tulee seurantajakson olla riittävän pitkä todellisen kuormittavuuden havaitsemiseksi.
- On pohdittava tarkemmin asiakkuuden kriteeriä – kuka on asiakas ja milloin asiakkuus loppuu?
- Kunnissa olevista asiakastietojärjestelmistä tämä tieto ei ole helposti saatavissa nykyisessä tilanteessa.

10.7 Kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmän näkemys henkilökuntamitoituksista

Huoltaja-säätiön laajennetun Kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmä käsitteli myös mahdollisia sosiaalityölle asetettavia asiakasmitoituksia kokouksessaan 25.1.2013.

Ryhmä lähtee kunnallisen sosiaalipolitiikan kokonaisuudesta. Siihen ajatteluun jonkin osa-alueen henkilöstömitoitukset sopivat huonosti. Kunnan kaikki toiminta-alueet ovat kokonaisuus, jonka osaset vaikuttavat muihin ja näin muun muassa lastensuojelutarvetta vähentävät edellytykset luodaan kunnan muilla toiminta-alueilla ja toisaalta lastensuojeluprosessiin osallistuu myös muiden hallintoalojen henkilöstöä.

Kuntien monenlaiset lastensuojelun organisointitavat vielä edellä mainitun lisäksi vähentävät henkilöstömitoitusten mielekkyyttä tai edes mahdollisuutta. Lastensuojelu on osa kunnan peruspalvelurakennekokonaisuutta.

10.8 Kehittämisehdotus

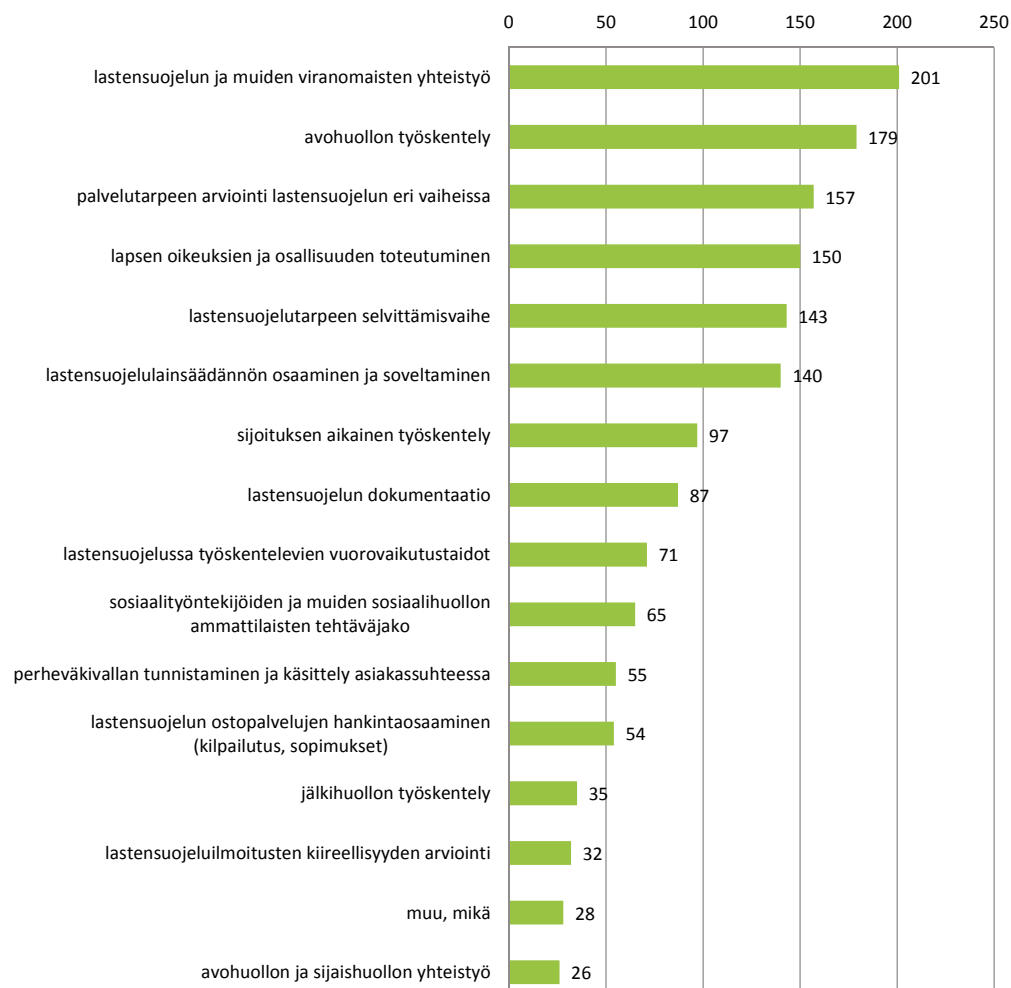
- Lastensuojelun ylikuormitustilanne puretaan, jotta voidaan tehdä laadukasta työtä ja varata asiakkaille riittävästi aikaa.
- Ensin tehdään rakenteelliset ratkaisut lastensuojelun työn järjestämisestä alueilla ja organisoidaan lastensuojelutyö selkeästi sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen kesken. Mitoitukset asiakastyölle laaditaan sen jälkeen.
- Asiakastyön mitoittaminen asiakasmäärä / sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tiimi otetaan tarkasteluun mahdollisuutena mitoittaa asiakastyötä.

11 Lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

”Lastensuojelua ei voi kehittää vain sisäänpäin. Vaaditaan kokonaistarkastelua kaikista palveluista.”

Kyselyssä vastaajille annettiin 16 lastensuojeluun liittyvä tehtäväaluetta, joista heitä pyydettiin valitsemaan viisi tärkeintä sillä periaatteella, mitkä niistä olisivat tärkeimpiä lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantamisen kannalta (kuvio 31). Lopuksi vastaajat (26 prosenttia) kertoivat muita näkemyksiään aiheeseen liittyen.

Kuvio 31. Mitä alla olevista osa-alueista tulisi mielestänne vahvistaa lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi?

Vastanneiden kuntien valitsemat viisi keskeisintä kehittämiskohdetta lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi ovat

1. Lastensuojelun ja muiden viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen (70 prosenttia)
2. Avohuollon kehittäminen (62 prosenttia)
3. Palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen lastensuojelun eri vaiheissa (54 prosenttia)
4. Lapsen oikeuksien ja osallisuuden toteutuminen (52 prosenttia)
5. Lastensuojelutarpeen selvittämisvaihe (49 prosenttia)

Vastaajat nostivat esille keskeisinä kehittämiskohteina myös sen, että lastensuojelun tulisi nykyistä enemmän kyetä tukemaan peruspalveluissa tehtävää työtä. Lisäksi peruspalvelujen tukea perheille tulisi vahvistaa, aikuisten pitäisi saada tarvitsemansa hoito, sosiaalityön palkkausta ja koulutusta tulisi kehittää, tulisi varmistaa riittävä työntekijäresurssi lastensuojelussa, luoda ammatinharjoittamislaki sosiaalialalle ja saada lastensuojelun sijaishuoltopaikkojen toteutus purettua.

11.1 Parempi viranomaisyhteistyö säästäisi resursseja ja tukisi paremmin perhettä

”Eri viranomaisten yhteistyö on ensi arvoisen tärkeää. Myös työnjako eri tahojen kesken on usein epäselvää. Laki on hyvin tiedossa lastensuojelussa, mutta muiden tahojen tietoisuus siitä on liian vähäistä.”

”Osaamista tarvitaan todella laajalta alueelta. Kokonaisuus pysyttävä sellaisena, että sen pystyy hallitsemaan. Monialainen työskentely avohuollossa: työparityöskentely esimerkiksi siten, että lastensuojelun sosiaalityöntekijän työpari voisi olla siitä yksiköstä, jossa vanhemmalla on hoitosuhde, esimerkiksi psykiatrian poliklinikka, päihdepalvelu. Tämä vaatii asennemuutosta joka taholla, joskin tällaista mallia on jonkin verran jo sovellettukin – ainakin alueellamme. Näin saadaan resurssin säästöä ja eri toimijat pysyvät ajan tasalla perheen tilanteesta. Tehokkuus ja vaikuttavuus paranevat, kun kaikki eivät toimi omilla tahoillaan. Tämä ajatusmalli ja kehittäminen ovat ainakin Etelä-Pohjanmaan Ella-hankkeessa (Kaste) nyt keskeisenä.”

”Yhteistyöhön rohkeammin, lainsäädännön mahdollisuudet selkeästi näkyviin Lapsen asiakkuuden korostaminen edelleen vanhempia unohtamatta – lastensuojelun byrokraattisen roolin subteuttaminen oikeisiin mittasuhteisiin, ”Uuden” lain piti selkeyttää ja auttaa asiakaslähtöisesti, on minusta käynyt päinvastoin, byrokratia on lisääntynyt ja vuorovaikutteisuus vähentynyt – MIKSI? Laki sinällään on ok.”

”Lastensuojelun on kyettävä käyttämään muiden ammattilaisten tekemiä selvityksiä ja arvioita nykyistä tehokkaammin. Jos perhe on aina mukana tapaamisissa, ei ole salassapidon ongelmia. Meille tulee paljon perheitä, joiden kanssa on tehty jo monenmoista ja se olisi otettava haltuun eikä ainakaan tehtävä uudelleen.”

11.2 Lapsen lapsen oikeudet ja osallisuus vahvemmiksi

”Monialaista työtä, jossa perhe on aina mukana. Lapsen oma osallisuus on turvattava.”

”Lasten kanssa työskenteleminen, lapsen mieltäminen asiakkaaksi on edelleen monille sosiaalityöntekijöille kovin haasteellista. Lapsilähtöisyyden vahvistaminen siis olisi tärkeää.”

”Asiakkaiden oikeusturvan ja henkilötietojen asianmukaisen käsittelyn varmistaminen moniammatillisessa yhteistyössä. Sijaishuollon kehittäminen: lapsen koko läheisverkoston kanssa työskentely, lapsen identiteetin ja hyvän tulevaisuuden rakentaminen, lapsen läheisten tukeminen, lapsen ihmissuhteiden kirjon kanssa työskentely, kriisityö sijoitusvaiheessa, lapsen ja sijoituspaikan riittävän tuntemuksen varmistaminen.”

”Lastensuojelun työskentely on aivan liian aikuispainotteista ja lapsen kuunteleminen jää usein vähälle. Sosiaalityöntekijän taidotkaan eivät aina riitä, kun vuorovaikutustaidot eivät riitä laskeutumaan lapsen tasolle. Työntekijät ovat osaksi lainsäädännön ja byrokratian ohjaamia, eikä aikaa oikeasti jää riittävästi kuuntelulle, kun aikataulut ja päivämäärät määrittävät työn kulkua.”

11.3 Sosiaalityötä vahvistettava ja dokumentaatiota kehitettävä

”Juridiikan sijaan sosiaalityö pitäisi mahdollistaa. Valitus- ja kanteluprosessien määrät vievät sosiaalityöltä asiakastyön aikaresursseja.”

”Dokumentaation kehittäminen tarkoittaa siis sen keventämistä ja helpottamista, jotta aikaa jää asiakkaiden kohtaamiselle! Pääallekkäisyydet dokumentoinnissa on poistettava. On ohjattava kirjaamaan vain oleellista tietoa.”

”Kaikilla asiakastyön vaiheilla olennainen merkitys, myös dokumentointi ja sähköisen dokumentoinnin ohjeet ovat tärkeitä. Meillä on tehty sähköisen dokumentoinnin ohjeet. Työnjakoa mallinetaan jatkuvasti. Olennaista on työntekijän innostus ja asennoituminen työhön sekä kokemus.”

”Uusi lastensuojelulaki on tehnyt meistä lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä kirjaajia. Kirjaamiset vievät joskus kohtuuttomasti aikaa: Kun monilapsisen perheen luona on käynyt kotikäynnin ja tehnyt jokaiselle lapselle asiakassuunnitelman, niiden ja jokaista lasta koskevien päätösten kirjaamiseen saa varata kokonaisen tyhjän päivän. Kirjaamista pitäisi jotenkin yksinkertaistaa.”

”Lastensuojelua on vaikea kehittää, kun on niin kiire. Olemme kuitenkin kokeiluluontoisesti kokeilleet, että sosiaalityöntekijä tapaa perhettä intensiivisesti tietyn jakson ajan ja tämä on tuottanut hyvää tulosta. Tärkeimmät asiat ovat: 1) riittävästi aikaa perheille ja lapsille, lasten ja vanhempien osallisuus omiin asioihin, 2) yhteistyö toisten toimijoiden kanssa, 3) selkeät toimintamallit.”

11.4 Lastensuojelun on kyettävä tukemaan peruspalveluissa tehtävää työtä ja peruspalvelujen tukea perheille on vahvistettava

”Lastensuojelun tuki peruspalveluille välttämätöntä, mutta riittämätöntä nykyisillä resursseilla. Omassa organisaatiossa lastensuojelussa on kehitetty niin sanottua palveluohjausta eräänlaisena välimaastopalveluna, jolla tarjotaan tukea peruspalveluille lastensuojelusta.”

”Yhteistyön painottaminen vaikeissa lastensuojeluasiakkuuksissa ja sitä kautta paremman ymmärryksen saaminen tukitoimien suunnittelussa. Ehkäisevään lastensuojeluun panostaminen on tärkeää, jotta tilanteet eivät kehittyisi vuosien saatossa mahdottomiksi selvittää.”

”Lapsiperheiden sosiaalityön kehittäminen omaksi ehkäiseväksi työkseen tulisi mahdollistua.”

”Ehkäisevään lastensuojeluun panostaminen peruspalveluissa on turvattava, jotta estetään lastensuojelutarpeen syntyminen. On kestävämpää enemmänkin se, että peruspalveluissa esimerkiksi koulussa ei kyetä laaja-alaiseen lasten hyvinvointityöskentelyyn ja perheiden tukemiseen vaan sen sijaan asiat siirretään lastensuojeluun.”

”Tietenkin lain tuntemus on tärkeä, mutta sen osalta jokaisen työntekijän on pidettävä itsensä ajan tasalla ja säännöllisin täydennyskoulutuksin työnantajan tukea sitä. Mutta kehittämistä on nimenomaan työnjaon ja normaaliin palveluiden ja lastensuojelun rajan piirtämisessä, onko sitä, tarvitaanko sitä? Mikä on lastensuojelua, mikä normaalia lasten ja lapsiperheiden tukea. Lastensuojelulain tuntemusta pitäisi varmaan lisätä yleensä. Esimerkiksi koulukäynnin tuki kouluajalle pitäisi olla koulun asia, mutta aina ei näin ole.”

11.5 Lastensuojelun sosiaalityöllä on oltava riittävästi aikaa ja tekijöitä

”On aivan turha puhua mistään kehittämisestä, kun työntekijät saavat hätäisesti tehtyä vain välttämättömän.”

”Lastensuojelua tulisi kehittää niin, että sosiaalityöntekijöillä olisi tarpeeksi aikaa paneutua perheen asioihin ja miettiä yhdessä yhteistyötahojen kanssa mitä palveluja perhe tarvitsisi. Tärkeissä asioissa ei saisi olla kiire, silloin tulee helposti virhearviointoja ja hätäisesti tehtyä työtä, joka saattaa tehdä lisätyötä myöhemmin.”

”Lastensuojelutyö voi kehittyä paljon perustyössä, jos sillä on siihen riittävät edellytykset. Kaikki erilaiset lastensuojelun tai syrjäytymisen ehkäisyn hankerahat pitäisi kanavoitaa jatkossa kuntien perustyöhön.”

”Sosiaalityöntekijällä tulee olla aikaa perehtyä perheen asioihin, aikaa luoda luottamuksellinen suhde ja monialainen yhteistyö eri viranomaisien kanssa. Lisäksi ongelmiin tulisi puuttua riittävän aikaisessa vaiheessa. Lastensuojelua tulisi kehittää niin, että lastensuojelun prosessin jokaisessa vaiheessa olisi riittävästi osaavia ammattilaisia. Tällöin apu ja tuki tulisi oikea-aikaisesti ja olisi riittävä kulloisiinkin tarpeisiin.”

11.6 Aikuisten tehokas auttaminen auttaisi lastakin

”Usein lapsen asiakkuuden taustalla ovat aikuisten vakavat elämänhallintaongelmat. Liian usein tutkitaan ja hoidetaan lasta erikoissairaanhoidossa, kun selvää on, että lapsi on olosuhteidensa uhri. Vahvemmin pitäisi nähdä aikuisten elämän korjaamisen tarpeet aikuisten palveluissa ja puuttua niihin, eikä pohtia lapsen käyttäytymistä. Lapsen oirehdinta on olosuhteiden tuote, ei syy.”

11.7 Koulutuksen ja palkkauksen kehittäminen ja ammatinharjoittamislainsäädännön luominen kehittäisi työtä

”Sosiaalityöntekijöiden pitäisi koulutuksen aikana saada sosiaalitoimistoon harjoittelupaikkoja. Harjoittelu tultava pakolliseksi, samanlaiseksi kuin lääkäreillä: 7 kuukauden pakollinen harjoittelu terveysasemilla. Lisäksi sosiaalityöntekijöillä pitäisi olla soveltuvuustesti ennen koulutukseen pääsyä. Lisäksi pitäisi olla enemmän koulutuspaikkoja. Lisäksi sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriä pitäisi lainsäädännöllä rajata. Palkkaus on liian alhaisella tasolla.”

”Lastensuojelua ei voi kehittää, ellei siihen aktiivisesti panosteta esimerkiksi valtiovallan toimenpitein. Liian kauan on vain syyllistetty, aliarvostettu esimerkiksi palkkauksellisesti. Ei ole luotu ”ammatinharjoittamisrekisteriä”, vaikka sitä on niin monia vuosia aktiivisesti yritetty saada aikaan – miksi se ei ole tärkeää lastensuojelussa!!! Nykypäivänä taloudellisissa vaikeuksissa ei voi odottaa liikoja, mutta ei saa tehdä vääränlaisia leikkauksiakaan: säästämällä esimerkiksi avohuollon määrärahoissa, maksetaan 10-kertaisesti myöhemmin.”

”Sosiaalityöntekijänä voi määräaikaaisesti toimia melkein kuka tahansa. Sosiaalityöntekijöillä tulisi olla ammatinharjoittamislupa. Selkeät tehtävän määrittelyt, sosiaaliohjaajia työn tueksi ja sosiaalityön palkkaus kuntoon”

11.8 Puutteet palvelujärjestelmässä tulisi korjata

”Väkivallan puheeksiottamiseen ja tunnistamiseen on kiinnitetty paljon huomiota. Väkiä valtaa kohdanneille lapsille ei kuitenkaan ole tarjolla palveluita.”

”Ehkäisevään työhön pitää saada lisää voimavaroja – työntekijöitä perhetyöhön jo neuvolasta alkaen, kotipalveluun, myös tukihenkilöitä ja tukiperheitä tarvitaan. Voimavaroja tarvitaan lisää myös varsinaiseen lastensuojelutyöhön.”

”Ennaltaehkäisevään palveluun on ehdottomasti varattava riittävä määrä resursseja ja vastaamaan nyky-yhteiskuntaa.”

”Avohuollon palveluita olisi oltava tarjolla asiakkaiden tarpeitten mukaan. Lastensuojelutarpeen selvitykset pitäisi pystyä tekemään huolellisesta ja niitä pitäisi olla rajoitettu määrä/työntekijä. Tämä takaisi sen, että selvitys olisi interventio, joka voisi estää lastensuojeluasiakkuuden, koska perheestä löytyisi omat voimavarat ja perhe selviäisi muiden palveluiden tarjoamalla avulla ja tuella. Intensiivistä perhetyötä pitäisi kehittää, jotta välttyttäisiin sijoituksilta.”

11.9 Sijaishuoltopainotteisuudesta on päästävä avohuoltopainotteisuuteen – perheiden on saatava palvelua kotiin

”Tänä päivänä lastensuojelumme toimii sijaishuollon näkökulmasta. Työprosesseissa arvioidaan monesti huostaanoton perusteita eikä vanhempien ja lasten muutosta. Valtakunnallisesti osaamme sijoituksen prosessin mutta lain edellyttämän ensisijaisen palvelun eli avohuollon prosesseja emme osaa. Perheiden kokonaisuutta ei nähdä eikä palveluja kohdenneta tältä näkökulmalta.”

---

*Lastensuojelun työprosessi vaatisi erittäin suurta muutosta avohuollon palveluiden osalta **kotiin tehtävän työn osalta**. Lastensuojelun asiakkuuksia yhdistää tarve monesta yhtiäaikaisesta palvelusta. Tulisi olla yhteinen tavoitteen asettaminen, jolloin työprosessissa tulisi olla kokonaisuuden hallinta lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä. Keskeinen haaste lastensuojelussa on aikuisen elämänhallinnan puute. Sijaishuollossa tulisi olla päätavoitteena perheiden jälleenyhdistäminen. Tämä on prosessin kriittisin vaihe, joka vaatii rahaa sekä osaamista. Johtamista tulisi kehittää. Tämä vaatii toimintakulttuurin muutosta ja päivittäisjohtamisen vertaistukea. Kunnassa tulisi olla yhteiset arvot kuntastrategiassa.”*

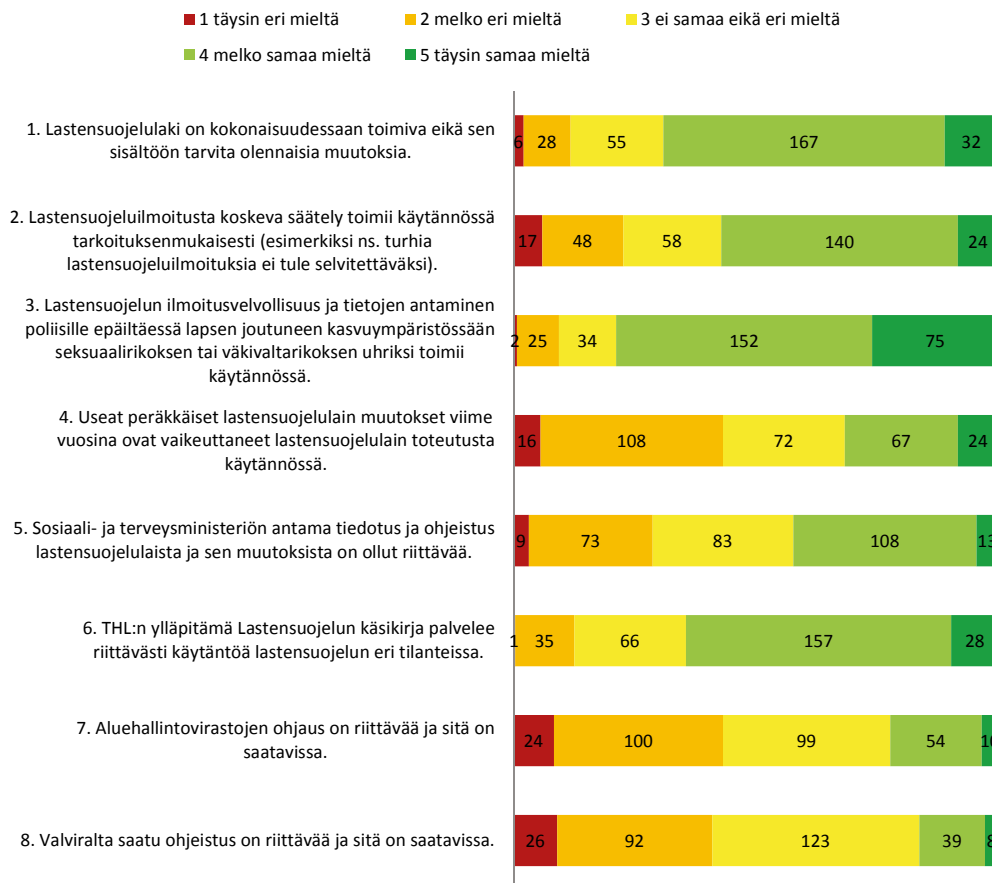
”Hyvin ja oikea-aikaisesti lastensuojelutarpeen selvitys on parhaimmillaan jo perhettä olennaisesti eteenpäin vievä asia. Lastensuojelun mainetta tulisi pystyä myös parantamaan enempi suojelevaksi ja tukevaksi kuin kontrolloivaksi ja ”huostaanottavaksi” tahoksi.

12 Lastensuojelulain toimivuus, muutostarpeet ja kunnille annettu ohjeistus

Kyselyssä kysyttiin vastaajien näkemyksiä eri väittämiin, jotka koskivat lastensuojelulakia ja siitä annettua ohjausta ja valvontaviranomaisten kunnille antamaa ohjausta (kuvio 32).

Vastaajilla oli myös mahdollisuus kertoa näkemyksiään asiaan liittyen avoimessa vastauksessa. Neljännes vastaajista vastasi myös avoimessa vastaustilassa.

Kuvio 32. Lastensuojelulain toimivuus, muutostarpeet ja kunnille annatti ohjeistus

---

Vastanneet kunnat olivat vahvasti sitä mieltä, että lastensuojelulaki on kokonaisuudessaan toimiva eikä sen sisältöön tarvita olennaisia muutoksia. Tätä näkemystä tuki 69 prosenttia vastanneista kunnista. Viidenneksellä vastanneista ei ollut tähän asiaan näkemystä. Noin 12 prosenttia vastanneista oli väittämistä täysin eri mieltä tai melko eri meiltä.

Lastensuojeluilmoitusta koskevaa säätelyä piti toimivana yli puolet vastanneista kunnista (57 prosenttia). Myös lastensuojelun ilmoitusvelvollisuutta ja tietojen antamista poliisille epäiltäessä lapsen joutuneen kasvuympäristössään seksuaalirikoksen tai väkivaltarikoksen uhriksi pidettiin toimivana 78 prosentissa vastanneista kunnista. Ilmoituskäytäntöihin liittyviä pulmia on käsitelty tässä raportissa laajemmin viranomaisyhteistyöhön ja tiedonvaihtoon liittyvässä luvussa 3.

Lastensuojelulakiin on tehty runsaasti muutoksia sen voimaantulon jälkeen 1.1.2008. Kolmannes vastanneista arvioi muutosten vaikeuttaneen lastensuojelulain toteutusta käytännössä. Sosiaali- ja terveysministeriön antamaa ohjeistusta lastensuojelulaista ja sen muutoksista piti riittävänä reilusti alle puolet vastanneista (42 prosenttia).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämään lastensuojelun käsikirjaan oltiin vastanneiden kuntien keskuudessa pääosin tyytyväisiä. 64 prosenttia arvioi sen palvelevan käytäntöä lastensuojelun eri tilanteissa.

Hieman yli viidennes vastaajista katsoi Aluehallintovirastojen antaman ohjauksen riittäväksi ja alle viidennes katsoi Valviran antaman ohjauksen riittäväksi. Aluehallintovirastojen kohdalla 34 ja Valviran kohdalla 42 prosentilla vastanneista ei ollut kantaa asiaan. Avointen vastausten perusteella tämä johtunee siitä, että näiden valvontaviranomaisten työ ei juurikaan näy käytännön lastensuojelutyössä. Kunnat ehdottavatkin asian korjaamiseksi oman kehittämisehdotuksensa avoimissa vastauksissa.

12.1 Lastensuojelulain toimivuus ja muutostarpeet

”Lastensuojelu on sosiaalityön tarkimmin ja uusimmalla lainsäädännöllä ohjattu palvelu. En näe tällä hetkellä siinä uudistamisen tarvetta. Kunnilla täytyy olla riittävät lapsiperheiden palvelut jo varhaisessa vaiheessa, jotta lastensuojelun tarvetta ei pääsisi syntymään.”

”Viimeisimmät lainsäädännön muutokset ovat lisänneet todella paljon lastensuojelun työtä. Esimerkiksi läheis- ja sukulaissijoitusten mahdollisuuden tutkiminen ja sellaisen käytännön toteutus ovat tällaisia. Läheis- ja sukulaissijoitus merkitsee suuresti työn lisääntymistä, koska sijaisperheet tarvitsevat enemmän tukea ja apua sijaisperheenä kuin ammatilliset sijaisperheet. Henkilöstöresursseissa ei ole otettu tätä huomioon.”

”Lainsäätäjän tulisi ymmärtää juuritason työskentelyä, eikä vain teoriatasolta suoltaa lainmuutoksia.”

”Viime vuodet ovat laittaneet kunnat ja lastensuojelutyöntekijät tiukalle monien lakimuutosten ja ohjeistuksien vuoksi.”

”Lastensuojelulain monet muutokset ja tarkennukset viime vuosina lisänneet työtä ja hidastaneet toiminnan vakiintumista. Ohjeistuksilla, koulutuksilla ynnä muilla ei ole riittävästi kyetty tukemaan kuntien toteuttamaa lastensuojelutyötä.”

Muutamia lastensuojelulakiin liittyviä kehittämiskohteita ehdotettiin avoimessa vastaustilassa:

1. Lasten oikeutta saada avohuollon palveluja kotiin tehtävänä työnä ehdotettiin vahvistettavan lainsäädännöllä.
2. Lastensuojelulaissa tulisi painottaa myös asiakkaan velvollisuutta vastaanottaa avohuollon tukitoimia.
3. Lapsen terveydentilan selvittäminen jo avohuollossa tulisi olla laissa.
4. Ehdotettiin viranomaisyhteistyön selkiyttämistä lainsäädännöllä seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyissä.
5. Lapsen näkyvyyttä ja kuulemista lastensuojeluprosessissa ehdotettiin vahvistettavan lainsäädännöllä.

12.2 Kehittämisehdotus

Lain uudistamistarpeet harkitaan huolellisesti toiminnalliselta ja taloudelliselta kannalta. Jatkossa uudistustyötä varten tulee perustaa työryhmä, johon otetaan mukaan kuntien ja Kuntaliiton edustus.

12.3 Valviralta ja Aluehallintovirastoilta saatu ohjaus

”Aluehallintovirastojen ja Valviran ohjaus on jäänyt käytännössä ohueksi. Aluehallintovirasto ei ole aikoihin järjestänyt minkäänlaista ohjaustilaisuutta alueellamme.”

”Aluehallintovirastoilta toivotaan nykyistä enemmän lastensuojelun sosiaalityöntekijöille työkokouksia, joissa ohjeistuksia ja lakimuutoksia, lain tulkintaa käsiteltäisiin. Positiivisena asiana koetaan, että käytettävissä olevat ohjeistukset ovat kehittyneet ja niistä on hyötyä käytännössä.”

”Tuntuu, että AVI on etääntynyt käytännön arjesta ja arjen haasteista viime vuosina ja roolista tullut liiaksi jälkikäteen valvontaa toteuttavaksi.”

”Valviran ohjeistus ei juurikaan näy sosiaalityöntekijöiden arkityössä, AVI:n näkyy enemmän. Ohjeistusta saisi olla enemmän.”

”Kun työskentelee muiden kuntien kanssa huomaa, että heillä saattaa olla eri käsitys asioista ja tämä saattaa johtaa siihen, että perhe joutuu odottamaan palvelua. On vaikea saada tietoa jostakin tietyistä asioista. Lakikirja ei aina anna vastausta juuri siihen kysymykseen. Eri lakimiehet saattavat tulkita lakikirjaa erilailla. Ohjeistusta saa aluehallintovirastosta ja Valvirasta, jos joku asiakas valittaa asiasta. Tämä ohjeistus on ollut hyvä.”

”Saamme kunnissa huonosti tietoa kanteluiden käsittelystä ja johtopäätöksistä AVI:lta, samoin valvontakäyntien raportit jäävät saamatta.”

”Aluehallintovirastolle tehtäväksi valvoa yksin ympärivuorokautisten lastensuojelulaitosten toimintaa ja kunnista valvontavastuu pois.”

”Annetut ohjeistukset ovat painottuneet liiaksi laitoshoitoon ja sen toteuttamiseen. Tarvetta olisi enemmän esimerkiksi yksityisten avopalvelujen valvontaan ja kriteereihin.”

”Meille vanhoillekin työntekijöille saisi olla täydennyskoulutuksia lain soveltamisesta. Koulutuksia on ollut yhteistyöstä, mutta ei puhtaasti sosiaalityöntekijöille suunnattuja.”

”Perhehoidon ensisijaisuuteen liittyy edelleen paljon epäselvää ja esimerkiksi 32 §:n osalta olisi hyvä saada valtakunnallista toimintamallia ja ohjausta.”

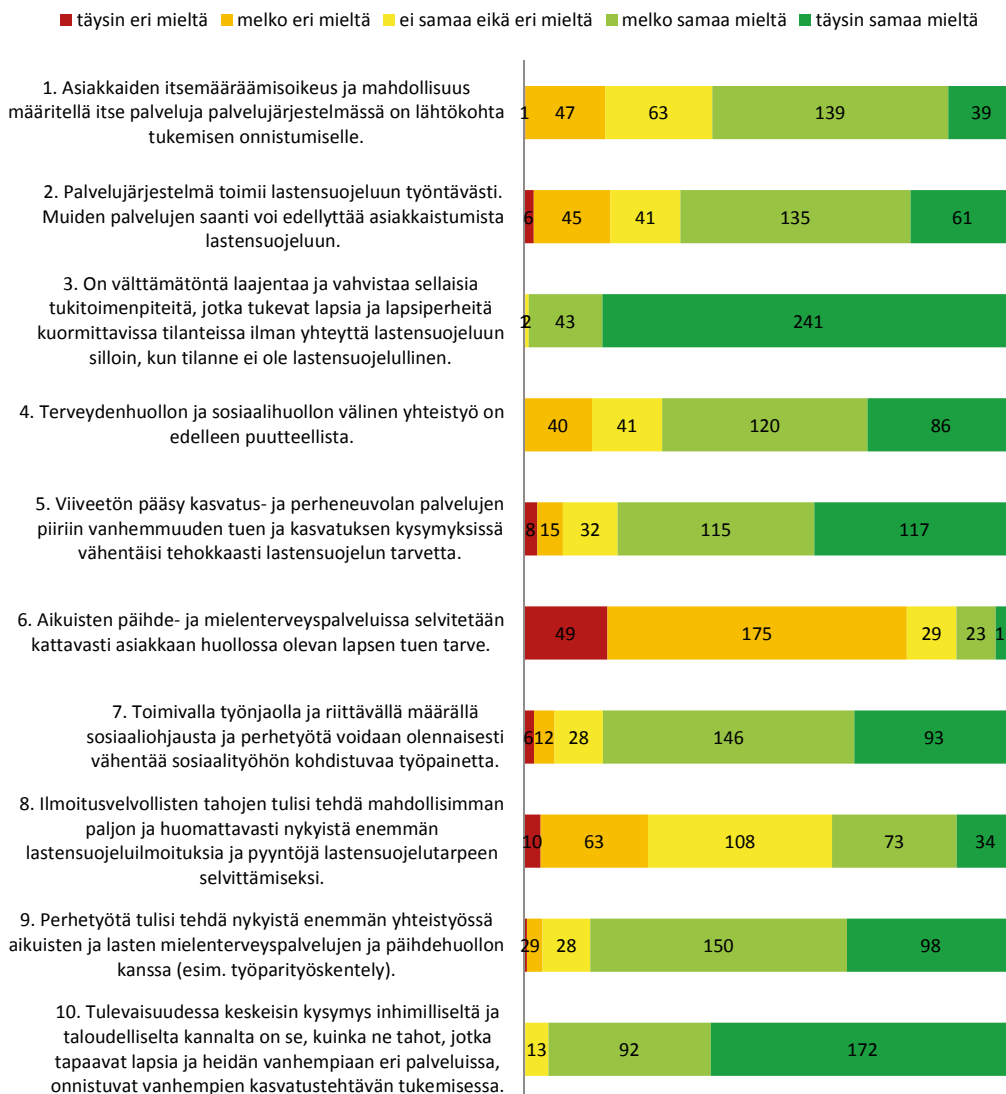
12.4 Kehittämisehdotus

Lisätään säännöllistä vuorovaikutteista yhteistyötä ja ennakoivaa valvontaa kuntien ja valvontaviranomaisten välillä järjestämällä säännöllisesti lastensuojelun sosiaalityön ja valvontaviranomaisten yhteisiä työkokouksia ja koulutuksia.

13 Palvelujärjestelmä

Kyselyn viimeisessä osiossa vastaajilla oli mahdollisuus ottaa kantaa kymmeneen palvelujärjestelmää koskevaan väittämään.

Kuvio 33. Asiakkaat ja palvelujärjestelmän toimivuus

- Vastanneista 99 prosenttia kannatti näkemystä, jonka mukaan on välttämätöntä laajentaa ja vahvistaa sellaisia tukitoimenpiteitä, jotka tukevat lapsia ja perheitä kuormittavissa elämäntilanteissa ilman yhteyttä lastensuojeluun silloin, kun tilanne ei ole lastensuojelullinen.
- 95 prosenttia vastanneista tuki näkemystä, että tulevaisuudessa keskeisin kysymys inhimilliseltä ja taloudelliselta kannalta on, se kuinka ne tahot, jotka tapaavat lapsia ja heidän vanhempiaan eri palveluissa, onnistuvat vanhempien kasvatustehtävän tukemisessa.
- Perhetyön tekemistä nykyistä enemmän yhteistyössä lastensuojelun, aikuisten ja lasten mielenterveyspalvelujen ja päihdehuollon palvelujen kanssa tuki 86 prosenttia vastanneista.
- 84 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että toimivalla työnjaolla ja riittävällä määrällä sosiaaliohjausta ja perhetyötä voidaan olennaisesti vähentää sosiaalityöhön kohdistuvaa työpainetta.
- 81 prosenttia vastanneista myös katsoi, että viiveetön pääsy kasvatus- ja perheneuvolan piiriin vanhemmuuden tuen ja kasvatuksen kysymyksissä vähentäisi tehokkaasti lastensuojelun tarvetta.
- 72 prosenttia vastanneista piti sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistyötä edelleenkin puutteellisenä.
- 68 prosenttia vastanneista katsoi palvelujärjestelmän toimivan lastensuojeluun työntävästi. Muiden palvelujen saanti voi edellyttää asiakkaistumista lastensuojeluun.
- 62 prosenttia vastanneista tuki näkemystä, että asiakkaiden itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus määrittellä itse palveluja palvelujärjestelmässä on lähtökohta tukemisen onnistumiselle.
- 37 prosenttia vastanneista tuki väittämää, että ilmoitusvelvollisten tulisi tehdä mahdollisimman paljon ja huomattavasti nykyistä enemmän lastensuojeluilmoituksia ja pyyntöjä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi.
- 12 prosenttia vastanneista katsoi, että aikuisten päihde- ja mielenterveyspalveluissa selvitetään kattavasti asiakkaan huollossa olevan lapsen tuen tarve.

Neljäsneskettä vastaaajista kertoi muita palvelujärjestelmään liittyviä näkemyksiään.

13.1 Asiakkaan itsemääräämisoikeus

”Itsemääräämisoikeus ei saa tarkoittaa oikeutta määrittää itse palveluntarpeensa tai palvelun tuottaja. Nyt on jotenkin ilmiönä laajenemassa liikaa asiakkaiden oikeudet = vanhempien oikeudet lasten ehdoilla. Jos vanhemmat sanovat, että päihdeongelmaa tai väkivaltaa ei ole, ei heitä saada hoitoon ja joudutaan odottamaan tilanteen huononemista, mikä taas on haitaksi lapsille ja heikentää hoidon mahdollisuuksia onnistua.”

”On totta, ettei päästä onnistuneisiin tuloksiin pakottamalla asiakkaita palveluiden piiriin, mutta joissakin tapauksissa liiallinen asiakkaan tai vanhemman kuuleminen voi olla esteenä lapsen edun mukaiselle työskentelylle. Puhutaan paljon ennaltaehkäisevästä työskentelystä, jotta voidaan välttyä lastensuojelun asiakkuudelta tai ongelmien syventymiseltä, mutta käytännössä ennaltaehkäisevään työhön riittää kunnissa hyvin vähän resursseja. Näihin on isoissa kaupungeissa on tukena järjestöt, joita ei pienillä paikkakunnilla juurikaan ole.”

”Pääsääntö tietysti on, että asiakas on elämänsä herra, mutta kyllä ne rajat ovat rakkautta,

aikuisellekin. Perhetyö on mielestäni, ainakin meillä, jo nyt erittäin vahvasti yhteistyössä mielen-terveyspalvelujen kanssa, työtä tehdään työparityönä. Päihdepalvelujen kanssa ei yhtä hyvin.”

”Tulisi tuoda enemmän esille myös sitä, että lastensuojeluperheet eivät useinkaan ole innostuneita ottamaan palveluja vastaan. Mietittävä olisi, miksi lastensuojelu koetaan ”peikkona” eikä apuna ja tukena? Monesti unohdetaan, että lastensuojelukin tähtää lasten hyvinvointiin, lastensuojelu on paljon muuta kuin huostaanotto.”

13.2 On vahvistettava sellaisia toimenpiteitä, jotka tukevat perheitä ilman lastensuojelun asiakkuutta

”Pohdin välillä miksi perheet eivät saa riittävästi apua ilman lastensuojelua, miten tähän on tultu? Kaikkeen vanhemmuuteen liittyy myös vaikeita vaiheita ja kriisejä, miksi niihin saa perheenä apua vain lastensuojelusta? Huomioiko ja löytääkö ongelmakeskeinen tapa lähestyä lapsuutta, vanhemmuutta ja kasvatusta riittävästi olemassa olevia voimavaroja ja mahdollisuuksia? Aikuisen mielen-terveyspalveluissa ja päihdepalveluissa tulisi aina olla osana perheen kuntouttaminen ja huomioiminen kokonaisuutena.”

”Olennaista on kehittää menetelmiä tukea perhettä jo varhaisessa vaiheessa peruspalveluissa kuten terveydenhuollossa ja päivähoidossa. Kaivataan asenteellista muutosta. Tukitoimet eivät saisi olla perheelle häpeä, vaan lisätuki hankalassa elämänvaiheessa. Työntekijöiden osaaminen vaikeassa elämäntilanteessa olevien kohtaamiseen peruspalveluissa on tärkeää.”

”Lastensuojeluun liittyy paljon vastuuta ja sitä pitäisi voida palvelujärjestelmässä onnistua jakamaan paremmin. Liian helposti lastensuojelu jää viime kädessä yksin vastaamaan kriisitilanteessa. Myös lainsäädäntöön liittyvät asiat on hajallaan ja joutuu etsimään tietoa laajalti viranomaistoimintaa säätelevästä lainsäädännöstä.”

”Luotan siihen, että kun kunnissa toimii aidosti varhainen ja monialainen perheiden tuki niin se vähentää osaltaan lastensuojelun tarvetta – ei toki poista sitä kokonaan. Pitäisi tehostaa keinoja, joilla lapsiperheiden köyhyyttä lievennetään sekä kehittää perheille, erityisesti yksinhuoltajille, kevyitä ja helposti saatavia lastenhoitopalveluita, jotta lapset eivät joudu olemaan yksin esimerkiksi ainoan vanhemman tehdessä vuorotyötä. Eroperheiden tukeminen, kun perheillä riittäisi ero ja huoltajuus/asumisjärjestelyt takkuavat – lasten tilanne on silloin huono. Kuka tukee lapsia jos vanhemmat eivät kykene eronsa vuoksi näkemään lasten tarpeita? Eroperheiden tapaamis- ja muut riidat ovat aika usein lastensuojeluilmoitustenkin takana. Lisää kotipalvelua lapsiperheille.”

”Toistan itseäni, mutta sanon uudelleen, että jos peruspalveluissa ei ole tarpeeksi henkilöstöä ja osaamista, lastensuojelu tukehtuu asiakasmääriin ja on myös vaikutuksiltaan tehotonta ja kallista.”

”Pelkkä lastensuojeluilmoitus ei ratkaise, vaan ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevia palveluja tulisi kehittää siten, että ne palvelisi perheitä aiempaa tehokkaammin ja joustavammin ja tarpeeksi varhain ja räätälöidysti.”

”Perheet väsyvät joskus palveluihin, kun joutuvat ns. palveluviidaksoon. Tärkeää on se, että yksi taho kokoaa perheen palvelut ja toimii punaisena lankana asiassa Työntekijöidenkin pitäisi

joskus kestää asiakkaan asia ja auttaa, eikä vain lykätä seuraavan palvelun piiriin.”

”Kaste-hankkeessa on tehty paljon hyvää kehittämistyötä ainakin meidän alueella, mutta kaikkien keskeisten lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien tahojen, erityisesti johtavien viranhaltijoiden tulisi enemmän osallistua paikallisella tasolla lastensuojelun ennalta ehkäisevän ja varhaisen tuen palveluiden rakenteiden kehittämistyöhön ja osoittaa siihen kiinnostusta.”

”Varhaisen tuen palveluja tulisi kehittää, että asiakkuudet eivät valuisi niin helposti lastensuojeluun. Lastensuojelutyön positiivista markkinointia negatiivisten kauhutarinoiden sijaan tulisi lisätä työntekijöiden saamiseksi sektorille.”

”Paremmiin saatavilla olevat peruspalvelut vaikuttavat parhaiten ennaltaehkäisevästi perheiden kriisitilanteissa ja mahdollisesti vähentävät ongelmien monimuotoistumista. Peruspalveluiden toimivuus ja ennaltaehkäisevät palvelut eivät voi olla lastensuojelun vastuulla.”

”Lapsi pitäisi tulla autetuksi peruspalveluissa ja erityispalveluiden pitäisi jalkautua peruspalveluihin. Peruspalveluiden valmiuksia ja tukea pitäisi lisätä.”

”Vanhempia ja lapsia tulisi enemmän tukea varhaiskasvatuksessa ja kouluissa eli kehittää siellä erilaisia keinoja tukea perheitä niin, ettei lastensuojeluasiakkuuteen olisi välttämättä tarvetta muulloin kuin, jos kodin olosuhteet vakavasti vaarantavat lapsen terveyttä ja kehitystä. Nyt ilmoituskynnys on niin matala, että ilmoituksia tulee erityisesti kouluista monenlaisista huolista, jotka tulisi ratkoa kouluissa.”

13.3 Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyö on edelleen puutteellista

”Sosiaali ja terveys ei ole JA vaan se on sosiaali tai terveys. Tälle pitää tehdä jotain. Lisäksi erikoissairaanhoidon itsemääräämiselle tulee tehdä jotain. Pelkkä hoitomotivaation puuttuminen ei ole hoidon epäämisen peruste nuorisopsykiatriaan. Asiakkaalla, potilaallakin on oikeuksia palveluun, jotta ei tarvitse kiertää lastensuojelun kautta saadakseen palvelua.”

Kysymyskohdat 2. ja 3. tärkeitä, joissain kunnissa nöyrytetään asiakkaita. Pitää olla lastensuojeluasiakkuus saadakseen palvelua. Ehkäisevästä lastensuojelusta ei ole riittävää lakiin perustuvaa turvaa palvelujen käytölle. Perhetyötäkin pitäisi pystyä järjestämään ehkäisevänä tukitoimena.”

13.4 Vanhemmuutta tulisi tukea ensisijaisesti kaikkialla palvelujärjestelmässä

”Lasten ja perheen palvelujen tulisi olla heti lapsen synnyttyä perhettä ja vanhemmuutta tukevia, esimerkiksi perhetyö neuvolassa. Koulussa tulisi olla kuraattoripalveluja ja psykologipalveluja. Matalan kynnyksen paikkoja tulisi olla enemmän. Lisäksi tulisi olla vanhemmuuskouluja ja vertaisryhmiä, joissa pohdittaisiin kasvatuskysymyksiä.”

”Julkisuudessa keskustellaan paljon pelkästään lapsiperheiden kotipalvelusta ja sen tärkeydestä. Usein lastensuojelussa ei enää tukimuotona kotipalvelu ole riittävää eikä vastaa niihin tarpeisiin, joihin lastensuojelussa toivotaan muutosta. Pitäisi tuoda enemmän esille avoimuuden

tukitoimenpiteitä ja erilaisia menetelmiä, joista on saatu hyviä kokemuksia. Eri hankkeitaan Suomessa on ollut paljon, joissa toimenpiteitä on kehitetty, miten niitä saataisiin levitettyä nykyistä enemmän käytäntöön? Meillä hyvänä esimerkkinä vanhempainkoulut, joista on saatu hyviä kokemuksia.”

”Joka tasolla pitäisi pyrkiä siihen että vanhemmat otetaan heti mukaan kun lapsesta on huolta. Autetaan myös aikuisia, ei vain lasta.”

13.5 Lasten huomioiminen aikuisten palveluissa on tärkeää

”Onko millään tiedottamisella ja koulutuksella lisättävissä erityisesti terveydenhuollon ammattilaisten tietämystä, kuinka velvoittavat lastensuojelulaki monissa kohdin on. Esimerkiksi lapsen huomioiminen aikuisten palveluissa! Tätä tapahtuu erittäin harvoin aikuispsykiatriassa. Sieltä saatetaan lähettää hyvin huonossa kunnossa oleva vanhempi kotiin, missä pieniä lapsia. Terveystenhuollossa pitäisi enemmän olla kotiintehdävää työtä, koska vain asiakkaiden kohtaaminen omassa organisaatioissa eikä asiakkaiden omassa ympäristössä ei tuo riittävää näkemystä perheen arjesta ja vuorovaikutuksesta. Jos minun täytyisi arvioida, niin terveydenhuollon palvelut ostaja keikkalääkäreineen on pahin riskitekijä vakavissa lastensuojelu- ja perhetilanteissa. Terveystenhuollon viranomaiset eivät pidä sosiaalityön osaamista arvossa eikä ota riittävän vakavasti vastaan, vaikka esimerkiksi lastensuojeluilmoituksesta kuinka puhutaan ja kuvataan prosessia.”

13.6 Yhteiskunnallinen tilanne ja palvelujärjestelmässä tehtävät säästöt vaikuttavat lastensuojeluunkin

”Lastensuojelusta pitäisi saada pois turha mystiikan leima. 40 vuotta sosiaalityötä tehneenä olen nähnyt aikoja ja ”tapoja”. 90-luvun laman seurauksia korjattiin lastensuojelussa vielä 2000-luvulla, sitten välillä voitiin huokaista ja kehittääkin työtä. Olimme esimerkiksi mukana monissa hyvissä hankkeissa. Paikkakunnalla rakennemuutoksissa vaikeat ajat niin perheillä kun lastensuojelussakin alkoivat uudelleen vuonna 2008, kun tehdas ajettiin alas ja sen jälkeen vaikeudet ilmenivät jo seudullisestikin. Lastensuojelun työntekijät ovat vaihtuneet tiuhaan tahtiin, pätevät työntekijät ovat vähemmistönä, uudet pätevyityneet ovat ripeästi lähteneet ”selvempiin hommiin”. Uusia päteviä ei ole saatu, määräaikaisina lähinnä sosionomit (AMK). Hyviä ja reippaita – puuttuu vain paljon tietoa ja taitoa.”

”Kuntien tiukka talous sanelee nykyään myös kuntien mahdollisuuksia panostaa lastensuojelutyöhön, erityisesti ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö jää liian vähälle.”

”Kehittämisen pitäisi olla selvästi enemmän ehkäisevässä lastensuojelutyössä, joka on kiristyvässä kuntataloudessa entistä vaikeampaa. Resursseja on kohdennettu tehtäviin, joita valvotaan ja joihin asetettu määräaikoja. Päivähoidon rooli etäännyttävä vauhtia sosiaalihuollollisesta tehtävästä, kun se on siirtynyt sivistystoimeen.”

”Kaikki liittyy kaikkeen. Ei riitä, että kunnat satsaavat lastensuojeluun. Esimerkiksi valtio on supistanut/supistamassa poliisiresursseja, jonka myötä pahimmillaan sosiaalityöntekijät joutuvat hoitamaan ”poliisien töitä” toisin sanoen virka-avun saaminen on vaikeutunut ja vaikeutuu.”

”Päihde- ja mielenterveyspalvelut sekä psykiatriset palvelut kulkevat käsi kädessä suhteessa lastensuojeluun. Mistä milloinkin leikataan kustannukset näkyvät toisessa. Samoin työnjaollisesti tulisi olla yhteiset tavoitteet perheiden auttamiseksi. Tästä tulisi huolehtia lasten asioista vastaava sosiaalityöntekijä eli verkostojohtajana.”

”Päihteiden liikkakäyttö (asiakkaiden määrittelyn mukaan normaalikäyttö) näkyy edelleen merkittävässä roolissa lastensuojelutarpeen selvityksissä. Maamme päihdepolitiikka on käsittämättömän huonossa jamassa, eikä päihteiden käytön vähentämisen eteen ja tätä kautta lasten turvallisen kasvuympäristön takaamiseksi tehdä tarpeeksi töitä. Lisäksi on huomioitavaa valtava rahasumma, mitä päihteitä käyttävien ihmisten hoitoon ja välillisten ongelmien hoitoon kuluu. Päihdetyötä, päihdepoliittisia tekoja ja asennemuutosta median kanssa yhteistyössä tulisi tehdä hyvin paljon enemmän. Tämä on maamme yksi vakavimmista ongelmista, mille kohautetaan olkapäitä niin päättäjä- kuin poliittisissa piireissä. Tupakan polttoon on puututtu ja sen vaikutteet näkyvät, mutta tahtoa ei tunnu löytyvän alkoholinkäytön vähentämiseksi etenkin suomalaisten miesten keskuudessa. Heitän haastetta Kuntaliittoon!”

13.7 Työparityö päihde- ja mielenterveyspalvelujen kanssa

”Kehittämisessä tulisi ottaa huomioon peruspalvelujen toimivuus tai toimimattomuus: esimerkiksi työparityöskentely päihde- ja mielenterveystoimen kanssa tulisi tapahtua mahdollisimman lähellä perhettä tai lasta (kotikäynnit). Koulujen oppilashuollon puolelle ennaltaehkäisevää työvoimaa, joiden osuus on myös lasten ja perheiden kotiin saakka annettavaa työtä.”

”Perhetyön parityöskentelyä toteutetaan ja toteutetaan jatkossakin entistä enemmän. Tällöin työjohto ynnä muut asiat tulee hoitaa huolella. Kuntayhtymällemme valmistuu lasten ja nuorten talo, johon muuttavat myös mielenterveys- ja päihdepalveluiden lasten ja nuorten kanssa työskentelevät. Viimeistään 2014 päihde- ja mielenterveyspalvelut yhdistyvät perhe- ja sosiaalipalveluihin.”

14 Terveiset Kuntaliitolle

21 prosenttia vastaajista kertoi terveisiä Kuntaliitolle.

Kuntaliitto sai vastaajilta monenlaisia terveisiä. Vastaajat antoivat kiitosta siitä, että lastensuojelua koskevia asioita kysyttiin suoraan kunnista. Pidettiin tärkeänä, että lastensuojelun tilannetta tutkitaan Kuntaliitossa. Kysytyjä kysymyksiä pidettiin olennaisina ja tärkeinä. Arveltiin Kuntaliitossa jo tiedettävän, mikä on lastensuojelussa ongelmana, kun kerran oli osattu laatia kysytyt kysymykset. Osa vastaajista piti kyselyn vastausaikataulua liian tiukkana, kyselyä liian pitkänä ja toteutustapaa hankalana, koska webropol-linkin toiminnassa oli ilmennyt ongelmia, jotka olivat vaikeuttaneet kyselyyn vastaamista.

Kuntaliitolta toivottiin korostavan lastensuojelun merkitystä, tuovan kyselyn tulokset laajasti julkisuuteen ja vaikuttavan siihen, että kuntien ehkäisevien palveluihin ja myös lastensuojelun palveluihin panostettaisiin kunnissa riittävällä resurssoinnilla. Vaikuttamista sosiaalityön koulutuksen lisäämiseksi myös toivottiin.

Kuntaliiton toivottiin ottavan selkeästi kantaa lastensuojelun tilaan kunnissa. Kuntaliitto voisi vastaajien mielestä myös miettiä keinoja, jotta sosiaalityöstä kunnissa tulisi houkuttelevaa ja mahdollista. Nuorten työntekijöiden ei arvioitu jaksavan ja pysyvän tehtävissään lastensuojelun vaativassa ja ylikuormittuneessa työpaineessa.

”Kysely oli erittäin tervetullut. Lastensuojelun tilanteesta kunnallisena palveluna on oltu liian vähän kiinnostuneita. Negatiivinen uutisointi ei innosta ketään ja lisää vain entisestään paineita ja henkistä kuormitusta. Lastensuojelulla ei ole juurikaan ollut puolestapuhujia...”

”Kuntaliitto voisi hoitaa sosiaalityöntekijöiden imagon kohottamista - miten saadaan houkuttelevaksi alati vaativammaksi tuleva sosiaalityöntekijän työ?”

”Sosiaalityöntekijät lastensuojelussa ovat alttiina monille asioilla. Lastensuojelua arvostellaan. Se on näkyvillä koko ajan. Aluehallintoviranomaiset, oikeusasiamies, oikeuskansleri, tiedotusvälineet, poliitikot, asiakasperheiden asianajajat ja muut etsivät jatkuvasti vikoja lastensuojelun työstä. Lastensuojelutyössä kantelut, valitukset ja asiakkaiden sopimaton käytös työntekijöitä kohtaan on jokapäiväistä. Tämä paine on todennäköisesti merkittävä syy siihen, ettei lastensuojelussa ole riittävästi sosiaalityöntekijöitä. Kuka on halukas altistamaan itsensä jatkuvasti kaikelle tälle? Sosiaalityöntekijät tarvitsevat paljon enemmän tukea muusta yhteiskunnasta voidakseen suorittaa tämän raskaan työn.”

”Kuntaliitolta toivoisin vahvaa tukea perustyöhön ja johtavan sosiaalityöntekijän työhön.”

”Pidän tätä kyselyä erittäin tärkeänä ja toivon, että joitakin muutoksia, jotka tukevat lastensuojelua, tulee tulevaisuudessa.”

---

15 Lopuksi

Vastanneiden kuntien näkemysten mukaan lastensuojelun toimintaan liittyy monia kehittämistarpeita sekä lastensuojelun sisällä että yhteistyössä palvelujärjestelmän kanssa. Keskeistä on se, että lastensuojelun palvelut eivät kehity, jos kehitetään ainoastaan lastensuojelun palveluja. Yhteistyötä ja työmuotoja on kehitettävä koko palvelujärjestelmässä, jotta asiakkaiden palvelutarpeisiin voitaisiin vastata oikeilla palveluilla oikea-aikaisesti. Näin voidaan vaikuttaa myös palvelujen, erityisesti sijaishuollon palvelujen kustannusten kasvuun. Viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä on myös parannettava, jotta haavoittuvimmissa tilanteissa olevat lapset saavat tarvitsemansa palvelun ja tuen.

Kuntien ehdotukset lastensuojelun kehittämiseksi

Viranomaisyhteistyö ja tietojen vaihto

1. Moniviranomaisyhteistyötä selkiytetään lainsäädännöllä.
2. Poliisia konsultoidaan etukäteen harkittaessa ilmoituksen tekemistä poliisille seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyissä.
3. Kollektiivisen lastensuojeluilmoituksen mahdollisuus selvitetään ja tarvittaessa siitä säädetään lailla. Ensisijaisena pidetään yhteistyössä vanhemman kanssa tehtävää ilmoitusta ja vanhemman kanssa huolen puheeksi ottamista. Kollektiivisella lastensuojeluilmoituksella tulee voida varmistaa se, että muutoin tekemättä jäävä lastensuojeluilmoitus tulee tehtyä.
4. Peruspalveluissa ja erikoissairaanhoidossa työskentelevien tietoisuutta ilmoitusvelvollisuudesta lastensuojeluun ja poliisille vahvistetaan, jotta ilmoitukset tehdään nykyistä kattavammin ja viiveettä.
5. Lastensuojeluviranomaiselle mahdollistetaan se, että lastensuojeluilmoituksen tehneelle viranomaiselle annetaan tieto siitä, että asia on otettu käsittelyyn lastensuojelussa.
6. Yhteistyön sujuvuus ja seksuaali- ja pahoinpitelyepäilyjen ja joutuissa selvittäminen poliisissa ja terveydenhuollossa varmistetaan kehittämällä työprosesseja. Toimiviksi osoittautuneita työmalleja levitetään lastensuojelussa, terveydenhuollossa ja poliisitoimessa.
7. Lastensuojelun, poliisin ja terveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan järjestämällä säännöllisesti yhteisiä tapaamisia ja koulutusta.
8. Muun palvelujärjestelmän tietoisuutta lastensuojelun toiminnasta parannetaan.

Palvelut

1. Lisätään peruspalvelujen ja lastensuojelun yhteistyötä.
2. Peruspalvelujen tukea perheille vahvistetaan.
3. Lisätään sellaisia hoitomalleja, kuten perhekuntoutusta ja kotiin tehtävän työn muotoja, joissa mahdollistetaan koko perheen ottaminen kuntoutuksen ja hoidon piiriin. Varmistetaan tarvittava moniammatillinen asiantuntemus koko perheen hoitomalleissa.
4. Vanhempaintuen malleja kehitetään ja otetaan käyttöön eri tahoilla, myös lastensuojelussa, nykyistä enemmän.

5. Lastensuojelun ja päihde- ja mielenterveyspalveluja kehitetään yhteistyössä, esimerkiksi työparityönä, siten, että perheille voidaan tarjota moniammatillista päihde- ja mielenterveystyötä kotiin tehtävänä työnä.
6. Lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen keskinäisessä yhteistyössä selkiinnytetään, millä edellytyksillä lapsi voidaan huostaanottaa, mikä taho voi tehdä arvioin huostaanoton tarpeesta ja mikä taho arvioi lapsen mielenterveystarpeen. Lapsen ja perheen tarvitsema tuki ja hoito pitää tapahtua perheen, lastensuojelun ja mielenterveyspalvelujen yhteistyönä.
7. Lapsen pahoinpitely- tai seksuaalirikosepäilyn viiveettömään selvittämiseen liittyvien terveydenhuollon palvelujen saatavuus varmistetaan.

Kelpoisuus ja osaaminen

1. Luodaan joustava mahdollisuus jatkaa sosionomitutkinnon jälkeen sosiaalityön opintoja yliopistossa ja mahdollistetaan sosiaalityöntekijän kelpoisuuden saavuttaminen tätä kautta. Aiempi sosionomitutkinto ja työkokemus huomioidaan nykyistä paremmin lisäkoulutusta edellytettäessä.
2. Sosiaalityön koulutusta kehitetään vastaamaan nykyistä paremmin käytännön sosiaalityön tarpeisiin lisäämällä työssä oppimisen osuutta, muokkaamalla koulutussisältöjä ja tarkastelemalla kelpoisuusehtoja sosiaalihuollon eri tehtäviin.
3. Mahdollistetaan lastensuojelun sosiaalityön alalle soveltuvuuden arviointi osana koulutusjärjestelmän kehittämistä.
4. Säädetään sosiaalialalle ammatinharjoittamislaki.
5. Sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön tehtäväjako määritellään selkeästi ja muodostetaan sosiaalityöntekijäjohtoisia sosiaalityön tiimejä.

Yksityiset palvelut

Kuntien omana toimintana tai kuntien yhteisenä toimintana järjestettäviä lastensuojelun avo- ja laitoshuollon ja jälkihuollon palveluja vahvistetaan ja monipuolistetaan, jotta yksityisten palvelujen rooli kunnan omia palveluja täydentävänä palveluna voidaan varmistaa ja lastensuojelun kustannusten kasvua hillitä.

Organisointi ja mitoitukset

1. Lastensuojelun ylikuormitustilanne puretaan, jotta voidaan tehdä laadukasta työtä ja varata asiakkaille riittävästi aikaa.
2. Ensin tehdään rakenteelliset ratkaisut lastensuojelun työn järjestämisestä alueilla ja organisoidaan lastensuojelutyö selkeästi sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen kesken. Mitoitukset asiakastyölle laaditaan sen jälkeen.
3. Asiakastyön mitoittaminen asiakasmäärä/ sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tiimi otetaan tarkasteluun mahdollisuutena mitoittaa asiakastyötä.

Vastanneiden kuntien valitsema viisi keskeisintä kehittämiskohdetta lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi ovat

1. Lastensuojelun ja muiden viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen
2. Avohuollon kehittäminen

-
3. Palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen lastensuojelun eri vaiheissa
  4. Lapsen oikeuksien ja osallisuuden toteutuminen
  5. Lastensuojelutarpeen selvittämisvaihe

Vastaajat nostivat esille kehittämiskohteina lisäksi, että lastensuojelun tulisi nykyistä enemmän kyetä tukemaan peruspalveluissa tehtävää työtä. Lisäksi peruspalvelujen tukea perheille tulisi vahvistaa, aikuisten pitäisi saada tarvitsemansa hoito, väkivaltaa kohdanneiden lasten palveluja tulisi olla enemmän, sosiaalityön palkkausta ja koulutusta tulisi kehittää, riittävä työntekijäresurssi lastensuojelussa varmistaa, tulisi luoda ammatinharjoittamislaki sosiaalialalle ja saada lastensuojelun sijaishuoltopainotteisuus purettua.

Lastensuojelulain uudistaminen

Lain uudistamistarpeet harkitaan huolellisesti toiminnalliselta ja taloudelliselta kannalta. Jatkossa uudistustyötä varten tulee perustaa työryhmä, johon otetaan mukaan kuntien ja Kuntaliiton edustus.

Valvonta

Lisätään säännöllistä vuorovaikutteista yhteistyötä ja ennakoivaa valvontaa kuntien ja valvontaviranomaisten välillä järjestämällä säännöllisesti lastensuojelun sosiaalityön ja valvontaviranomaisten yhteisiä työkokouksia ja koulutuksia.

Palvelujärjestelmää koskevat näkemykset

1. Vastanneista 99 prosenttia kannatti näkemystä, jonka mukaan välttämätöntä laajentaa ja vahvistaa sellaisia tukitoimenpiteitä, jotka tukevat lapsia ja perheitä kuormittavissa elämäntilanteissa ilman yhteyttä lastensuojeluun silloin, kun tilanne ei ole lastensuojelulinen.
2. 95 prosenttia vastanneista tuki näkemystä, että tulevaisuudessa keskeisin kysymys inhimilliseltä ja taloudelliselta kannalta on, se kuinka ne tahot, jotka tapaavat lapsia ja heidän vanhempiaan eri palveluissa, onnistuvat vanhempien kasvatustehtävän tukemisessa.
3. Perhetyön tekemistä nykyistä enemmän yhteistyössä lastensuojelun, aikuisten ja lasten mielenterveyspalvelujen ja päihdehuollon palvelujen kanssa tuki 86 prosenttia vastanneista.
4. 84 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että toimivalla työnjaolla ja riittävällä määrällä sosiaaliohjausta ja perhetyötä voidaan olennaisesti vähentää sosiaalityöhön kohdistuvaa työpainetta.
5. 81 prosenttia vastanneista myös katsoi, että viiveetön pääsy kasvatus- ja perheneuvolan piiriin vanhemmuuden tuen ja kasvatuksen kysymyksissä vähentäisi tehokkaasti lastensuojelun tarvetta.
6. 72 prosenttia vastanneista piti sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistyötä edelleenkin puutteellisenä.
7. 68 prosenttia vastanneista katsoi palvelujärjestelmän toimivan lastensuojeluun työntävästi. Muiden palvelujen saanti voi edellyttää asiakkaistumista lastensuojeluun.
8. 62 prosenttia vastanneista tuki näkemystä, että asiakkaiden itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus määritellä itse palveluja palvelujärjestelmässä on lähtökohta tukemisen onnistumiselle.

9. 37 prosenttia vastanneista tuki väittämää, että ilmoitusvelvollisten tulisi tehdä mahdollisimman paljon ja huomattavasti nykyistä enemmän lastensuojeluilmoituksia ja pyyntöjä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi.
- 10.12 prosenttia vastanneista katsoi, että aikuisten päihde- ja mielenterveyspalveluissa selvitetään kattavasti asiakkaan huollossa olevan lapsen tuen tarve.

Kuntaliitto keskustelee kyselyn tuloksista laajasti eri tahojen kanssa. Valvontaviranomaiset, Sosiaali- ja terveysministeriö, Sisäasiainministeriö ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Kuntaliiton omat verkostot ovat keskeisiä toimijoita mietittäessä lastensuojelun kehittämistä osana muuta palvelujärjestelmää.

Kuntaliitto on aloittanut yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa lastensuojelun tarveindikaattorin kehittämistyön vuonna 2012. Kehitystyössä on mukana 10 kaupunkia. Tarkoituksena on kehittää kunnille lastensuojelun palvelutarpeen arviointiin väline, jonka avulla saadaan tietoa myös lastensuojelun tuottavuus- ja vaikuttavuustutkimuksen käyttöön.

Sosiaalijohdon neuvottelupäivät kokoontuvat ensimmäistä kertaa Kuntaliitossa 21.3.2013. Jatkossa sosiaalijohdolle suunnattuja neuvottelupäiviä järjestetään säännöllisesti. Päivillä keskustellaan, kehitetään, vaihdetaan tietoa, verkostoidutaan ja viedään sosiaalihuollon palvelujen kehittämistä eteenpäin.

Kunnallinen lastensuojeluteko-palkinto jaetaan ensimmäisen kerran 21.3. Sosiaalijohdon neuvottelupäivillä. Sen tarkoituksena on nostaa esiin onnistumisia kunnallisessa lastensuojelussa. Palkinto on perustettu Kuntaliiton, Huoltaja-säätiön ja Lastensuojelun keskusliiton toimesta ja se jaetaan seuraavan kerran vuonna 2014.

Kuntaliiton näkemyksiä tuloksiin

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että lapsen seksuaalirikos- ja pahoinpitelyepäilyjen selvittämisessä ilmenneet puutteet ja viiveet sekä muut viranomaisyhteistyöhän liittyvät ongelmat korjataan. Puutteet poliisiviranomaisen, terveydenhuollon ja lastensuojelun tiedonvaihdossa ja yhteistyössä voivat vakavasti vaikeuttaa lastensuojelun tarpeen selvittämistä ja tarvittavien lastensuojelun toimenpiteiden tekemistä. Näissä tilanteissa lapsen etu voi vakavasti vaarantua.

Lasten ja perheiden ja aikuisten palvelujärjestelmässä on edelleen tietämättömyyttä ja epäselvyyttä lastensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta ja lastensuojelun tehtävistä yhteiskunnassa. On välttämätöntä kirkastaa lastensuojelun tehtävää ja ilmoitusvelvollisuuden velvoittavuutta kaikkialla palvelujärjestelmässä. On myös varmistettava, että aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa asiakkaina olevien vanhempien osalta selvitetään heidän hoidossaan olevien lasten tuentarve ja tukea annetaan myös siellä, missä vanhempia hoidetaan. On mietittävä, onko esimerkiksi tarpeen lisätä lastensuojelun tuntemusta kaikkien lasten ja lapsiperheiden kanssa työskentelevien koulutuksessa.

Lastensuojelun asiakkaina olevien lasten mielenterveyspalvelujen saatavuuden ongelmat ovat vakavia. Niiden korjaamiseksi tarvitaan pikaisia toimia. Jos lasten psyykkisten ongelmien hoito jää pelkästään lastensuojelun tehtäväksi on selvää, että lapset eivät saa riittävää apua kuntoutuakseen. Huostaanotto on kyseenalainen keino hoitaa lasten psyykkisiä ongelmia. Huostaanoton vaikutukset ulottuvat pitkälle aikuisuuteen, jopa vanhuuteen saakka eikä lapsen tilanne aina kohennu sijaishuollossa. Hoitotakuun tulee toteutua myös lastensuojelun asiakkaina olevien lasten kohdalla.

Kuntaliitto pitää kannatettavana kuntien ehdotuksia sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tehtävänjaon täsmentämisestä ja tiimirakenteiden luomisesta sosiaalityön tueksi. Pelkästään asiakasmäärään/sosiaalityöntekijä perustuva mitoitus ei ratkaise sosiaalityön ylikuormitustilannetta johtuen asiakasperheiden erilaisista palvelutarpeista. Mitoitusta tulisi harkita siten, että asiakasmäärä mitoittaisiin sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjauksen tiimeille ottaen huomioon myös se, miten sosiaalityö on organisoitu. Jos esimerkiksi lastensuojelutarpeen selvittäminen on organisoitu omaksi toiminnakseen ja avohuollon muu sosiaalityö ja sijaishuolto omiksi toiminnoikseen, voivat mitoitukset näissä työmuodoissa poiketa toisistaan. Tärkeintä on luoda rakenne, joka mahdollistaa riittävän paneutuvan sosiaalityön ja varmistaa sen, että asiakkaille on riittävästi aikaa eivätkä työntekijät ylikuormitu.

Myös koulutusjärjestelmän kehittämiseen ja sosiaalityöntekijän kelpoisuuteen liittyvät ehdotukset on otettava vakavaan harkintaan mietittäessä osaavan työvoimaan saatavuutta lastensuojelutyössä. Lastensuojelun toteuttaminen Suomessa perustuu hajautettuun malliin. Kaikkia kuntia velvoittava lainsäädäntö toteutuu eri puolilla Suomea eri tavoin johtuen kuntien sijainnista, kuntakoosta ja lastensuojelun tarpeesta kunnassa. Lastensuojelun sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen järjestäminen voi edellyttää kuntaa laajempaa järjestämiskokonaisuutta. Myös koko perheen ottaminen tuen ja kuntoutuksen piiriin - perhekuntoutus - on palvelu, jota kunnat painavasti ehdottivat palvelumuodoksi, jonka saatavuus olisi turvattava. Tämän tyyppisen palvelumuodon, ja esimerkiksi vaativahoitoisten lasten sijaishuollon saatavuus, edellyttää laajaa väestöpohjaa. Lastensuojelulla pitää olla oma, tärkeä paikkansa osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen kehittämistä ja lastensuojelun järjestämisen erityistarpeet tulee ottaa huomioon palvelurakennetarkoituksissa.

Edellä mainittujen lisäksi olisi tarpeen arvioida, millaisia erityisesti lastensuojeluun liittyvään osaamisen syventämisen rakenteita tulisi luoda valtakunnallisesti tai muutoin kuntia laajemmalla kokoonpanolla. Lastensuojelussa tarvitaan erityisosaamista, jota ei voi olettaa kaikissa kunnissa olevan. Siksi tarvitaan osaamista kokoavia rakenteita, joissa tutkimus, kehittäminen ja käytäntö olisivat kytkeytyneet yhteen asiakastyötä hyödyntävällä tavalla. Myös riittävän juridisen avun turvaaminen lastensuojelun sosiaalityölle on jatkossa turvattava nykyistä paremmin. Tämäkin edellyttää uusia järjestämistapoja, koska ei voida edellyttää, että kaikissa kunnissa olisi lastensuojeluun hyvin perehtynyt lakimies.

Kuntien ehdotus kehittävän ja ennakoivan yhteistyön vahvistamisesta valvontaviranomaisiin on myös kannatettava. Tämän lisäksi saatetaan tarvita olemassa olevien valvonta- ja seurantakäytäntöjen rinnalle nykyistä moniulotteisempia ja moniäänisempiä valvonta- ja arvointikäytänteitä. Niiden tarvetta tulisi jatkossa harkita.

Lastensuojelulain muutostarpeiden osalta Kuntaliitto pitää tärkeänä huolellista harkintaa ja maltillisuutta. Suuri osa vastanneista arvioi viime vuosien tiiviin lakimuutosten tahdin vaikeuttaneen lastensuojelulain toimeenpanoa kunnissa, koska muutoksiin ei ollut liittynyt riittävää toimeenpanoa ja ohjeistusta.

Tulevaisuudessa keskeinen kysymys inhimilliseltä ja taloudelliselta kannalta on se, miten niissä toimipisteissä, joissa muutoinkin tavataan lapsia ja heidän vanhempiaan, onnistutaan vanhempien kasvatustehtävän tukemisessa. Eri tehtävissä toimivia on rohkaistava tukemaan vanhemmuutta, kun vanhempi uupuu työssään, sairastuu vakavasti, käyttää päihteitä tai irtisanotaan työstään. Nämä tilanteet sisältävät paljon mahdollisuuksia vanhemmuuden tukemiseen.

Suomessa on jo olemassa hyviä käytäntöjä vanhempaintukeen. Erilaisista perheryhmätoiminnoista, vanhempainkouluista ja vertaisryhmätoiminnoista on saatu hyviä kokemuksia

eri puolilla Suomea. Niitä on hyvä jatkaa, mutta sen lisäksi on arvioitava Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen pohjoismaiden kunnille suosittama vanhempaintuen mallin - Föräldrarstöd Norden - soveltuvuutta Suomeen ja mahdollistettava vanhempaintuen mallien käyttöönotto Suomessa eri palveluissa. Muissa Pohjoismaissa on hyviä kokemuksia vanhempaintuen malleista eri ikäryhmissä, myös kouluissa esimerkiksi varhain havaittujen käytösongelmien hoidossa. Erilaisista vanhempaintukeen liittyvistä ohjelmista on jo olemassa tutkimusnäyttöä. Sen mukaisesti pohjoismaissa panostetaan muutamaa vanhempaintukiohjelmiin ja toteutetaan ne kaikissa kunnissa. Vanhempaintuen opastaminen, ohjaaminen ja tukeminen ovat tuloksellisten hankkeiden ja toimien punainen lanka, ja usein niissä pyritään edistämään sekä vanhempaintuen että lasten taitoja, aloitteenä ja itsenäisyyttä. Vanhempaintuen malleja on toteutettu esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa kansallisella ohjauksella ja valtion tuen turvin.

Yhteistyötä lastensuojelun ja muiden palvelujärjestelmän toimijoiden välillä on edelleen parannettava, jotta sujuvat palveluketjut toteutuvat ja vanhemmat sekä lapset saavat tarvitsemansa palvelun. Mitä enemmän lasten ja perheiden vaikeudet päätyvät vain lastensuojelun tukitoimin ratkaistaviksi, sitä heikommin lastensuojelu onnistuu tavoitteissaan ja sitä kalliimmaksi perheiden ongelmien hoito yhteiskunnassa tulee.

Lastensuojelu tarvitsee huomattavasti nykyistä suurempaa luottamusta kuntalaisilta ja muualta yhteiskunnasta voidakseen toimia lasten ja perheiden parhaaksi parhaalla mahdollisella tavalla. Lastensuojelutyötä vaikeutuu, jos muualla palvelujärjestelmässä lastensuojelua pidetään kielteisenä, pelkkiä huostaanottoja tekevänä tahona ja toivotaan, että perheet eivät ”joutuisi” lastensuojelun asiakkaaksi. Tällöin ei ehkä osata kertoa asiakkaille lastensuojelusta perheille tarkoitettuna tukimuotona. Myös lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus saattaa jäädä toteutumatta, koska perheitä halutaan suojella lastensuojelulta. Lastensuojelun kielteinen julkisuuskuva vaikuttaa myös siihen, että lastensuojelun tukea tarvitsevat perheet eivät aina halua ottaa tarjottua apua vastaan. Kuntien vastausten perusteella näyttää myös siltä, että lastensuojelun julkinen moittiminen on kuormitustekijä, joka vaikuttaa sosiaalityöntekijöiden saamiseen alalle ja alalla pysymiseen.

Lastensuojelussa joudutaan käyttämään perheiden yksityiselämään kohdistuvaa valtaa. Lastensuojelun sosiaalityö on myös hyvin vastuullista. Tarvitaan nykyistä suurempaa varmuutta siitä, että lastensuojelulle annettua valtaa käytetään oikein ja asiakkaita kunnioitetaan. Kuntien ehdotukset sosiaalityöntekijöiksi aikovien soveltuvuuden arvioinnista ja ammatinharjoittamislainsäädännön luomisesta alalle vaikuttavat tätä taustaa vasten perustelluilta.

Lastensuojelun asiakkaana ovat lapset ja perheet ovat haavoittuvainen asiakasryhmä. Palvelutarpeeseen liittyvät arvoinnit on pidettävä tiukasti viranomaistoimintana ja tarjottavien palvelujen painopisteen on oltava julkisissa palveluissa. Yksityisten palvelujen käytön on oltava huolellisesti harkittua ja tulee varmistaa, että yksityisten palvelujen rooli on julkisia palveluja täydentävä. Lastensuojelun palvelut eivät ole sellaisia palveluja, jotka voivat toimia pelkästään yksityisten palvelujen varassa.

Lastensuojelun sisällä olevat puutteet on nähtävä ja niitä on pyrittävä tehokkaasti korjaamaan. Toisaalta on muistettava, että lastensuojelun ongelmien näkeminen pelkästään lastensuojelun työntekijöiden ammatillisina heikkouksina tai vanhempaintuen ja lasten yksilöllisinä ongelminä ei saa aikaa tarvittavia muutoksia. Tämän vuoksi yhteiskunnallista keskustelua lastensuojelusta on käytävä moniäänisesti lastensuojelun asiakkaita ja ammattilaisia kuunnellen. Lapsen äänen ja osallisuuden pitää olla keskiössä kehitettäessä tulevaisuuden lastensuojelua.

Lähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja lastensuojelulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 252/2006 vp).

Kunnissa tarvitaan osaajia! KT Kuntatyönantajat. Helsinki 2012.

Lastensuojelulaki (417/2007)

Perhe- ja lastensuomien ennalta ehkäisevien toimenpiteiden toimeenpano. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän päätös 17.10.2012.

Räty, Tapio: Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Edita, Helsinki 2012

Selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003–2012. Selvitys. Sisäasiainministeriön julkaisu 35/2012

Liite 1. Kyselyn saatekirje

Kuntien lastensuojelun johtavalle viranhaltijalle
Till den ledande tjänsteinnehavaren inom kommunernas barnskydd

Linkki vastauslomakkeeseen on saatetekstin lopussa.
En länk till svarsblanketten finns i slutet av följebrevet.

*****

Kuntien lastensuojelutyöhön on viime aikoina kohdistunut suuria haasteita. Monella taholla selvitetään lastensuojeluun liittyviä kysymyksiä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on asettanut 10.9.2012 määräaikaisen työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää kuntien perhetyön, lastensuojelun toimintatapojen sekä lastensuojelulain toimivuutta ja kehittämistarpeita. Työryhmässä ei ole Kuntaliiton eikä kuntien edustusta.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan paras asiantuntemus lastensuojelutyön tilanteesta ja kehittämistarpeista on kunnissa. Tämän vuoksi Kuntaliitto kysyy oheisella kyselyllä näkemyksiänne lastensuojelusta, henkilöstöstä ja lainsäädännön muutostarpeista. Kyselyn osiossa 1. on myös huomioitu joitakin perhe- ja lastensurmien taustaselvityksiin perustuvia toimenpite-ehdotuksia.

Olemme tietoisia, että kuntiin tulee monia kyselyjä vastattavaksi. Siksi olemme pyrkineet pitämään kyselyn lyhyenä ja siihen vastaamisen helppona. Vastaaja voi valita vastauksen annetuista vaihtoehdoista ja halutessaan täydentää vastaustaan vapaassa vastaustilassa, joka on jokaisen kysymysohjeiden lopussa.

Kuntaliitto kokoaa kuntien näkemykset ja kehittämissuositukset ja kertoo niistä kunnille ja tiedotusvälineille 21.3.2013 Kuntatalolla järjestettävässä tilaisuudessa. Tilaisuuteen ovat tervetulleita kaikkien kuntien edustajat. Tarkempi kutsu tilaisuuteen toimitetaan vuoden 2013 alkupuolella. Kuntaliitto toimittaa kuntien ehdotukset lastensuojelun kehittämiseksi Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lastensuojelua selvittävälle työryhmälle.

Toivomme aikanne riittävän oheiseen kyselyyn vastaamiseen. Kysely on lähetetty 206 kuntaan, jotka hoitavat lastensuojelun tehtävät kuntana ja 16 yhteistoiminta-alueelle ja kuntayhtymälle, mukaan lukien liikelaitoksena toimivat kuntayhtymät, jotka hoitavat alueiden- ja lastensuojelutehtäviä.

Pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn viimeistään 30.11.2012.

Koska haluamme erityisesti kiittää vastaajia vaivannäöstä, arvomme vastanneiden kesken 10 Kuntaliitto-sateenvarjoa ja 20 Kuntaliiton logolla varustettua käyntikorttikoteloita.

*****

Det kommunala barnskyddsarbetet har på senare tid ställts inför stora utmaningar. Frågor som anknyter till barnskyddet utreds på många håll. Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte 10.9.2012 en tillfällig arbetsgrupp med uppgift att utreda familjearbetet och arbetsformerna inom barnskyddet i kommunerna, hur väl barnskyddslagen fungerar och behovet av att utveckla lagen. I arbetsgruppen ingår inga företrädare för Kommunförbundet eller kommunerna.

Kommunförbundet anser att den bästa sakkunskapen när det gäller barnskyddsarbetets situation och utvecklingsbehov finns i kommunerna. Därför frågar Kommunförbundet med bifogade enkät efter er uppfattning om barnskyddet, personalen och behovet av att revidera lagstiftningen. I en-kätens första del har man också beaktat vissa åtgärdsförslag som baserar sig på utredningar om bakgrunden till familjemord och barnamord.

Vi är medvetna om att kommunerna får många enkäter. Därför har vi försökt göra vår enkät kort-fattad och lätt att besvara. Uppgiftslämnaren kan välja svar bland givna alternativ och när han eller hon så önskar komplettera sitt svar i det tomma svarsfältet i slutet av varje del av enkäten.

Kommunförbundet samlar in kommunernas synpunkter och utvecklingsförslag och presenterar dem för kommunerna och massmedierna vid en tillställning i Kommunernas hus 21.3.2013. Repräsentanter för alla kommuner är välkomna. En mer detaljerad inbjudan går ut i början av år 2013. Kommunförbundet skickar kommunernas förslag om hur barnskyddet kunde utvecklas till en arbetsgrupp som utreder barnskyddet vid social- och hälsovårdsministeriet.

Hoppas du har tid att besvara enkäten. Den har skickats till 206 kommuner som sköter barnskyddsuppgifterna i egen regi och till 16 samarbetsområden och samkommuner, inklusive affärs- och verksamkommuner, och som sköter barnskyddsuppgifterna i sina områden.

Vi ber dig besvara enkäten senast 30.11.2012.

Som tack för besväret lottar vi ut 10 paraplyer och 20 visitkortsfodral med Kommunförbundets logo bland dem som besvarat enkäten.

*****

Kuntaliitossa 14. päivänä marraskuuta 2012.
Kommunförbundet den 14 november 2012.

Tarja Myllärinen
sosiaali- ja terveystieteiden johtaja
direktör för social- och hälsovårdsenheten

Lisätietoja antaa / Närmare upplysningar

Aila Puustinen-Korhonen
Erityisasiantuntija / Sakkunnig
Sosiaali ja terveys / Social- och hälsovård
Suomen Kuntaliitto / Finlands Kommunförbund
Toinen linja 14 / Andra linjen 14
00530 Helsinki / Helsingfors
Puhelin / Telefon: +358 9 771 2610, +358 50 344 6884
e-mail: aila.puustinen-korhonen@kuntaliitto.fi
aila.puustinen-korhonen@kommunforbundet.fi

Liite 2. Kyselylomake suomeksi

Kysely lastensuojelun johtaville viranhaltijoille lastensuojelun tilanteesta ja kehittämistarpeista

Kyselynumero 41/83/2012
Marraskuu 2012

Vastaajan edustama kunta, kuntayhtymä, vastuukunta (valitse alasetoalikkosta) *

Vastaajan tiedot *

Vastaajan nimi

Tehtävänimike

Organisaatio

Sähköposti

Puhelin

1. Tietojen saaminen muilta viranomaisilta lastensuojelua varten ja viranomaisten välinen tiedonvaihto

Arvioikaa alla olevia väittämiä asteikolla 1-5 (täysin eri mieltä-täysin samaa mieltä)

1=täysin eri mieltä

2=melko eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=melko samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

1. Lastensuojelu saa tarvitsemansa tiedot hyvin muilta tahoilta suullisesti.

1 2 3 4 5

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

2. Lastensuojelu saa tarvitsemansa tiedot hyvin muilta tahoilta myös kirjallisesti.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

3. Tietojen vaihdossa eri viranomaisten kesken on ongelmia, jotka heikentävät perheen mahdollisuuksia saada tarvitsemansa palvelut.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

4. Lastensuojeluilmoitusta tehtäessä tulisi ensisijaisesti pyrkiä siihen, että huoli otettaisiin puheeksi asiakkaan kanssa siellä missä se havaitaan ja ilmoitus tehtäisiin yhteistyössä asiakkaan kanssa.
5. Viranomaisten välinen yhteistyö ja perheen asioiden hoito eri viranomaisissa paranisi, jos lastensuojeluviranomainen voisi antaa lastensuojeluilmoituksen tehneelle viranomaiselle tiedon siitä, että asia on otettu käsittelyyn lastensuojelussa.
6. Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyy ilmoitusvelvollisilla tahoilla pelkoja, pelkoja, joiden vuoksi lastensuojeluilmoituksia jätetään tekemättä (esim. ristiriitaan joutuminen, väkivallan uhka).
7. Lastensuojeluilmoitus tulisi voida tehdä kollektiivisesti, esimerkiksi oppilashuoltoryhmän nimissä, jotta ilmoitus ei henkilöityisi yhteen henkilöön.
8. Sosiaali- ja terveystoimen henkilökuntaa tulisi kannustaa tekemään lastensuojeluilmoituksia ja ennakollisia lastensuojeluilmoituksia nykyistä enemmän.
9. Lastensuojelun työntekijöitä tulisi kannustaa tekemään rikosilmoituksia lapsiin kohdistuneesta väkivallasta poliisille nykyistä enemmän.
10. Moniviranomaisyhteistyön tiedonvaihtoa tulisi selkiinnyttää lainsäädännöllä.

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Kuvailkaa alla olevaan tilaan, miten viranomaisten välinen yhteistyö ja tietojen vaihto toimii tilanteissa, joissa on epäilty lapseen kohdistunutta seksuaalirikosta tai pahoinpitelyä.

Tässä voitte kertoa muita tietojen saamiseen tai viranomaisten väliseen tietojen vaihtoon liittyviä näkemyksiänne.

2. Lastensuojelun asiakkaiden tarvitsemien palvelujen ja tutkimusten saatavuus

Arvioikaa, kuinka hyvin alla olevat palvelut ovat **tarvittaessa saatavilla** lastensuojelun asiakkailleen. Toiseen kuntaan sijoitetun lapsen palvelujen saatavuuden arviointi on erillisenä kohtana tämän osion lopussa.

Arvioikaa asteikolla 1-4

- 1=palvelu jää useimmiten kokonaan saamatta
- 2=palvelu saadaan, mutta järjestäminen on hankalaa ja vie paljon aikaa
- 3=palvelu järjestyy kohtuullisella työmäärällä ja viiveellä
- 4=palvelu saadaan useimmiten ilman viivettä tarpeenmukaisena
- E= palvelutarvetta ei ole ollut

Palvelut ja taloudellinen tuki

	1	2	3	4	E
1. tarpeenmukaisen toimeentulon turvaaminen perheelle toimeentulotuella	☐	☐	☐	☐	☐
2. kasvatus- ja perheneuvolan palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
3. päivähoito avohuollon tukitoimena	☐	☐	☐	☐	☐
4. kotipalvelu	☐	☐	☐	☐	☐
5. perhetyö	☐	☐	☐	☐	☐
6. tukihenkilö tai -perhe	☐	☐	☐	☐	☐
7. koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvä erityinen tuki	☐	☐	☐	☐	☐
8. perhekuntoutus koko perheelle	☐	☐	☐	☐	☐
9. alle kouluikäisen sijoitus perhehoitoon	☐	☐	☐	☐	☐
10. 7-12-vuotiaan sijoitus perhehoitoon	☐	☐	☐	☐	☐
11. yli 12-vuotiaan sijoitus perhehoitoon	☐	☐	☐	☐	☐
12. perustason laitoshuolto lapselle	☐	☐	☐	☐	☐
13. erityinen laitoshoidon vaativahoitoiselle lapselle (mielenterveys, käytöshäiriö tms.)	☐	☐	☐	☐	☐
14. hoito päihdelaitoksessa alle 18-vuotiaalle	☐	☐	☐	☐	☐
15. päihdehuollon palvelut vanhemmalle	☐	☐	☐	☐	☐
16. mielenterveyspalvelut vanhemmalle	☐	☐	☐	☐	☐

Terveydenhuollon tutkimukset ja palvelut lapselle

	1	2	3	4	E
1. lääkärintutkimus sijaishuoltoon sijoitettaessa	☐	☐	☐	☐	☐
2. mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
3. seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
4. pahoinpitelyepäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut	☐	☐	☐	☐	☐

Toiseen kuntaan sijoitetun lapsen palvelut

	1	2	3	4	E
1. perusopetus	☐	☐	☐	☐	☐
2. koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvä erityinen tuki	☐	☐	☐	☐	☐

3. sosiaalipalvelut

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

4. mielenterveyspalvelut

5. seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut

6. pahoinpitelyepäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut

7. muut terveyspalvelut

Arvioikaa asteikolla 1–5 (täysin eri mieltä–täysin samaa mieltä) alla olevia väittämiä.

1=täysin eri mieltä

2=melko eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=melko samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

1. Lastensuojelun asiakas, lapsi tai vanhempi, ei aina kykene ottamaan vastaan palvelua ja tukea, vaikka sitä olisi tarjolla ja saatavilla.

	1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Lastensuojelussa on asiakkaana lapsia, jotka eivät ole lastensuojelun toimenpitein autettavissa.

3. Sosiaalityöntekijöiden ajan puute on usein esteenä perheiden kokonaisvaltaiselle kokonaisvaltaiselle tukemiselle.

Tässä voitte kertoa muita näkemyksiänne palveluihin liittyen.

3. Sosiaalityöntekijöiden kelpoisuus ja soveltuvuus tehtäviin

Arvioikaa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävien hoidossa tarvittavaa koulutusta ja kelpoisuutta. Kysymykset eivät koske johtavien viranhaltijoiden kelpoisuusvaatimuksia.

Arvioikaa asteikolla 1-5 (täysin eri mieltä–täysin samaa mieltä)

1=täysin eri mieltä

2=melko eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=melko samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

1. Kelpoisuusehto tulee säilyttää nykyisellään. Työn sisällöllinen vaatimus edellyttää yliopistotasoisesta maisteritutkinnon suorittamista pääaineena tai pääaineittain vastaavina opintoina sosiaalityössä.

	1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Nykyisellä kelpoisuusvaatimuksella ei ole vaikutusta sosiaalityöntekijöiden

saatavuuteen eikä työntekijöiden vaihtuvuuteen lastensuojelun tehtävissä.

3. Sosiaalityön koulutuspaikkojen lisääminen yliopistoissa riittää poistamaan nykyiset ongelmat työntekijöiden saatavuudessa.

4. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sosiomien tutkinto (noin 3 ½ vuoden sosiaalialan opintoja + 3 vuoden työkokemus+ 1 ½ - 2 vuotta lisäopintoja) tulisi saattaa kelpoiseksi sosiaalityöntekijän tehtäviin eli rinnastaa nykyiseen kelpoisuusvaatimukseen.

5. Tulisi luoda joustava mahdollisuus jatkaa opintoja sosionomitutkinnon jälkeen ylempään korkeakoulututkintoon sosiaalityö pääaineena yliopistossa ja saavuttaa tätä kautta sosiaalityöntekijän kelpoisuus.

6. Sosionomin tutkinto soveltuvalta lisäkoulutusmoduulilla täydennettynä olisi riittävä koulutus sosiaalityöntekijän kelpoisuuteen.

7. Sosionomitutkinto ilman lisäkoulutuksia olisi riittävä tutkinto sosiaalityöntekijän kelpoisuuteen.

8. Sosiaalityöntekijän ammatillisen kelpoisuuden lisäksi soveltuvuudella lasten kanssa työskentelyyn on suuri merkitys tehtävien hoidon kannalta. Soveltuvuutta tulisi voida painottaa nykyistä enemmän.

9. Sosiaalityöntekijät tulisi saattaa ammatinharjoittamislain piiriin ja rekisteriin ja myös ammatinharjoittamisen valvonnan piiriin.

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä sosiaalityöntekijän tehtävät ovat mielestänne sellaisia, joissa tulee erityisesti edellyttää maisteritasoista tutkintoa sosiaalityö pääaineena?

Mitä muita kelpoisuusasioihin liittyviä asioita haluatte tuoda esiin?

4. Lastensuojelun voimavarat alueellanne

Arvioikaa asteikolla 1-4 (ei lainkaan käytettävissä-riittävästi käytettävissä) alueenne lastensuojelun voimavaroja tarpeeseen nähden

1=ei lainkaan käytettävissä

2=jonkin verran käytettävissä

3=melko hyvin käytettävissä

4=riittävästi käytettävissä

Onko lastensuojelulla käytettävissään

	1	2	3	4
1. kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden työpanosta	☐	☐	☐	☐
2. sosiaaliohjauksen työpanosta	☐	☐	☐	☐
3. juridista asiantuntemusta	☐	☐	☐	☐
4. muuta moniammatillista asiantuntemusta asiakasprosessin eri vaiheissa (asiantuntijaryhmä tai muu tapa)	☐	☐	☐	☐
5. ammatillista täydennyskoulutusta	☐	☐	☐	☐
6. työnohjausta	☐	☐	☐	☐
7. kriisiapua työssä kohdatun kriisitilanteen purkuun (esim. väkivalta tai sen uhka)	☐	☐	☐	☐
8. työterveyshuollon tukea työhyvinvointiin	☐	☐	☐	☐

Kuinka paljon pystytte järjestämään tai hankkimaan tarvitsemaanne täydennyskoulutusta?

- Tarpeeksi
- Liian vähän tarpeeseen nähden
- Ei lainkaan

Kuinka usein lastensuojelun työkiireet estävät sosiaalityöntekijöitä ja johtavia viranhaltijoita osallistumasta täydennyskoulutukseen?

- Lähes aina
- Hyvin usein
- Harvoin
- Ei lainkaan

5. Mitä palveluja hankitte yksityisiltä palveluntuottajilta?

Valitkaa alla olevasta listasta ne palvelut, joita hankitte yksityisiltä palveluntuottajilta. Voitte halutessanne kuvata tekstitilaan tarkemmin ostamienne palvelujen sisältöä.

- arviointia lastensuojelutarpeen selvittämisvaiheessa
- arviointia muissa lastensuojeluprosessin vaiheissa
- perhetyötä
- kotipalvelua
- lääkäripalveluja

- psykologipalveluja |
- toimintaterapiaa |
- laitossijoituspaikkoja |
- perhehoidon hankintaa (rekrytointi, valmennus, perheen hankinta) |
- perhehoitajalle tukea perhehoidon aikana |
- palveluja vanhemmalle lapsen sijoituksen aikana |
- jälkihuollossa olevan lapsen/nuoren tarvitsemia palveluja |
- muita palveluja, mitä |

Tässä voitte tuoda esiin näkemyksiänne liittyen yksityisten palvelujen käyttöön lastensuojelussa.

6. Sosiaalityön organisointi ja mitoitukset

Kunnissa, kuntayhtymissä ja yhteistoiminta-alueille on erilaisia tapoja organisoida lastensuojelun sosiaalityötä ja lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasioiden käsittelyä. Valitkaa alla olevista vaihtoehdoista (1-3) tapa, jolla lastensuojelun sosiaalityö on alueellanne organisoitu. Vastatkaa sen jälkeen toimeentulotuen käsittelyä koskevaan kysymykseen. Jälkihuoltoa koskeva kysymys on erikseen.

- 1. Teemme yhdennettyä sosiaalityötä (sosiaalityöntekijöillä voi olla lastensuojelun ohella tehtävänä esimerkiksi aikuissosiaalityötä tai vammaissosiaalityötä.)
- 2. Lastensuojelun sosiaalityö on eriytetty muusta sosiaalityöstä siten, että samat sosiaalityöntekijät tekevät avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityötä.
- 3. Lastensuojelun sosiaalityö on eriytetty muusta sosiaalityöstä siten, että myös avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityö on eriytetty toisistaan.

Mikäli valitsitte vaihtoehdon 1. vastatkaa tähän kysymykseen:

Yhdennettyä sosiaalityötä tekevät sosiaalityöntekijät hoitavat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat?

- kyllä
- ei

Mikäli valitsitte vaihtoehdon 2. vastatkaa tähän kysymykseen:

Lastensuojelun sosiaalityötä tekevät sosiaalityöntekijät hoitavat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat?

- kyllä
- ei

Mikäli valitsitte vaihtoehdon 3. vastatkaa tähän kysymykseen:

Avohuollon sosiaalityöntekijät hoitavat myös lastensuojelun asiakasperheiden toimeentulotukiasiat?

- kyllä
- ei

Kertokaa tässä lyhyesti, miten jälkihuolto on alueellanne järjestetty?

Arvioikaa alla olevia asioita riippumatta lastensuojelun sosiaalityön organisointitavasta alueellanne.

Mikäli suosituksia lastensuojelun asiakasmäärille annetaan, mitoituksen tulisi olla

- lasta asiakkaana/sosiaalityöntekijä
- perhettä asiakkaana/sosiaalityöntekijä

Arvioikaa mitkä olisivat sopivat asiakasmäärät lastensuojelun sosiaalityössä.

Sosiaalityöntekijällä asiakkaana samanaikaisesti **lapsia**

- 10-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- yli 60

Sosiaalityöntekijällä asiakkaana samanaikaisesti **perheitä**

- 10-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- yli 50

Kannatatteko sitovaa mitoitusta sosiaalityön asiakasmäärälle?

- kyllä
- en
- en osaa sanoa

Tässä voitte kertoa muita näkemyksiänne lastensuojelun organisointiin ja mitoituksiin liittyvistä asioista.

7. Lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Mitä alla olevista osa-alueista tulisi mielestänne vahvistaa lastensuojelun laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Valitkaa viisi tärkeintä

- lastensuojelulainsäädännön osaaminen ja soveltaminen
- lapsen oikeuksien ja osallisuuden toteutuminen
- lastensuojeluilmoitusten kiireellisyyden arviointi
- lastensuojelutarpeen selvittämisvaihe
- palvelutarpeen arviointi lastensuojelun eri vaiheissa
- perheväkivallan tunnistaminen ja käsittely asiakassuhteessa
- avohuollon työskentely
- sijoituksen aikainen työskentely
- jälkihuollon työskentely
- avohuollon ja sijaishuollon yhteistyö
- lastensuojelun ja muiden viranomaisten yhteistyö
- lastensuojelussa työskentelevien vuorovaikutustaidot
- sosiaalityöntekijöiden ja muiden sosiaalihuollon ammattilaisten tehtäväjako
- lastensuojelun dokumentaatio
- lastensuojelun ostopalvelujen hankintaosaaminen (kilpailutus, sopimukset)
- muu, mikä

Tässä voitte kertoa lisää näkemyksiänne lastensuojelun kehittämistarpeista.

8. Lastensuojelulain toimivuus, muutostarpeet ja kunnille annettu ohjeistus

Arvioikaa asteikolla 1-5 (täysin eri mieltä - täysin samaa mieltä)

1=täysin eri mieltä

2=melko eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=melko samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
1. Lastensuojelulaki on kokonaisuudessaan toimiva eikä sen sisältöön tarvita olennaisia muutoksia.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Lastensuojeluilmoitusta koskeva säätely toimii käytännössä tarkoituksenmukaisesti (esimerkiksi ns. turhia lastensuojeluilmoituksia ei tule selvitetäväksi).	☐	☐	☐	☐	☐
3. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus ja tietojen antaminen poliisille epäiltäessä lapsen joutuneen kasvuympäristössään seksuaalirikoksen tai väkivaltarikoksen uhriksi toimii käytännössä.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Useat peräkkäiset lastensuojelulain muutokset viime vuosina ovat vaikeuttaneet lastensuojelulain toteutusta käytännössä.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Sosiaali- ja terveysministeriön antama tiedotus ja ohjeistus lastensuojelulaista ja ja sen muutoksista on ollut riittävää.	☐	☐	☐	☐	☐
6. THL:n ylläpitämä Lastensuojelun käsikirja palvelee riittävästi käytäntöä lastensuojelun eri tilanteissa.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Aluehallintovirastojen ohjaus on riittävää ja sitä on saatavissa.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Valviralta saatu ohjeistus on riittävää ja sitä on saatavissa.	☐	☐	☐	☐	☐

Tässä voitte kertoa lisää lainmuutostarpeisiin ja ohjeistuksiin liittyviä näkemyksiänne.

9. Palvelujärjestelmä

Alla on joukko palvelujärjestelmään liittyviä väittämiä.

Arvioikaa asteikolla 1-5 (täysin eri mieltä-täysin samaa mieltä) alla olevien väittämien merkitystä lastensuojelun kannalta yleisellä tasolla.

1=täysin eri mieltä

2=melko eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=melko samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
1. Asiakkaiden itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus määritellä itse palveluja palvelujärjestelmässä on lähtökohta tukemisen onnistumiselle.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Palvelujärjestelmä toimii lastensuojeluun työntävästi. Muiden palvelujen saanti voi edellyttää asiakkaistumista lastensuojeluun.	☐	☐	☐	☐	☐
3. On välttämätöntä laajentaa ja vahvistaa sellaisia tukitoimenpiteitä, jotka tukevat lapsia ja lapsiperheitä kuormittavissa tilanteissa ilman yhteyttä lastensuojeluun silloin, kun tilanne ei ole lastensuojelullinen.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välinen yhteistyö on edelleen puutteellista.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Viiveetön pääsy kasvatukseen ja perheneuvolan palvelujen piiriin vanhemmuuden tuen ja kasvatuksen kysymyksissä vähentäisi tehokkaasti lastensuojelun tarvetta.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Aikuisten päihde- ja mielenterveyspalveluissa selvitetään kattavasti asiakkaan huollossa olevan lapsen tuen tarve.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Toimivalla työnjaolla ja riittävällä määrällä sosiaaliohjausta ja perhetyötä voidaan olennaisesti vähentää sosiaalityöhön kohdistuvaa työpainetta.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ilmoitusvelvollisten tahojen tulisi tehdä mahdollisimman paljon ja huomattavasti huomattavasti nykyistä enemmän lastensuojeluilmoituksia ja pyyntöjä lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Perhetyötä tulisi tehdä nykyistä enemmän yhteistyössä aikuisten ja lasten mielenterveyspalvelujen ja päihdehuollon kanssa (esim. työparityöskentely).	☐	☐	☐	☐	☐
10. Tulevaisuudessa keskeisin kysymys inhimilliseltä ja taloudelliselta kannalta on se, kuinka ne tahot, jotka tapaavat lapsia ja heidän vanhempiaan eri palveluissa, onnistuvat vanhempien kasvatustehtävän tukemisessa.	☐	☐	☐	☐	☐

Tässä voitte kertoa lisää palvelujärjestelmään liittyviä näkemyksiänne.

Terveiset Kuntaliitolle

Liite 3. Kyselylomake ruotsiksi

Enkät till de ledande tjänsteinnehavarna om läget och utvecklingsbehoven inom barnskyddet

Enkätnummer 41/83/2012

November 2012

Uppgiftslämnarens kommun, samkommun, värdkommun (välj i rullgardinsmenyn) *

Uppgiftslämnaren *

Uppgiftslämnarens namn

Tjänstebeteckning

Organisation

E-post

Telefon

1. Information från andra myndigheter och informationsutbytet mellan myndigheterna

Bedöm följande påståenden på skalan 1-5 (helt av annan åsikt - instämmer helt)

1 = helt av annan åsikt

2 = delvis av annan åsikt

3 = ingen åsikt

4 = instämmer delvis

5 = instämmer helt

1. Myndigheterna ger tillräcklig muntlig information till barnskyddet.

1 2 3 4 5

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

2. Myndigheterna ger tillräcklig skriftlig information till barnskyddet.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

3. Det finns brister i informationsutbytet mellan olika myndigheter, vilket försämrar familjens möjligheter att få behövliga tjänster.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

4. När en misstanke om att allt inte står rätt till har uppstått bör man i första hand diskutera saken med klienten, varefter en eventuell barnskyddsanmälan görs i samråd med klienten.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

5. Samarbetet mellan myndigheterna och skötseln av familjens ärenden i olika myndigheter skulle förbättras, om barnskyddsmyndigheten fick meddela myndigheten som gjort en barnskyddsanmälan att ärendet tagits upp till behandling.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

6. De anmälningskyldiga låter bli att göra barnskyddsanmälningar på grund av rädsla för exempelvis våld eller konflikter.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

7. En barnskyddsanmälan bör kunna göras av en grupp, exempelvis en elevvårdsgrupp, så att anmälan inte kopplas ihop med en viss person.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

8. Personalen inom social- och hälsovården bör uppmuntras att oftare än tidigare göra barnskyddsanmälningar och föregripande barnskyddsanmälningar.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

9. Anställda inom barnskyddet bör uppmuntras att oftare än tidigare göra en brottsanmälan till polisen om våld mot barn.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

10. Informationsutbytet vid samarbete mellan flera myndigheter bör förtydligas i lagstiftningen.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Beskriv i rutan nedan hur samarbetet och informationsutbytet mellan myndigheterna fungerar vid misstanke om att ett barn utsatts för sexualbrott eller misshandel.

Här kan du ge fler synpunkter på tillgången till information eller informationsutbytet mellan myndigheterna.

2. Tillgången till tjänster och undersökningar som klienterna inom barnskyddet behöver

Bedöm hur väl era klienter inom barnskyddet vid behov har tillgång till följande tjänster. Frågorna som gäller tillgången till tjänster för barn som placerats i en annan kommun finns i slutet av denna enkät.

Bedöm på skalan 1-4

1= tjänsten tillhandahålls i allmänhet inte

2= tjänsten tillhandahålls men ordnandet är problematiskt och tidskrävande

3= tjänsten ordnas med en rimlig arbetsinsats och inom en rimlig tid

4= tjänsten tillhandahålls utan dröjsmål och efter behov

E= inget behov av tjänsten har funnits

Tjänsterna och det ekonomiska stödet

	1	2	3	4	E
1. utkomststöd för att trygga den nödvändiga utkomsten för en familj	☐	☐	☐	☐	☐
2. uppfostrings- och familjerådgivningens tjänster	☐	☐	☐	☐	☐
3. dagvården som stödåtgärd inom öppenvården	☐	☐	☐	☐	☐
4. hemservice	☐	☐	☐	☐	☐
5. familjearbete	☐	☐	☐	☐	☐
6. en stödperson eller stödfamilj	☐	☐	☐	☐	☐
7. särskilt stöd för skolgången och inläringen	☐	☐	☐	☐	☐
8. familjerehabilitering för hela familjen	☐	☐	☐	☐	☐
9. placering av ett barn under skolåldern i familjevård	☐	☐	☐	☐	☐
10. placering av ett barn i åldern 7-12 år i familjevård	☐	☐	☐	☐	☐
11. placering av ett barn äldre än 12 år i familjevård	☐	☐	☐	☐	☐
12. institutionsvård på primärnivå för ett barn	☐	☐	☐	☐	☐
13. institutionsvård på specialnivå för ett barn som behöver krävande vård (mentalvårdstjänster, beteendestörning e.d.)	☐	☐	☐	☐	☐
14. institutionsvård för missbrukare under 18 år	☐	☐	☐	☐	☐
15. missbrukarvård för en förälder	☐	☐	☐	☐	☐
16. mentalvårdstjänster för en förälder	☐	☐	☐	☐	☐

Undersökningar och tjänster inom hälso- och sjukvården för barn

	1	2	3	4	E
1. läkarundersökning vid placering i vård utom hemmet	☐	☐	☐	☐	☐
2. mentalvårdstjänster	☐	☐	☐	☐	☐
3. tjänster i anslutning till utredning av misstankar om sexuellt utnyttjande	☐	☐	☐	☐	☐
4. tjänster i anslutning till utredning av misstankar om misshandel	☐	☐	☐	☐	☐

Tjänster för barn som placerats i en annan kommun

	1	2	3	4	E
1. grundläggande utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
2. särskilt stöd för skolgången och inläringen	☐	☐	☐	☐	☐
3. socialservice	☐	☐	☐	☐	☐

4. mentalvårdstjänster

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

5. tjänster i anslutning till utredning av misstankar om sexuellt utnyttjande

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

6. tjänster i anslutning till utredning av misstankar om misshandel

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

7. övriga hälsovårdstjänster

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Bedöm följande påståenden på skalan 1–5 (helt av annan åsikt – instämmer helt)

- 1 = helt av annan åsikt
- 2 = delvis av annan åsikt
- 3 = ingen åsikt
- 4 = instämmer delvis
- 5 = instämmer helt

1. Barnskyddsklienterna, barnen eller föräldrarna, kan inte alltid ta emot det stöd och de tjänster som erbjuds och som är tillgängliga.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

2. Det finns barn inom barnskyddet som inte får hjälp av barnskyddsåtgärderna.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

3. Tidsbristen leder ofta till att socialarbetarna inte kan ge ett övergripande stöd till familjerna.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Här kan du ge fler synpunkter på tjänsterna.

3. Socialarbetarnas behörighet och lämplighet för uppgifterna

Bedöm vilken utbildning och behörighet den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter behöver. Påståendena gäller inte behörighetsvillkoren för de ledande tjänsteinnehavarna.

Bedöm följande påståenden på skalan 1-5 (helt av annan åsikt - instämmer helt)

- 1 = helt av annan åsikt
- 2 = delvis av annan åsikt
- 3 = ingen åsikt
- 4 = instämmer delvis
- 5 = instämmer helt

1. Behörighetsvillkoren bör kvarstå. Arbetets svårighetsgrad förutsätter en magisterexamen i socialt arbete på universitetsnivå eller universitetsstudier som motsvarar ett huvudämne i socialt arbete.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

2. De nuvarande behörighetsvillkoren påverkar inte tillgången på socialarbetare och inte heller personalomsättningen inom barnskyddet.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

3. Ett större antal utbildningsplatser inom socialt arbete vid universiteten är

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

tillräckligt för att lösa nuvarande problem med tillgången på personal.

4. Socionomer med en högre yrkeshögskoleexamen (ungefär 3 ½ år studier inom det sociala området + 3 års arbetserfarenhet + 1½-2 år tilläggsstudier) bör få behörighet att arbeta som socialarbetare, dvs. utbildningen bör jämföras med de nuvarande behörighetsvillkoren.

5. Det bör finnas en verklig möjlighet att efter avlagd socionomexamen vid ett universitet fortsätta studera till en högre högskoleexamen med socialt arbete som huvudämne och på så sätt få behörighet som socialarbetare.

6. En utbildningsmodul som kompletterar socionomexamen är tillräcklig för att ge behörighet som socialarbetare.

7. En socionomexamen är tillräcklig för behörigheten som socialarbetare och ingen tilläggsutbildning behövs.

8. Utöver socialarbetarens yrkesmässiga behörighet är lämpligheten för arbete med barn av stor betydelse med tanke på skötseln av uppgifterna. Det bör vara möjligt att betona en persons lämplighet för uppgifterna mer än för närvarande.

9. Socialarbetarna bör få en yrkesutövningsslag som innebär att de omfattas av ett register och att deras yrkesutövning övervakas.

☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Vilka av socialarbetarens uppgifter tycker du att är sådana att de särskilt förutsätter en examen på magisternivå med socialt arbete som huvudämne?

Vilka andra frågor som gäller behörigheten vill du lyfta fram?

4. Barnskyddets resurser inom ert område

Bedöm på skalan 1-4 (ingen tillgång-tillräcklig tillgång) tillgången till resurser i förhållande till behovet

1 = Ingen tillgång

2 = I någon mån

3 = rätt bra tillgång

4 = tillräcklig tillgång

Barnskyddet har tillgång till

	1	2	3	4
1. socialarbetare som uppfyller behörighetsvillkoren	☐	☐	☐	☐
2. socialhandledning	☐	☐	☐	☐
3. juridisk expertis	☐	☐	☐	☐
4. övrig multiprofessionell kompetens under de olika skedena av klientprocessen (expertgrupper eller någon annan expertis)	☐	☐	☐	☐
5. yrkesinriktad fortbildning	☐	☐	☐	☐
6. arbetshandledning	☐	☐	☐	☐
7. krishjälp när en anställd t.ex. blivit utsatt för våld eller hot på arbetsplatsen	☐	☐	☐	☐
8. företagshälsovårdens stöd för arbetshälsan	☐	☐	☐	☐

I vilken mån kan ni anordna eller köpa behövlig fortbildning?

- I tillräcklig grad
- Inte tillräckligt med hänsyn till behovet
- Inte alls

Hur ofta hindrar den hektiska arbetstakten socialarbetarna och de ledande tjänsteinnehavarna från att delta i fortbildning?

- Nästan alltid
- Mycket ofta
- Sällan
- Aldrig

5. Vilka tjänster köper ni av privata serviceproducenter?

Välj från listan de tjänster som ni köper av privata serviceproducenter. Specificera vid behov innehållet i de köpta tjänsterna i rutan.

- bedömning vid utredningen av behovet av barnskydd
- bedömning i de övriga skedena i barnskyddsprocessen
- familjearbete
- hemtjänst
- läkartjänster
- psykologtjänster
- ergoterapi
- institutionsplatser

- familjevård (rekrytering, handledning, värvning av familjer)
- stöd till familjevårdaren under familjevården
- stöd till föräldrarna under tiden för barnets placering
- tjänster för ett barn/en ung person i eftervård
- andra tjänster, vilka

Här kan du ge fler synpunkter på användningen av privata tjänster inom barnskyddet.

6. Socialarbetets organisering och dimensionering

Kommunerna, samkommunerna och samarbetsområdena har olika sätt att organisera det sociala arbetet inom barnskyddet och behandlingen av barnskyddsklienternas utkomststödsärenden. Välj det alternativ nedan (1-3) som beskriver hur socialarbetet inom barnskyddet har organiserats hos er. Besvara sedan frågan om behandlingen av utkomststöd. Det finns en separat fråga om eftervården.

1. Socialarbetet är integrerat (socialarbetarna kan utöver barnskyddet exempelvis arbeta med vuxensocialarbete eller socialt arbete som riktar sig till handikappade).
2. Socialarbetet inom barnskyddet har avskilts från det övriga socialarbetet så att samma socialarbetare arbetar med socialarbete inom öppenvården och vården utom hemmet.
3. Socialarbetet inom barnskyddet har avskilts från det övriga socialarbetet så att även socialarbetet inom öppenvården och vården utom hemmet har skilts åt.

Svara på följande fråga om du valde alternativ 1:

Sköter socialarbetarna inom det integrerade socialarbetet också barnskyddsklienternas utkomststödsärenden?

- ja
- nej

Svara på följande fråga om du valde alternativ 2:

Sköter de socialarbetare som utför socialarbete inom barnskyddet också barnskyddsklienternas utkomststödsärenden?

- ja
- nej

Svara på följande fråga om du valde alternativ 3:

Sköter socialarbetarna inom öppenvården också barnskyddsklienternas utkomststödsärenden?

- ja
- nej

Beskriv kortfattat hur eftervården har organiserats hos er.

Ta ställning till följande frågor på ett allmänt plan, oberoende av hur socialarbetet inom barnskyddet är organiserat hos er.

En eventuell rekommendation om antalet klienter inom barnskyddet bör dimensioneras efter

- antalet barn per socialarbetare
- antalet familjer per socialarbetare

Vilket antal klienter anser du vara lämpligt i socialarbetet inom barnskyddet?

Antalet **barn** som samtidigt är klienter hos en socialarbetare

- 10-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- över 60

Antalet **familjer** som samtidigt är klienter hos en socialarbetare

- 10-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- över 50

Understöder du en bindande dimensionering för antalet klienter i socialarbetet inom barnskyddet?

- ja

- nej
- vet inte

Här kan du ge fler synpunkter på barnskyddets organisering och dimensioneringar.

7. Förbättring av barnskyddets kvalitet och effekter

Vilka av följande delområden tycker du att borde stödjas för att förbättra barnskyddets kvalitet och effekter?

Välj de **fem** viktigaste.

- kunskapen om och tillämpningen av barnskyddslagstiftningen
- verkställandet av barnens rättigheter och delaktighet
- bedömningen av hur brådskande en barnskyddsanmälan är
- utredningen av behovet av barnskydd
- bedömningen av servicebehovet i de olika skedena av barnskyddsprocessen
- identifieringen och behandlingen av familjevåld i en klientrelation
- arbetet inom öppenvården
- arbetet under placeringar
- arbetet inom eftervården
- samarbetet mellan öppenvården och vården utom hemmet
- samarbetet mellan barnskyddet och andra myndigheter
- förmåga till växelverkan hos dem som arbetar inom barnskyddet
- uppgiftsfördelningen mellan socialarbetarna och övriga anställda inom socialvården
- dokumenteringen av barnskyddet
- upphandlingskompetens i fråga om köpta tjänster inom barnskyddet (konkurrensutsättning, kontrakt)
- något annat, vad

Här kan du ge fler synpunkter på utvecklingsbehoven inom barnskyddet.

8. Barnskyddslagen och eventuella ändringsbehov samt anvisningarna till kommunerna

Bedöm följande påståenden på skalan 1-5 (helt av annan åsikt - instämmer helt)

- 1 = helt av annan åsikt
- 2 = delvis av annan åsikt
- 3 = ingen åsikt
- 4 = instämmer delvis
- 5 = instämmer helt

	1	2	3	4	5
1. Barnskyddslagen är en välfungerande helhet och det behövs inga större förändringar i innehållet.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Bestämmelserna om barnskyddsanmälningar är ändamålsenliga i det praktiska arbetet (exempelvis utreds s.k. onödiga barnskyddsanmälningar inte).	☐	☐	☐	☐	☐
3. Anmälningsskyldigheten i fråga om barnskyddet och lämnandet av uppgifter till polisen när ett barn misstänkts ha blivit offer för ett sexualbrott eller våldsbrott i sin uppväxtmiljö fungerar i praktiken.	☐	☐	☐	☐	☐
4. De många revideringarna av barnskyddslagen under de senaste åren har försvårat försvårat den praktiska tillämpningen av barnskyddslagen.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Social- och hälsovårdsministeriets information och anvisningar om barnskyddslagen och dess revideringar har varit tillräcklig.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Den handbok för barnskyddet som Institutet för hälsa och välfärd upprätthåller är tillräckligt praktisk för de olika situationerna inom barnskyddet.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vi har tillgång till tillräckliga direktiv från regionförvaltningsverken.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Vi har tillgång till tillräckliga anvisningar från Valvira.	☐	☐	☐	☐	☐

Här kan du ge fler synpunkter på anvisningarna och behoven av lagändringar.

9. Servicesystemet

Nedan finns olika påståenden om servicesystemet.

Bedöm på skalan 1-5 (helt av annan åsikt - instämmer helt) vilken betydelse följande påståenden har för barnskyddet på ett allmänt plan.

- 1 = helt av annan åsikt
- 2 = delvis av annan åsikt
- 3 = ingen åsikt
- 4 = instämmer delvis
- 5 = instämmer helt

	1	2	3	4	5
1. Ett fungerande stöd utgår från klientens självbestämmanderätt och möjlighet att att själv definiera sina tjänster i servicesystemet.	☐	☐	☐	☐	☐

2. Barnskyddet blir ofta inkopplat via servicesystemet. Tillgången till olika tjänster kan förutsätta en klientrelation inom barnskyddet.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

3. I situationer där det inte krävs barnskyddsåtgärder är det är nödvändigt att vidga och stärka sådana stödåtgärder som inte har en koppling till barnskyddet men som stödjer barnen och barnfamiljerna i svåra situationer.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

4. Samarbetet mellan social- och hälsovården är fortfarande bristfälligt.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

5. Om föräldrarna snabbt kunde få stöd och hjälp av uppfostrings- och familjerådgivningen, skulle behovet av barnskydd minska effektivt.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

6. Missbrukar- och mentalvården utreder effektivt stödbehoven hos barn som klienterna har i sin vård.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

7. En fungerande arbetsfördelning och tillräckliga insatser inom socialhandledningen och familjearbetet kan avsevärt minska pressen på det sociala arbetet.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

8. Anmälningsskyldiga bör göra så många barnskyddsanmälningar och begäran om utredning av barnskyddsbehovet som möjligt och betydligt fler än förr.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

9. Familjearbetet bör i större utsträckning än tidigare utföras i samarbete med missbrukar- och mentalvården som riktar sig till barn och vuxna (t.ex. arbete i par).

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

10. I framtiden är den viktigaste frågan ur ett humant och ekonomiskt perspektiv hur de aktörer som möter barnen och deras familjer i olika servicesituationer lyckas stödja föräldrarna i deras fostrande uppgift.

☐	☐	☐	☐	☐
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Här kan du ge fler synpunkter på servicesystemet.

<div style="height: 60px;"></div>

Kommentarer till Kommunförbundet

<div style="height: 60px;"></div>
